

మాటవరస

[తేలికరచనలు]

భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు

పబ్లిషర్లు : అద్వైత పబ్లి అండ్ కో
నరస్వతి పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

[మాటవరస (1)—1930

రాజమండ్రి

ఆర్థిక కార్యకర్తల

22—3—1930 తారీఖున

తూర్పు విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ నిడమర్తి జలదగ్గర్

ప్రసాదరాయడు గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.]

చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్.

చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్లు త్రిమూర్తులని చెప్పచ్చు. వీటికి జన్మస్థానం ఆముక్క అని విరాట్స్వరూపమైన పొగాకు. ఈరూపాల్లోనేగాక, పొగాకు, అనేకమైన ఇతర ఆకారాలల్లో, భూమిపూద. కర్మవశంచేత, అవతారాలు ఎత్తి కుది; తను నాశనం అయిపోయి ప్రపంచాన్ని నడిపిస్తోంది. పొగాకు ఇతరులకోసం తలుచుకోవలసింది. అదే, చుట్టా, బీడీ, సిగరెట్, స్వరూపం! పొగాకు ఇతరుల నిమిత్తం పాపమైపోతోంది. అదే ముక్కుపొడుం స్వరూపం! (ఆగవంలో మూకుతూర్ స్వరూపం)! పొగాకు ఇతరులకై, ఎండి, తడిసి. అడ్డమైన మానెనరుకుకోటి కలిసి ముక్కముక్కలు అవుతోంది. అదే ముసాళా స్వరూపం! పొగాకు ఇతరులకోరకై, నున్నమై నలిగి

పోతోంది. అదే పట్టి స్వయావం! పొగాకు ఇతరులకి, శిబిచక్రవర్తికి మల్లే నజశరీం కండిలుచేడి ఉస్తోంది. కొందరు ఉద్యోగులు ఏకచేరీలోనో పసిమధ్యలోఉండి, రొంటిని బాగ్రతచేసి పట్టుగెల్చిన పొగాకుముక్క అపభంగానే అమాంతంగా కొరుక్కు తింటారు, పటికేబెల్లం తేన్నట్టు. దాన్ని 'కచేరీతాంబూలం' అంటారు—అదే కచేరీతాంబూల స్వయావం! ఉప్పుడు మనం పొగాకుయొక్క ధూమలక్షణం వెల్లడిచేసే శ్రీమూర్తులనీ గురించిమాత్రమేకొంచెం ఆలోచిద్దాం (ప్రపంచంలో ఉండే ప్రతిమారుమూలలోనూ పొగాకు మతం వ్యాపించే సెయ్యడానికి ఎక్కువ అవకాశం ఉంది గనక!).

చుట్ట అనే వస్తువు పొగాకుకి తాదాత్మ్యస్వయావం— అనగా అభేదస్వయావం. కాసి కొందరిమతం వేరు. కొన్ని చుట్టల్లో పొగాకుకాడలు మాత్రమే ఉంటాయనిన్నీ, మరికొన్నింటిల్లో పారేసిన చుట్టవీకెల కళేబరాలుంటాయనిన్నీ, వారియభిప్రాయం. ఆయినప్పటికీ చుట్టయొక్క పొత్తి పోరాలు ప్రకృతి పురుషులనిన్నీ, వాటిమూలంగా పరమాత్మ కణకణ లాడుతో వ్యక్తమాతాడనిన్నీ అంశరూ ఒప్పుకుంటారు. బీడి లోపలిభాగం పొగాకు తుక్కు అయినప్పటికీ, బాహ్యం మాత్రం, వేరేవైత్రం—తునికీ అకు, కొండొకచో జల్లేడు. సిగరెట్టు లోపలిభాగం, అనేక ఓషధుల సాహాయ్యంచేత పొగాకుయొక్క కనటు పోగొట్టుకుని సవ్యసౌరభం ఆర్జించి, తాళితపు దాంషత్యంకలిగి ఉన్న సవీనావతారం. సిగరెట్

స్వరూపంకాక, తక్కిన రెండూ హిందూదేశానికి చెందినవే అని ఒప్పుకోవచ్చు. బీడీ మహమ్మదీయులది, ఆపత్రంకూడా వారి దేశంలోనే దొరుకుతుంది. ఆమాట ఋజువు చేసుకోవచ్చు పొగాకు అమెరికాలో, ఒక తెల్ల ఆసామీ ప్రయాణంచేస్తూ కనిపెట్టినట్టు చెబుతారు గాని, వొట్టిమాట! అది ఈ దేశాందే అని చెప్పడానికి అనేకనిదర్శనా ఉన్నాయి. సోమసానం, ధూమసానం గురించి సెలవిచ్చినట్టే ధూమపత్రంగురించి కూడా అనేకమంది ఋషులు స్పష్టంగా, తెగేసి, సెలవిచ్చారు వెనక బాగా చుట్టకాల్పడంచేత ధూమబిరుదు తెచ్చుకున్న ఒకాయనయొక్క సంతతి వాడేట ధామ్యుడనే అబ్బాయి! ఇంకా ఇతరనిదర్శనాలు కావలిస్తే, 'రిసర్చి' చేస్తే, మనకి వివిధంగా సాక్ష్యాలుకావాలంటే అవిధంగా, రాగిరేకులు, తాళపత్రగ్రంథాలు, నాణాలు వగైరాలు దొరుకుతాయి. మనకి, ప్రతికూలంగా ఉండేవికూడా దొరికితే దొరకవచ్చుగాని అది రిసర్చిగనక వాటిని కప్పిపుచ్చడం లో ప్రత్యవాయువు లేదు. అందుకని చుట్టగురించి మన స్వసహాయంలా మాట్లాడుకోవచ్చు. చుట్ట అంటించడానికి పూర్వం చివరకొన వంటితో కొరుకుతారు—చివరమెల్లెట్టి వుండడంవల్ల ఓచివరనించి ఓచివరికి గాలిలాగటానికి రాధారీలేదేమో అనేభయంచొప్పున. బీడీ వెలిగించడానికి పూర్వం, దాన్ని తల్లకిందులుగా పెదవులలోపలికి వట్టగుని, పెదవులుబిగించి, వెలిగించబోయే వేపుకి ఆవిరి పెడతారు—కొంత ఆవిరితడి దానికితగిలి అది మోచ్చు తగ్గులు

లేకుండా గుండ్రంగా కాలుకుంటూ రావడానికిన్నీ, లోపల వేంచేసి ఉన్నప్పుడు పొగాకుకేసుపులు వీల్చే చివర నక్కిఉండి, బీడీ వెలిగించి ఆహారంగా వీల్చుగానే, ఆ మొదటి పీలుపులోనే గొంతులో ప్రవేశిస్తాయేమో, నాటికిముందస్తుగా ఉద్వాసన చెప్పకపోతే ఎల్లానుకీ, అనే అభిప్రాయంలోటీనీ! సిగరెట్లు ముట్టించడానికి పూర్వం, దాన్ని పుస్తకంలాంటి బల్లవరుపు ప్రదేశంమీద ఉంచి, ^{అది}చేత్తోనొక్కి, ఇటూ అటూ రెండుమూడుసార్లు అప్పుడాల కట్టెమల్లే తొల్లించి, తీసి, పుస్తకాన్నట్టి, మెల్లిగా తాటిస్తారు—అది లోగడ కట్టెబారి ఉండినట్లయినా పొగ నజాపుగా రాకపోతుందేమో అని భయమేసి. ఇలాగూ ఈస్కరూపాలు జీవం దాలుస్తాయి. ఈమూడింటిలోకీ బీడీ అదో మోస్తరు “జుతువు. ఏమాత్రం వ్యవధానం లేక పెద్ద నిల్వకుండి ఒక్కనమ్ము, లిప్తలో, లాగిపోడానికిమాత్రం పైము సరిపోయే పెద్ద ఉన్యోగస్తులూ, కాకి చాలావస్తాయిగదా ఎప్పుడు పారేసినా పారెయ్యచ్చు, మనస్సుకేమిబాధకేకుండా—అనుకునే కొద్దివాళ్ళూ, ఎవళ్ళైనా చేయచాస్తే, ఖోభలేకుండా వాడికి ఓటివ్వచ్చును—అనేవాళ్ళూ వగైరాలు బీడీనేవిస్తారు. అయితే, ఓ కానిబీడికి ఓ అగ్ని పెట్టేనా అధిమంకావాలి గను? నున్నా, ఎక్కడైనా ఆ జుతువు తాలూకు ఒక నెరుపు పడిందంటే ఆ చుట్టుప్రక్క ప్రాంతం అంతా దగ్ధపటలం అవుతుందనే భయంచేతనున్నా దాని ప్రచారం కొన్ని కొన్ని చోట్లే ఉంటుంది.

ఇక చుట్టా సిగరెట్లు రెండింటినీ మాత్రమే పోల్చాలంటే, చుట్టా మోటు, సిగరెట్టు నీటు, చుట్టా నల్లజాతి, సిగరెట్టు తెల్లజాతి. చుట్టా అంతా పొగాకేకాక, అది పశుగ్రంథము, కాబట్టి ఆధునికం. ఇంగ్లీషు చదువుకీ సిగరెట్టుకీ సంబంధం ఉందని ఋజువు చూపించడానికే సిగరెట్టు కాకితంతో చేతారని కొందరినమ్మకం చుట్టావానన చుట్టకంపు, సిగరెట్టువానన సిగరెట్టుకంపు. ఆ పరిమిళం గ్రహించలేనివాడు తనకి మల్టీ మహా ఇంగ్లీషు చదువుని ఏ మొహం పట్టుకుని చెప్పకోడం అది కొందరి పాపం ఏమంటే ! ఆ సిగరెట్టువానన కేవలం ఆ ఇంగ్లీషు వాన నెండి !

ఈ రెండు స్వకూపాలూ కూడా వాయురూపేనా మాయమై, జగత్తునా చివరకి వాయురూపా అయ్యేక చెబుతూంటాయి. ఇవి వెలిగి నెలిగి బూడిదకూడా అవుతాయి. ఆవిషమంటూ చుట్టబూడిదే పేరునాసింది. దాన్ని కొందరు చచ్చుపిలుపులు పిలవక “చుట్టా విభూతి” అంటారు. కొందరు రహస్యంగా చుట్టా కల్పేచాళ్ళు అల్లాంటి విభూతి జాగ్రత్తగా కాలీ అగ్నిపెట్టెల్లో కిందరాలకుండావిసి అది కురుపుకు పుంజుగా వాడుతున్నారట, మతావా బూడిద వాడినట్టు ! సిగరెట్టు విభూతికి అంత తెల్లకనంలేదు, పేరూలేదు. అందుకనే అది జాగ్రత్తచెక్కదు. కొందరు, శక్తివర్ధనతో సిగరెట్టు పట్టుకుని చూపుకునేలు ఒక్కటే మాత్రం అభివృద్ధి, ఆ విభూతి ఊడకొడతారు. మరి కొందరు దాన్ని తర్జనీ మధ్య

మూలలో నొక్కడొంది, ఒక్క చిట్కెలో ఆ విభూతి వినర్జిస్తారు. క్రియకీ, గాలి గాలిలో కలిసిపోయింద్రా అని ఈ రెండూ కూడా సెలవిచ్చినా, వీటిల్లానూ మళ్ళీ కాస్తంతజేడా ఉంది. సిగరెట్టువట్టు! అంతా అభివేషి శూన్యమే అంటుంది. చుట్టూ అట్లా అడుగు. చుట్టకాలే వాళ్ళు ఉమ్మలు వేస్తుంటారు. (ఉమ్మలు వేయడంలో వీళ్ళు మించేవాళ్ళు మరోళ్ళున్నారు, మనలా కిల్లీలవాళ్ళు. ఆ ఉమ్మల అభిప్రాయం ఏమంటే, చివరికి అంతా కాలిలో కలిసిపోదు, ఉంటే జలస్వభయం ఉండిచ్చున్నీ! అని. ఉంటే ఉండడం ఎంచేతంటే, కొందరు కొందరు చుట్టేళ్ళు అది ఉమ్మి మింగేస్తారు. చుట్టలో పొగాకు చుట్టుకుని ఉండడంవల్ల చాల్లోనే ఎక్కువ తీరగడం ఉంది. సిగరెట్టులో వక్రతీలేదుగానీ, చీలేపాదం ఉంది. చుట్టలో ఉండేచదు, రింగు, గీత వగైరాలు సిగరెట్టులో చుక్కలు. అరిండా జనంమధ్య ఉన్నప్పుడు సిగరెట్టే పీల్చాలి అనిన్నీ, తప్పనిసరియై ఇతర స్వయావాలు దొరకనిస్థలంలో మాత్రం బీటీ ఉడకోవచ్చున్నీ, కేవలం జాహ్యునికేవళి కాలిపాదానికే చుట్టపుట్టిందనిన్నీ సిగరెట్ పక్షివాతులైన స్నేహితులు వాడేస్తారు. కానీ, ఒంటరిగా ఉన్నవాడికి చుట్టే చుట్టం. ఎంచేతంటే, ఒక్కొక్కడు, కుప్పీలో కూర్చుని, చుట్టకాలుస్తూ, పొగకేసి చూస్తూ, గంటలకి గంటలు గడుపుతూ, పర్యవసానం శూన్యం అయినా దీక్షగా ఏదో ఆలోచిస్తూన్నట్టు గంభీరంగా ఉండగలడు. సిగరెట్టువాడు అలా ఉండజాలడు. చుట్ట

వాడు, తను ఏదోమూల కూర్చుండినా, ప్రపంచం జ్వలనం.
విషయంలో తన ఖజానాను కూడా కొన్ని వస్తువులు దొంగిలించి
కనిపిస్తాడు. కానీ, కిల్లీసమిలే టైములోనే చుట్టకాల్చడానికి
వీలేకపోవడం చుట్టయొక్క చారాగ్యం. ఆ వాటం సిగ
రెట్టు. అందుకే నీ, భోజనమై, తాంబూలం వేసుకుని, అద్దం
ఎదట “నెక్టై” ముడేనుగుంటూ, పెదవి చివర సిగరెట్టు
ఉగ్గినలాడుతుండగా, అప్పుడే మాటలు చెబుతూ, నాగరికత
కాపాడుతూన్న ఉద్యోగులు తొమ్మిదిన్నరకి ఇళ్ళల్లో
దొరుకుతారు. చుట్టకాల్చడానికి దాన్ని పళ్ళతో డబాయించి
పట్టుకోవాలి. అందుకని, అవతలిచేరె అగ్ని వేవతల చివర
(లాలా) జలం. సిగరెట్టును పళ్ళతో నోకినవాడు వౌత్తి
అభాంబ్రాపీనుగు. వాడు, అది ఎంతోకోమలం అయినదో
గ్రహించనివాడు; వాడిపళ్లు ఊడకొట్టినా పాపంలేదన్నాడు. ఒక
సిగరెట్టు! అంచేత, దాన్ని పెదవులతో పట్టాలి. ఆమాటకొస్తే
కొందరు ప్రజ్ఞావంతులు పెదవి చివరతో ఉడా సిగరెట్టుని నిలబెడ
తారు, మీనం మీద నిమ్మకాయ నిలబెట్టినట్టు. అందుమూ
లాన్ని, సిగరెట్టు ఇవతలకొన తడిగా ఉండదు. ఆ కారణంవల్ల,
సిగరెట్టులోని అద్వితీయవిశేషం ఏమిటంటే, అది మధ్య
రంగంలో తీసి, ద్వితీయుణ్ణి ఇచ్చి, వాడిప్రాణం రక్షించుచున్న, ఆటై
ఎంగిలి కలియకుండా! ఈ అవాంతరం తప్పిపోయే టండుకు
గాను, కొందరు మిత్రులు ముందే సిగరెట్టుని సమద్విఖండనచేసి
చెరోనగం మొడట్లోనే పుచ్చుకుంటున్నారు. ఇది అరుదు. చుట్ట

జంతువుకి ఇల్లాంటి ప్రజ్ఞలేదు. కాని అందులో విశేషం మరోటి ఉంది. కాల్పే ఆసామీయే దాన్ని శల్లకిందులుచేసి పెరవులతో పట్టుకోవచ్చు. ఇది కొన్ని కొన్ని రకాల సోదరసోదరీమణులలో జన్మానం. చుట్టసాగ నూక్కులోంచి తెప్పించడం అంత సుఖపు కాదు; అందులో పాటి ఆకు మరీ కను. నూక్కులోంచి బాగలాస్తామనే కొంగరు సిగరెట్టు తాల్చడం. చుట్ట కాలుస్తూ మాట్లాడితే, పథకాలు వగైరాలు పలుకుతూ పిచ్చాకి కొంగరు సిగరెట్టుకాలుచూచు పక్షులు, ఓస్కరకప్పు, కడనూ అమెరికన్లు, మూతి ఏవంరగానోపెట్టిపలకనచ్చు, పత్తికి పట్టేదుగనక! చుట్టలో మరో చికుంది. ఎవరో అస్తమానం ఇక పనిచూయకుని పీచుస్తూచేకారి ఆరి పోతుంది, వెధవ ఆరిపోడం ఇవీయ! అందులో చుట్టూరిపోడం ఉండే, అది కొన్ని ప్రాంతాల్లో పాటి. అయితే కొంగరు చుట్టకాలుస్తూకొక పనుచుచాటుగా నిద్రపోయిరా: ఏమీ ప్రమాదంలేదు. అది ఎట్టుతప్పి పడిపోయేవేళకి ఆరే ఉంటుంది. కాని, సిగరెట్టు ఎక్కువ బాధ్యతపహించిన ప్రాణి. సిగరెట్టుని అంటించి ఒకలిపెకితేసరి, దానిని అది ప్రతిపీ చేసుకుంటూ పోతుంది, వెనకాల కొంగరు లాగేచాళ్ళు ఉన్నారే, మారినారే. అలాగా దానికి చూపిస్తే అందుకు పోగల తెలివి ఉంది. సిగరెట్టుకి పునర్జన్మలేదు. చుట్ట చాలా పాపం చేసుకున్న ఘటం గావును, దానికి పునర్జన్మలు ఉన్నాయి. అసగా, ఎవడో సోదరుడు కాల్పేకాల్పేచుట్ట

అరిసి, తలపాగా లోనో, గోడమూలోపెట్టి కాస్సేటికి మళ్ళీచుట్టిస్తూం టాడు. అని వాడికి బాగుండో, తప్పనిసరో గాని కడంవాళ్లుచస్తారు. మంచిచుట్ట వాననేస్తేనే దోక్కునే వాళ్లు, చుట్ట యొక్క జన్మాంతరవాసన తీటిఘూర్చిల్లు తారు చుట్టలోమరోపేచీ ఉంది. ఒక్కొక్కప్పుడు బాసికీ చిన్న “బుసి” ఉండి, వీల్చేవాడికి అంకిల్లు పడిపోయినా సరే, పొగమా క్రిం రాదు, చచ్చినా! దాంతోటి, అవీల్చేవాడికి ఉహుకోపం జాస్తీఅయి చుట్టు పక్కవాళ్ళని చంపాలని ఉంటుంది. అల్లాకొంత ప్రయత్నించి, కొనకీ, ఏకాగితమో చుట్టబెట్టుకుని ఎల్లానో ఇదవుతాడు. సిగరెట్టులో ఈక్షోభలేదు చుట్టవల్ల పళ్ళన్నీ జీవితంలోనే పొగచూర డం కాక, పెదవి మీద వాతలుకూడాను. అదీగాక, చుట్టకాల్పడం అనేది ఒక పనిలా కనిపిస్తుంది, సిగరెట్టు కాల్పడం పనిగాని పని—అందుకనే సిగరెట్టు చదువుకున్నవాడికోడి! చుట్ట వెన కెతో, ఇప్పుడూ, ఎప్పుడూ అంతే! సిగరెట్టు స్వల్పకాలం లోనే మారుతుంది, కొత్తమార్పుది దిగుతుంది. ఇంత తెలివి తేటలతో ఉన్న సిగరెట్టు కాల్పడం వల్ల ఉండే లాభాలు తియ్యడానికి, ఉన్నాయేమో చూడడానికి, ఓకమిటీవారు పనిచేస్తున్నారు, నులోచనాలు పెట్టుకుని. ఇది కాల్పడంవల్ల ఉండే ఖర్చు చెక్కవెయ్యడానికి మరోకమిటీ ఉన్నారు. వీరి రిపోర్టులు తేలేయోగ్యత కనిపించదు.

హెచ్చుతగ్గులు ఎల్లా ఉన్నాసరే, నేను చుట్టమానను.

మాస్తే, భూ—వాయు సమస్య పరిష్కారం కాదు ఈ ముక్కలే
నాకు శరణు... అన్నాడు ఒకడు.

“ఎముక మిగిల్చి మాంసమునెల్ల భక్షించు
క్షయగుగ్ధతలకు వజ్రాయుధంబు
లోహనూండూరాలు లొంగక సాధ్యమా
కఫవాతములసిత కార్ముకంబు

శూలాన పొడిచిన లీల శూల జవించు
అల యజ్ఞేషులు సిద్ధాషధంబు
మబ్బుపెట్టిన యంత బొబ్బలు పెట్టించు
నుబ్బసాదులకు నూర్వోదయంబు

జరుల నగ్నిముఖుల నొనరించు నీ చుట్ట
కంపులెల్ల పాగనంపుచుట్ట

దోమ బాధ తొలగ న్రోయును పాగచుట్ట
చుట్ట మహిమలెన్న కూలి కగునె”

మంచిచెడ్డలు ఎల్లా ఉన్నానరే నేను బీడీమానను. మాస్తే,
హిందూ—మహమ్మదీయ సమస్య పరిష్కారం కాదు.
ఈ ముక్కలే నాకు శరణు—అన్నాడు ఇంకొకడు.

దాడి ముందుగ వచ్చెను

బీడీ తరువాత వచ్చె విధవిధములుగా

బీడీ పాగలకు పాదా

వడి కాదనెడి పురుషుడెల్లా హైనం.

నుభువు బలువులు ఎల్లా ఉన్నానరే నేను సిగరెట్టుమానను.

మానే, ప్రాచ్య-పాశ్చాత్య సమన్వయ పరిష్కారం కాదు.
ఈముక్కలే నాకు శరణు--అన్నాడు మరొకడు.

నాగరికత లేని ప్రజ

సిగరెట్ చవి చూడకుండా సిగరెట్ పొగరెట్

సిగసిగరెట్ పొగపొగరెట్

సిగరెట్ పొగరెట్టటంబు చెల్లెను “స్వార్థీ”

ఇలాగూ, ధూమ పిషయంలో హిందువులు యథా
శక్తి పనిచేస్తున్నారు. కాని అంతా నడుమిడితేగాని
కార్యం నెరవేరదు. అంతా వేతులు కలిసి పనిచేయాలి.
దూమం కీర్తికిమలే కీ తెలుపుకాబట్టి, ఏనాడు హిందూదేశ
మంతా ఏకమై పొగపీల్చి వదలుతుందో, నాడే ఈ దేశపు
శుభ్రకీర్తిగళదికలా వ్యాపిస్తుంది. స్త్రీలుకొందరు ఇంగ్లీషు సీర్పి,
పురుషులలో నమానం అవడానికిచేస్తూన్న యత్నాలలో
సిగరెట్టు సేవిస్తూఉండడం శుభమాచన. ఈ ధూమ స్వరూపా
లని కనిపించినప్పుడల్లా అంటేనే, లోకకల్యాణం ఆటేదూరం
ఉండదు.

రాండుటేబుల్

ఓ చోట జరగబోయే రాండుటేబుల్ కాన్ఫరెన్సులో
వెయ్యవలసిన టేబుల్ గురించి మాటామాటా నచ్చింది. రాండు
టేబుల్ అనేది ఏదో ఊరికే గుండ్రంగా ఉండడమే కాక

సంపూర్ణంగా కిందాలని కొందరన్నారు. మరికొందరు అట్లా పీలులేచిన్నీ, భూమిగాని మరి ఇతర గ్రహములు కాని, అవి నడిచెదామిట గాని, ఏమిసంపూర్ణధోరణిలో లేవన్నీ, అందు చేత అయినదాసకీ కానిదాసకీ సంపూర్ణం అంటూ కూర్చోక వట్టి పూర్ణం ముందు చచ్చునుకుట అమై “సం” దెబ్బలాట అడిలే, కడుపు సంతులించిన్నీ, కాబట్టి ప్రస్తుతం పుబిల్ యొక్క ఆకారం కోడిసగ్గెల్లా ఉంటుందనిన్నీ, వాదించారు. పుబిల్ యొక్క ఆకారం పల్లా ఉన్నా అది కొంతేనా ఇటూ అటూ జరగాలంటే, పుబిల్ యొక్క ప్రతికోడుకీ కింద చక్ర ప్రయోగం చెయ్యక తప్పదని మరికొందరు తెలివిగలవారు అన్నారు.

శారదాబిల్లు

శారదాబిల్లు శాసనం అయినా దాన్ని జనం శారదా బిల్లు అనే వాడుతూంటారు. ఈ పరిపాలనలో జనం ఆబాల గోపాలంగా ఉచ్చరించిన పేర్లల్లో ఇదోటి. కాని ఈ మాట యొక్క వాడకం, అర్థం, వ్యాఖ్యానం పాత్రల్ని బట్టి ఉంటోంది. కొందరు దాన్ని ‘శార్దూ’ బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో శార్దూలు ఆఖరు అనో, లేక దీనితో శ్రోత్రీయత్వానికి శార్దం అనో. కొందరు ఇది ‘సరదా’ బిల్లు అన్నారు— అనగా దీనితో జనానికి ఎక్కడలేని షోకులూ బయల్దేరు

తాయని గావును. శారద అంటే సరస్వతి గనక ఈ బిల్లువల్ల
 అడవాళ్ళు మాటలు వేర్చి మరి ఎవరి మాటా లెక్కచేస్తారు
 అని కొందరు. శారద అంటే 'నూతనం' అని అర్థం గనక
 ఈ క్రొత్తబిల్లుని శారదాబిల్లు అన్నారని కొందరు. శారద
 అంటే అనమర్థము అని ఉంది గనక అల్లాంటి వాళ్ళ బిల్లుని
 శారదా బిల్లు అన్నారని కొందరు. శారదా అంటే శరదృతు
 వులో జరిగింది అని అర్థం. ఇది కూడా శరదృతువుయొక్క
 సామీప్యంలో వుండింది కాబట్టి ఇది శారదాబిల్లు అన్నారని
 కొందరి మతం. శారద అంటే ఏదేనిపత్రాలు ఒకొక్క పర్వం
 దగ్గరఉన్న అరటిచెట్టు అనికూడా ఉందికదా, ఇందులోకూడా
 ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ ప్రతీసర్వానికి పత్రాలు అనే విడాకులు
 వుచ్చుకోడం ఉంటుందిగదా అని దీన్ని శారదాబిల్లు అని
 ఉంటారు అని కొందరి వాదన. శా అంటే దేవతాపూజ,
 ర అంటే శూన్య (అయి) దా అంటే చూపులు (ఎక్కవవు
 తాయి) గనక ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే
 సామర్థ్యం ర అంటే నశించి ద అంటే భేదాలు (ఎక్కవవు
 తాయి) గనక ఇది శారదా బిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే
 శ్రేష్ఠుడు (కూడా) ర అంటే శిరస్సు (నంచి) దా అంటే భార్యని
 (వేడుకోవాలి) గనక దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు.
 శా అంటే తేజస్సు (తో) ర అంటే దుష్ట (లాంటి దేహంతో)
 ద అంటే ఓర్పుతో (జనం వుడితారు ఇన్నటి కునిష్ఠిరకం
 కాకుండా) అంచేత ఇది శారదాబిల్లు అని ఒకరు. శా అంటే

లక్ష్మి (ఉండాలి), ర అంటే మన్మథపరిపాలన (కిండాలి),
దా అంటే వైరాగ్యం (బాధలేమి అనేటట్టు వస్తుంది) గనక
దీన్ని శారదాబిల్లు అన్నారని ఒకరు. ఒక ముసీలావిడ
ఈమధ్య మాట్లాడుతూ “అయితేనూ, ౧౪ ఏళ్ళలో
పిల్లలు పెద్దమనుషులు కాకూడదంటూ వైవాళ్లు రూలు
పెట్టారట నిజమేట్రా, అబ్బాయి!” అని కొడుకుని అడిగింది.
శేపు వీరిట్ ఒకటో తారీఖు లగాయితే ౧౪ ఏళ్ళలోగా
ఇండియాలో పెళ్ళిళ్లు చెయ్యకూడదని దీని అర్థం అని ఒకావిడ
వాచించింది. “అయితే, ఈ బిల్లు రెండుమూడేళ్ళదాకా ఆచరణ
లోకి రాదంటారు నిజమే?” అని కొందరు అనుకుంటారు
— అల్లాఅయితే బాగుండునని వాళ్ళ లోపలఅభిప్రాయం.
ఒక వేళ అల్లా జరిగితే, ప్రస్తుతం పెళ్ళిచేసిన వాళ్ళలో కొందరు
పశ్చాత్తాపపడతారు.

ప్రిన్సిపాలు కొదలచినవారికి ఉండవలసిన లక్షణాలు

(ఒక కమిటీవారి అభిప్రాయం).

౧. ప్రిన్సిపాలు పాడుగేనా ఉండాలి, జబరదస్త్రీగా నేనా
ఉండాలి, వీల్లేకొస్తే రెండిందాలా ఉండాలి.

౨. ప్రిన్సిపాలు ఇంగ్లీషే చెప్పాలిగాని, తెలుగు
మీందూస్తానీ, కాస్త్రంకాదు.

3 ప్రిన్సిపాలు కడంవికాకపోతే వీడాపోయి అధమం

సిని పెట్టయినా నాగరికతతో పోరాడానికి తగిన గుండెధైర్యం కలిగి ఉండాలి.

౪. ప్రిన్సిపాలు స్త్రీ అధమం సాలుకి రెండు సంవత్సరాలలోనే నా స్వేచ్ఛాతో ఓడిపోయే స్వభావం కలిగి ఉండాలి.

౫. ప్రిన్సిపాలు మూంబి తెలివీ, అపూర్వ ప్రజ్ఞా కలిగి ఉండాలి. పాశం చెప్పనక్కర్లేదు. దాన్ని బట్టే ఇతరులు ఆయన తెలివి స్థిరం చదవడం.

౬. ప్రిన్సిపాలు కూర్చు ఉన్నాయొకదా అని వాటిని అక్షరాలా యమమాలా ఆవరణలో పెట్టరాదు.

౭. ప్రిన్సిపాలు స్వజనాన్ని ప్రేమించాలి.

౮. ప్రిన్సిపాలు కొంత దాన ధర్మ బుద్ధి కలిగి ఉండాలి.

౯. ప్రిన్సిపాలు ఒకవేళ అఖండమైన తెలివిగలిగి ఉన్నా, కుట్రాశ్శుని పరీక్షకి పెట్టించకుండా ఆపకూడదు.

౧౦. ప్రిన్సిపాలు తెలివీ ఉండి, వనీచేనేవాడైనా ఎవరో ఒకరు హానుమంబి మాటేనా వినాలి కాని, ఏదేనా చెప్ప పెప్పింపుకు తరుముకొని రాకూడదు. కుక్కని ఇయ్యక శలవనూకూడదు.

౧౧. ప్రిన్సిపాలు తనకి కాకపోతే రాక్షసు ఊరుకోవాలి గాని, ఏరోజుకు ఆరోజు పాశం ఎవరి దగ్గిరో చెప్పించుకుని క్లాసులోకి తయారు కాకూడదు.

౧౨. ప్రిన్సిపాలు తన నబ్బెళ్ళు అయ్యేది కాకపోయేది, ఒకటేమిటి నాకన్న నమానమే అని ప్రతీదానిమీదా ఎక్కడ

బడితే అక్కడ, ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు లెక్కరు ఇవ్వడానికి (ఇంగ్లీషు) తగినవాడు కావాలి! లేకపోతే, ఆయన తాలూకా బోర్డు ఎలిమెంటరీస్కూలు షిప్తుకంటే తక్కువ అనుకుంటారు.

వార్తలు

౧. ఆంధ్రవిద్యార్థుల సమావేశం యొక్క కార్యక్రమం యావత్తున్నా ఇంగ్లీషు భాషలోనే జరిగి ఉండడం వల్ల, వారు తమభాష మానుకోడంలో ప్రోత్సహించిన స్వార్థత్యాగానికి సానుభూతి కనపరుస్తూ అక్కడ హాజరుకాక, ఆగ్రహేతరులు ఒకతీర్మానమున్నూ, అరికివెండోలికికెట్టు భావబోధ అయి ఉండడంవల్ల ఆమోదం వెలిబుచ్చుతూ హాజరైన ఆంధ్ర స్త్రీ బాలసృష్టు ఒకతీర్మానమున్నూ యేడక్కులేని తమ ఇంగ్లీషుని శ్రమపడి ఆంధ్రవిద్యార్థులు నిలబెట్టినందుకు తమ అమితకృతజ్ఞత గుర్తుస్తూ లండన్ కిపులు ఒక తీర్మానరాజమున్నూ గావించి పంపినారని లోగడ ప్రచురింపబడిన సంగతి కల్లవార్త అని మావిశేఖరి పదిస నవరణ నేడే మాకు చేరింది

౨. జంతువులకూతలు, పిట్టలకూతలు, లోకంలో సక్కిన శబ్దాలున్నూ తానొక్కడే పుట్టించి సభని రంజింప చేయడం దల్చుకున్న ఒకధ్వనికాదు టిక్కెట్టు పెట్టగా, హాస్యానికి వేంచేసిన నూరురూపాయల జనులూ, అతడు రంగంమీదికి

వచ్చేదాకా ఉండబట్టకే, ఆయోయి జంతువత్తుల ధ్వనిభేదాలు సునామాసంగా చెయ్యి మొదలు పెట్టగానే, హాన్యగాడు తిక్కట్టు సాయుధ వాడనుచేసి, అట్టి అన్యూచిత్రకళ సభవారు అభ్యాసంలేకుండాకే అర్జించి నందుకు వారిలో బిగిలైనా మెడలు ఇవ్వకమాననని ఇచ్చేశాడు. ఆ మెడలు ఒక నిద్యాధి పడసినందుకు ఆ ప్రులు ఎల్లానో తీరుబడి చేసుకుని కొంచెం గర్వపడాలి.

3. ఒక గ్రామభోగ కంపెనీవాళ్లు గొప్పగాయకుల కర్గించి ఉచితంగా రికార్డులు పుష్కలంగా రాగపిల్లిలో దొంగనే, అంగ్రగాన విద్యాకర్తలగు ప్రముఖులు చాలామంది, తమకు ఆహ్వానం రాకపోయినా, కంపెనీవాడికి తనది, ఆహ్వానం చేసే నంబుల మనస్సులో ఉన్నట్లు దివ్యదృష్టికి కనపెట్టి, వెళ్ళగా, కంపెనీవారు స్వగతప్రకారం ఇవ్వనందున పీరు తో, అంతో కనక్కి నిష్క్రమించి సినీమాలో చేరాలని యత్నించుతున్నారని తెలిసింది.

౪. రైల్వే ప్రయాణీకుల సంఘానికి కలిసి ఎన్నుకున్న ఒకాయన ప్రయాణీకుల కష్టాలుగురించి రిపోర్టు తయారు చేయడానికి రైల్వే తిరిగితిరిగి కనపెట్టి నంగతి ఏమటంటే - రైల్వేకంపెనీవాడిని ప్రయాణీకులకున్నా ఎవరో అన్యూచ్యంగా ఉన్నందుకు మిక్కిలి సంతోషం అవుతోంది. జనాలు కంపెనీవారి మాట జనదాటడం లేదు. కంపెనీవారు రైలు పెట్టెల్లో “ఎంగిలి మూయవద్దు” అని రాసిన ప్రకారంగానే

జనం అంతా పెట్టెలోవలే, బాగ్మజ్జగా, అవతలికి చెరుకుండా, ఉమ్మి వేస్తున్నారు. మరిన్ని కంపెనీవారు “దొంగలున్నారు, బాగ్మజ్జ” అని ఎల్లానూ రాసేశారుగదా, ఉరుకుంటే వారు సమావేశమై చిన్నపుచ్చుగుంటారేమో అని ఎంతో అయిష్టంతో చాలామంది దొంగతనాలు యథాశక్తిగా చేస్తూనే ఉన్నారు. ఇది శాంతిసూచన—అని.

గి. నెలకొత్తం మూడిపురంలో అయి ఉన్న పెళ్ళి సభ గ్లాంలో, కన్యాప్రసాద, పెళ్ళికొడుకుకాళ్ళు కడుగుతూన్న సమయంలో, కన్యాప్రసాదకి ముచ్చెమటలూపోసేబట్టు ఓ తేలు అంటపొడిచింది. ఎంతవెతినా తేలు దొరకలేదు. చివరికి పెళ్ళికూతును అన్నగారు తన బ్యాటరీలైటు తెచ్చి “ఫ్లాష్” చేసిన మీదట, ఆ తేలు ఇంకా శిశుకూ శిశుకూ లేకుండా పెళ్ళికుమారుడియొక్క మడవ నెరడల్లో మకాంచేసి ఉన్నట్టు తెలియపచ్చింది.

ఓ. లక్షసిల్లివగరంలో చాలామంది జే, భార్యభర్తల వివాహులచట్టం ఉంటేనే చాలా బాగుంటుందని, వకగ్రీవంగా తీర్మానించారు. ఈ అభిప్రాయానికి ప్రతికూలంగా ఉన్న వాళ్ళు, వాళ్ళు లోపలికి రానియ్యలేదు. ధూసుకుపోయి వచ్చినవాళ్ళు, నోరెత్తనిశ్యలేదు. ఈ తీర్మానం వ్యాసుచేసినవారిలో చాలామంది భావ్యలూ కాదు, ఆఖరికి భర్తలేనా కాదు.

2. ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు పెద్దగాలికి అరిపోయే స్వభావంకలిగి ఉండడంచేతనున్నా,—(అంటే ఆ గాలికి తీగలు

తెగుతాయి, తెగితే దీకాలు నిద్దరోతాయి), అవి ఉంటే దెయ్యంలా ఉండడం, పోతే ఏవ్వం అయిపోవడమేగాని సన్నంగా ముత్రైం అల్లాచేసి అట్టే పెట్టుకోడానికి మీలైసవి అవడంచేతనున్నా, చటుక్కున ఏసిగరెట్టేనా అంటించు కోడానికి గాని, ఏతయ్యేనా వెచ్చబెట్టుకోడానికి గాని, ఈమ ణ్నాత్రవీ ఉపచరించేవి కాకపోడంచేతనున్నా, రాత్రెళ్ళు కూడా నిస్తేజుగా ఉండి ఏగ్యాసులైతేనా పట్టిగెడితేగాని కంటికి ఆవకుండా చీకటిచేత ఆనరింపబడి ఉండే రకంవి అవడం చేతనున్నా ఇంకా నిదానంగా కొంతకాలం పరిశీలించేసిన మీదటగాని మేము అట్టే తొండరడము అని చంద్రాపుర జనులు చేసుకున్న తీర్మానం, వారి జ్ఞానకేళానికి సమూహా.

౮. ఆంధ్రపేషర్ మిల్సుంటే చప్పరించిన వాళ్ళల్లో కొందరు ఇప్పుడు మిల్సుపొగవొడిచి, కూతట్టి, తిరిగేనడికి బయల్దేరిన కాగితంచూచి తమరూ తెల్లపోయి “ఇంతాచేసి కాగితమేనా, పోమా!” అని మళ్ళీ చప్పరించారు.

౯. కలవలపట్నం అనేనగరంలో పౌరులంతాపట్టట్టి తమ ఊరిస్కూలు హెడ్డుమాస్టరుగారి పని నగిగా లేక పోవడం చేత ఆయన్ని శిక్షించదల్చుకుని, ఆయన్ని పూర్తిగా తీసెన్ద్యడానికి చేతులురాక, ఆయన “హెడ్” మాత్రం తీసేసి మేష్టరీమాత్రం అట్టేపెట్టారు. ఆయన హెడ్ ఒక దీర్ఘమైనవ్యాధి అనిన్నీ, అట్టివ్యాధి ఏవోళాన్నీ లేని మరి యొకన్ని వారు అస్థానే వేశారనిన్నీ విసబడింది.

౧౦. సగరవాసులూ, అక్షరాస్యులూ అయిన ఆంధ్రజనం యావద్విశిష్టం ఎరుగున్న పేర్లనుగురించి కాఫీహాటల్లో ఒకరావుగారు మాట్లాడుతూ, “గయోపఖ్యాసం, వీరేశలింగం, భక్తచింతామణి, కాశీహజరీ, అపనాతనామనా!” లాంటివి సెలవిచ్చాడు. ఈ క్షిప్తులో “నమస్తే”గాని, “ఛోరిభజింతున్” గాని చేరే నూచిస్తు ప్రతినోటా గోచరిస్తూకే ఉన్నాయి.

౧౧. ఒకపట్టణంలోని కాఫీహాటల్లో యెడటవీధి భాగాలున్నా, సోపామపులయెంటి వీధిభాగాలున్నా, నాటక వినైరాశాలల చుట్టుపట్లవీధులున్నా, కంకరలేని వీధి భాగాలున్నా, కావలసినవారె యిళ్ళయెడట వీధి భాగాలున్నా అవోరాత్రస్యా తడిసే ఉండడంవల్ల వీధులు తడిచేయత్నంలో అంతమంది తమకి తోడ్పడుతూన్నందుకు ఆ పట్టణ మునిసిపాలిటీవారు తమపౌరుల్ని అభినందించారు.

౧౨ గోదావరతీరజనులు పుణ్యాశ్రమనిన్నీ, ఋషునిన్నీ ఎక్కడివాళ్ళో అచుకుంటారు. పుణ్యాశ్రమలనడంలో ఆశ్చర్యం లేదు, ఈయగంలో. కాని ఇక్కడ ఋషులఉండడం మాత్రం నిజం. ఎంచేతంటే, మెయిన్ రోడ్డు మీద ఎక్కడ చూసినా ముక్కుమూసుకుంటారు, స్మరించు గుంటూ ఉంటారు.

[మాటవరస (2)—1931

అద్వైతకాలేజీలో

24—1—1931 తా.జి.ఖ.స

పూర్వ విద్యార్థి సభకు వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ గంటి లక్ష్మణమూర్తిగారి

ఆధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన కథలో ఆసం

ఖూర్తిగా చదివినది.]

బాలరామయ్యగారి ఇంగ్లీషుతమ్ముడు

వెనక, మాటించిరి నుల్లేనే మాతమ్మగారుకదా పెద్దగాళ్ళ
శిక్ష పట్టి, పలకా చరరా పుచ్చుకుని పీచబల్లోకవెళ్ళేవాడు.
కాని, మాకు మరీ దగ్గరవాళ్ళల్లో కొందరు ఇంగ్లీషును
వెలిగించడం ప్రారంభించారు. వాళ్ళయిన బోసగార్లు,
వాళ్ళు కాస్త పక్కబెరుగుగా ఉంటుండడానికి మావాళ్ళే
ఇంగ్లీషులో పడేశాం. ఇంగ్లీషు అనడంతోనే డబ్బుఖర్చు.
ఖర్చు లేకుండా రాజవిద్య ఉరికే ఎల్లాఅబ్బు తుంది చెప్పండి
అక్కడికి, మావాడికి, దులాబీఖర్చు లేకు పైగా మూవాడు
అయినకాడికి ప్రతీక్షానుగా రెడ్డికంవేయకుని కదలకు డా,
కూర్చుని, ఇల్లంతా ఓకడకి తీసుకురాలేదు, వాడిధర్మమా
అని. నేచెలితే గర్వంలా కనిపిస్తుంది—మావాడు అతిమరుకు

మీసంతగ్రాహి. తోటి వాళ్ళు చాలామంది వక్లానులో ఒడిలే
 క్లానులో మకాం వేస్తూండడం, మావాడు ఎక్కడా ముచ్చట
 కేనా ఫేలవకుండా, చడిచప్పుడూ లేకుండా ఇట్టే దాటుతూం
 డడం. అంచేత మావాడికి అన్ని మెప్పులే, అన్నీ బహుమతీలే
 వాడికి చదువుపిడుగు, పరిక్షపహిల్దాన్ అనే బిరుదులు కూడా
 ఉండేవి, కుర్రతనంనించీ. మరివైక్లాను చదివిత్రామా మా
 ద్దామా అని, ఒక్కొక్క పెద్దమెట్టుదగ్గర మేం లోపాయికారీగా
 అలోచిస్తూ ఉండేవాళ్ళం. అలోచన ఎందుకింటే తీరవాత తీర
 వాత దేవుడు రక్షించి మావాడు చెయ్యగల ఉద్యోగంలో
 అర్జించగలసామ్యంలో ఖర్చులన్నివోగా. మిగలగల డబ్బునల్లి,
 చదువు పెట్టాబడిసామ్యుకి ఎడ్డీవబ్బలేనా కడతాయా కిట్టవా
 అనే సందేహాచొప్పున. మరి లోపాయికారీగా ఎదు
 కేంటు, డబ్బు ఖర్చుకి మేం సందేహిస్తున్నాం అని వెల్లడి
 అయితే, మా పరిపతి సన్నగిల్లుతుందేమో అనే భయం
 చొప్పున. ఇంకలో ఎవరో పెద్దమనిషి చక్కావచ్చి, నాతో
 ఈమాటచెప్పి ఆమాటచెప్పి, “ఇంకా చూస్తావేమిటయ్యో,
 బలరామయ్యో! మీరు జమీందార్లు. మీవాడు సీమవచ్చి
 మిరపకాయ వంటివాడు, చూపిస్తే అందుకుపోతాడు. వాణ్ణి
 చదువు మాపించేరుగనక! నీరకం నారకం అయితే నేను మాని
 పించనునే పట్టమదును. టముక్క ఎచ్చేవాడికి చెప్పించకపోతే,
 త్యాప్తాసీకిటయ్యోచెప్పించడం! చాలాలు. ఎవడేనావింటే
 నవ్విపోతాడు. తీక్షణం పట్టం వంటిచెయ్, శ్రామంలో పోస్తే

గాని తీర్థంకాదు. అని నన్ను కోప్పడతూండడం, దాంబోటి నేరపొగిపోయి, పైకిమాత్రం చప్పుస్తూ, వీతలో తాకట్టెట్ట మావాణ్ణిపైక్లాసుకి పంపిస్తూండడం. ఇల్లాగూ బయ్యగుతోచ్చే. మెట్టుమాట మావాడుచదువులో నరసరా జవ్వలాగ పైకితెచి, ఇంగ్లీషులో బాఘాతడిసి, నాని, ఊరిఊరు కున్నాడు. మాలో వీడికోర్కడికే ఇంగ్లీషురావడంవల్ల, వీణ్ణి మేం “ఇంగ్లీషుతమ్ముడు” అని వాడుతూంటాం.

మరి స్రస్తుతం. మా'వాడితోకలిసి' చదువుతూ చిన్న క్లాసులోనే పోవోయి మానేసిన వాళ్ళవని, ఇంట్లో, మూడుపువ్వులూ అరుకాయలూగా ఉంది. అచ్చే. ఎవరో చమత్కారం! వాళ్ళల్లోనూ ఎంత చిన్నక్లాసులో ఫైలైఎంత పెంవ్రాణే ఇంగ్లీషుమానేసినవాడై ఉంటే, అంతవని కొచ్చే వాడూ, అంతసంపాదనపరుడూ అయిపోయాడు. మావాడో! చదువుకునేటప్పుడు వీడిని ఎంతప్రభగా ఉండేదోఇప్పుడు అంత సన్నరంతిగా ఉంది. వీడికి ఉద్యోగం ఇస్తాననే జ్ఞాని ఎవడు? న పడ్డా. ఎక్కడైనా ఉద్యోగం భాళిగా ఉందని తెలిసి ప్రయత్నం చదానికి వెడితే (అనుకుంటే తప్పు, ఇల్లావెళ్ళడానికి బోలెడైతే!) ప్రతిఅధికారి మావాడితో “నువ్వుఎవని చెయ్యగలవో?” అంటాడటగాని, “నువ్వు ఎంత పెద్దపరిక్షావ్యాసయినావో?” అని అడగనే అడగటం!! ఏమైతేం, వీడికి ఒక్కదమ్ముడీ ఇంటో పడేద్దామనే ఉహ లేదు, పడేయ్యగలప్రజ్ఞలేదు. తనూ, పెళ్లాం (అవిడ దగ్గర మేం అసలు మాట్లాడలేం!) ఇద్దరు కూతులు

(వీళ్ళకి ఎప్పుడూ ఒళ్లు ససిగా ఉండరు) — వీళ్ళంతా ఉమ్మడి సంసారంలోనే. అంచేత మావాడికి ఊహా మొహమాటం. అసలు వాడికి నోట్లో నాలి: లేదు. వైగా వాడిదంతా అతిసుకుమారం! పై మీద కండువాకుడా బరువే. ఓగజం నడపలేదు — కారో, విమానమో కట్టిస్తాను. ప్రతీదీ దృష్టాగా ఉండాలంటాడు. సొమ్ము రావలసినచోట దాక్షిణ్యం అంటాడు, ఇవ్వవలసినచోట తూర్పు మొహంగా తిరిగి దణ్ణంపెట్టి ఇచ్చే య్యగుంటాడు. వీడు చదివింది ఏమిటో మాకు తెలియదు, ప్రపంచానికి అక్కరలేదు, (వాడేం జేశాడు, మేమే చదివించాం లెంకి!) దైవచింత ఉండేమో అంటే, దేవుడూనై గురూనై అంటాడు; వైగా మన దేవుళ్ళు మనకంటే బొత్తిగా అర్థాయం అంటాడు. సరి, మతంమాద్దామంటే వాడిమతం నా కమతం ఒక్కమోస్తరుగా కేకన్నాయి. పోనీ మనమేనా రాయల్లా ఉన్నాడేమో అంటే, అబ్బే, ఆకోసు తొడిగినంతనేవే గానీ, విప్పిస్తే మురిషివంట్లో పంపు మాంసం లేదు. అడ్డి గెత్తు నెత్తురు లేదు. వౌత్తి ఎముకలపోసు. ఎండేనా తనకి అన్యాయంచేస్తే, వాణ్ణి

కాస్త రకాయించడం అంటూలేదు — వాడిపాపాన్ని వాడే పోతాడటాడు, లేకపోతే ఇంటోవాళ్ళమీదా నామీదా కోప్పడతాడు, లేకపోతే తనగదితలుపు రాయల్లా సెద్ద గడియ వేసుకుని ఒక్కడూ కూర్చుని అవతలవాణ్ణి తిడతాడు. ఏవ శ్రేయా బంధువులు తటస్థించినప్పుడు వాళ్ళకో — ఉన్నసంగతే

అయి, లేకపోతే లేనిసంగతాయీ—ఏవో వోటి యథాశక్తి. ఆవ్యయం కనపరుస్తూ కలిమిగా మాట్లాడడం మావారికి ఎరిగదు. ఎక్కడైనా రక్తస్పర్శ ఉన్నవాళ్ళల్లో ఎదేనా కిస్సు వచ్చినప్పుడు వాళ్ళని కాస్త వేరామ్మ చెయ్యకపోతే బాగుండని వీక్షికి తెలియదు. ఆవిధానం అసలు తెలియదు. ఈన సంసారాన్ని అత్రాంటి దగ్గించి తీసివెచ్చుకోడం తనకి సిగ్గుట, ఇంకోర్న వెళ్ళి తీసుకురమ్మంటాడు; ఏమడుగుతానూ! శిస్తువనూలకోసం పొలాలమీడికివెళ్ళి రారా అంటే, అక్కడ ఏమీ తోచదంటాడు. మొన్నవట్టుకి మెట్టగుండ్లగా వెళ్ళి, వనూలసామ్మ సాదరుఖర్చుకి చాలక, నోటు రాసుకుని ఇంటికివచ్చాడు. పోనీ, అయ్యా, ఎప్పుడేగా తేలొస్తే ఎవడేగా వైచారుచ్చుకుని పచ్చడికింద కొట్టడూ? మా తమ్ముడేం జేశాడూ! “తేలు ఎంతి మంచి దనుకున్నారు! దోషం అంతా చాని కొండి. కొండి పట్టేస్తే, అది ఎంతో సాధువైపోతుంది. నేను పట్టుకుంటున్నా, చూడండి!” అని రెండువేళ్ళతో పట్టి అని యత్నించాడు నేర్పుగా. కాని, దానముండి మొయ్యి, తేలు, అంతకంటే ఎక్కువ నేర్పుగా ఒక దెబ్బని రెండువేళ్ళ మీదా కుడా కుట్టింది. ఇక, వాము అంటే అసలే ఆశలేదు. మాతమ్మడికి రాత్రెళ్లు చీకట్లో వెళ్ళడం భయం. ఏమింట అంటే, “పురుగూ బుట్రా ఉంటాయేమో” అని బెదురుగాని దొంగభయం చిన్నప్పణ్ణించీ లేదు.” అంటాడు. దొంగలదొంగ జ్ఞాపకం వచ్చింది. మొన్న ఈమధ్య ఒకమసలాయన ఇంటి

దొంగలడ్డారు. ఆయన జీవితం అంతా మాటలు చెబుతూనే ఉన్నవాడైనా, దొంగణ్ణి పట్టడంలో—ఎల్లాగిన కున్నారనట్టి—భల్లూకప్పట్టు పట్టేశాడు. తరవాత వారానికి మాయింటికి దొంగలొచ్చారు. అప్పుడు మా తమ్ముడు మెణుకువగానే ఉండి, మొహంమీనికి కూడా శాలువ లాగి కప్పుకుని పడుకున్నాడు గాని, పాల్లు ఒక్క వరసని ఇల్లింతా వీధిలో పెంజూతుంటే కేకలేనా వెయ్యలేదు. ఏమిరా అని మొన్నాడు కనుక్కుంటే, కేకలేస్తే తడి నామదాట. పైగా, తను అప్పుడు మెణుకువగా ఉన్నాడో, నీడరలో ఉన్నాడో అది ఏ పెద్ద స్వప్నమనవలసి, ఆ అనన్ధగురించి ముందు ముందు పుస్తకం రాస్తా నన్నాడు. హానీ, తనసొమ్ము తేకపోతే పీడపోయి, నేను ఎవో మాసిగలుగడి తెచ్చిన డబ్బెట్టి బజార్లోంచి వసున్నా పస్తువులు తేరా అంటే, పైం లేదంటాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఇంట్లో పొరు పడలేక బజారికి వెడతాడా, అఖిరికి కూరలు తేనడమేనా తెలియదు. తక్కిడకి చాలా ఉంటుందని మావాడు ఎరగడు. కొనుక్కునే పస్తువులు మంచివో కావో ఎరగడు. వంకాయకి ముడిగి దళసరిగా ఉండాలనీ, ములక్కాడ మెలితిప్పితే తిరగాలనీ, వెల్లక్కాయలు డీడిక్కులు కొట్టి చూచుకోవాలనీ, బెండకాయ చివర విరుగుడుపడాలనీ, అనవకాయ గోరు దిగేటట్టు ఉండాలనీ, వగైరాలు మావాడికి బొత్తిగా తెలియవు. అట్ట—వెళ్ళడం. వెళ్ళి, దుకాణదార్ని 'ఈసరకు మంచిదేటయ్యా!' అనడం. అంటే అతడు 'ఎంగా

రం అంది. ఇప్పుడు మానాణ్యమైన సరుకంకి.' అంటాడు. లేకపోతే, అమ్మగో దర్శిస్తావాడు ఈ సరుకు చవటబెట్టి అంటాడా, చెప్పండి! దాంతోటి, మానాడు, "అమ్మగో, ధర సెనలేనా?" అంటాడు. అంతేగాని, ఏ శెంశ, శే శెంశ, ఏమి ఎంత అని అడగడు. ఎంచేతో తెలుసునా? ఏచెస్తువు ఏ తెలుసు ఉంటుందో ఎరగడు. ఏమాటు కన్నా రికనివెళ్ళి, 'ఏమిటి?' అని అడిగాట్ట. అది మొదలుచేసుకుని, ఉమ్మడి ప్రశ్నలు నేర్చుకున్నాడు. దుకాణదారు, "అమ్మా! మోడర్నిక రేపు మాట వ్రేపు. వాళ్ళు చెప్పండి. తేడానన్నే, రెట్టింపు మురగా యిస్తాను" అంటాడు. అంటే మా వాడు, 'అమ్మా బేరం చెప్పుడం నాకు అసహ్యం. ధర విషయమా! మీ ఇంట్లో వచ్చిస్తే పుచ్చుకోండి. ఏడబ్బు అయినా నాకి ముగిసి అభ్యంతం లేదు. సరుకు మంచిది కావాలి. శ్రీరగా యిప్పించండి, నాకు పైం బేరు' అంటాడు. అంత 'ముళ్ళమీద ముసుంటే బేరాలు ఎల్లా కుదురుతాయి! ఆవిశంగా ఏమో తెచ్చి ఇంట్లో వేస్తాను. అక్కణ్ణించి, స్నేహితుల్తో జేరి సేకాట, లేకపోతే, వాణ్ణింటినాడు, ఏ డల్లాంటివాడంటూ డబ్బో వాళ్ళమీద యాగ్. ఇంతోటిశ్రమకీ మధ్యమధ్య ఫలహారం. ఏవాడు సీతాఫలాలు ఇంటి కమ్మస్తే, మావాడే బేరం జేతాను. అమ్మ అమ్మి అర్థనాకి అయిదు చెప్పింది. మా వాడు, "నాకు అయిదక్కలేదు. నాలుగే చాలు. ఏది తీసుకుంటాను మంచిది" అన్నాడు. అసలు మంచిది ఏది అని గుకే

పడ్డతిశే అయిదని దాని ఉద్దేశం. ఏం చెప్పనూ! ఇవన్నీ అల్లా ఉంచండి. పోనీ, ఇంకికొట్టుగుని తినేరకం కాకుడదూ! సమున్నం ఇంట్లో ఉంటుగా! తన కేమన్నా లోటు రాగిస్తామా? పొద్దస్తమా? తెగ చిరుతిండి. చిరుతిండి వాళ్ళకి అనబుతిండి నోటు. అయినానరే, భోజనంవేళ అయేనరికి, గంటలప్రకారం, విస్తర్త అన్నం పడాలుంటాడు. కడవి ఎల్లానూ గంటలప్రకారం జరుపుకోలేక, భోజనమేనా జరుపాలని మావాడి పట్టుదల. ప్రతీరోజూ ఇంట్లో రూపుప్రకారం ఎల్లా దేవుళ్ళాడుతుంది, చెప్పండి! తిండి తిండని ఇంతబులబులమే గాని, తీరాకస్తరదగ్గరికి, వచ్చేనరికి ఒక్క వాయేనా కలుపుకోకుండా, మెతుకులు, కోడిదిమ్మిట్టు ఉమ్మి విస్తరంతా కళ్ళంఅల్లాచేసి చక్కా పోతాడు. అంచేత, “నాయనా, సంపాదనా వద్దు, సమారాధనా వద్దు, నువ్వు అసకుంటూన్న ఆత్మగౌరవం చెడగొట్టుకోకు, లోకవ్యవహారం నేర్చుకోకు, పోనీ ఇంత భోజనంచెయ్యడమేనా నేర్చుకోరా. వంటికి మంచిని. ‘శరీరమాశ్శయం’ రా.” అని అనేక కాలం నించి మాతమ్మిడికి నూరిపోస్తున్నాను. వాడికి జ్ఞానోదయం కాలేదు.

భోజనోపదేశం

ఏమని నూరిపోశానూ అని అడగలే? మనవిచేస్తున్నా! వెనక, మాప్రసిడెంటుగారు నాకు నూరిపోసిన ప్రకారమే. వారు ప్రతీ పెళ్ళినిండుకీ వెళ్ళేవారు. మూఢుని అడ్డొచ్చి

కొన్ని పెళ్ళిళ్ళు, తద్వారా విండులూ, అగిపోవడం వింటి
వారాగ్రహించి మూఢమి అనగా మూఢులు పెట్టిన శూన్య
భోజన నియమం అనేవారు. శాస్త్రచట్టంవల్ల పెళ్ళినిండులు
అనలే మూలబడిపోయిన ఈ సంవత్సరం క్రితం వరకూ, వారు
నాలుగి యాభై అరవై విండులకేనా వెళ్లేవారు. వారు ఒక
చోట కొంతకాలం సూచాధ్యక్షులుగా ఉండి పిదప స్వయం
కృషి చేశే అఖిల ప్రపంచ భోజన మహాసంఘటికీ గౌరవా
ధ్యక్షులు అయ్యారు. విశేషించి, భోజనానికి ఒడగెత్తాను.
వారి వతాకానికి చిహ్నాలు—పీట, ఆకు, రాగిచెంబు,
మాషచక్రం, ఈ క్రింది మూర్తులుగా వారు సెలవిచ్చే
వారు:—

“విండులకి తప్పకుండా వెనుమాండు, చాటపెట్టుకు.
భోజనం పెడతానన్నప్పుడు తినికపోతే, మళ్ళీ అప్పట్లో
దొరకదు. అన్నింటికీ తయారీ అవసరం. విండుకి మరీ అవసరం
టిక్కెట్లవిండుకి తెగ అవసరం. విండునంగతి రెండు మూడు
రోజుల పూర్వం తెలిస్తే, చూచాయగా తెలిస్తే చాలు, జీవం
తగ్గించుకో, లేక భేద స్వీకరించు. మరీ శ్రోత్రియుల పక్కని
కూచోనలిసాచ్చి, అధాత్తు మడిగిట్టుకోడం అవసరం అయితే
చొక్కా తీసేసి, బిళ్ళగోచీ పెట్టి, పైమీద పంచ నిన్నుగా
మడతెట్టి, ఎత్తెత్తి అడుగులేస్తూ, జనాన్ని అప్పగించు.
అగ్రం వున్న ఆకు చూచు గుడి, అనె తీసేసు! ప్రాంతాచ
డానికి పూర్వం తెల్లబోయి మాట్లాడుతూ కూచుంటుంది

నాడుచేసుకోక, అంటులేని మితాయి వగైరాలు రుచిచూచి పెచీవస్తే, వడ్డించలేదను. జలపదార్థానికీ కూడా స్థూలక్రమణ రోగం ఉంది గనక, భోజనంపూర్తికాండే, ఉదకం తాగకు. తరవాత ఎక్కడైనా ఇంకోరింట్లో కావోయే విండు చూపు మేరలో ఉంటే తప్ప, వప్పు 'డబుల్ డోస్' చెయ్యి. కొండొకచో మాగాయిపంక వడ్డించినట్టయితే, వెంటనే మజ్జిగ తెప్పించి అందులో అది ప్రప్రథమాన్నే నానెయ్. ఆపడలు వడ్డించేటప్పుడు దిక్కులుచూస్తూ కూచోక అవి దధిసమేకంగా పడ్డాయో లేదో, సరిగా పడ్డాయో లేదో గమనించు."

అంటే మాతమ్ముడు, "సరిగా పడ్డంవేమిటి! నాకు తెలియనట్టు చెబుతాంవే అన్నయ్యా!" అన్నాడు.

"సరిగా అంటే సరిసంఖ్యలో, అనగా, రెండు, నాలుగు, ఆరు ఇల్లాపడవలసినవే గాని అవి, బేసిగా దిగకూడదు. అవి కొంతవరకు ముచ్చటించి, వడ్డించేవారీ దగ్గిరికిపిల్చి, చెవులో చెప్పూ, "పూర్వాశ్రమం" తెప్పించంకి" అని. "పూర్వాశ్రమంఅంటే ఏమిటన్నయా!" అన్నాడు మావాడు. "ఎంతసత్తెకాలంరా నీది ! పూర్వాశ్రమం అంటే కారపుగారె. ఇంకా పెరుగులో పడనప్పుడు అదేగా మరి దాని జన్నా ! అవి అందిన వెంటనే మరొహ వడ్డించే వాణ్ణిపిల్చి (మొదట వాడే అయితే దిప్తితగలచ్చు) "నిజస్వరూపం" పటస్మను. అది కారంలేని అనలుగారె. క్షీరాన్నిం పట్రాగానే ఎన్నడూ

వడ్డించుకోకు. తేచ్చిన గోర్లంలోది చాలా భాగం ఆముహూ
యిన తరువాత, మిగిలిపోయిననుడ్డి నీచిన్నట్టో బోర్లించనుమి;
అప్పుడే నీకు జీవవిచ్చుచున్నారా గంభీర సామగ్రి గక్కుకుండు.

మావాడు—ఒక వేళ నైవి ఆవేళ చెప్పుకోవోతే.

నేను—ఎకో ఓకీ చెప్పుక మామ్రు. లడ్డూలు చేస్తా
రనుకో. ఎంతేస్తావు?

మావాడు—అమాంతంగా తినెయ్యడమే.

నేను—ఏడిసిన్నట్టే ఉంది. అవి ముందు నేతివో నూనెవో
నోల్చాలి. అందుచున్నంత, అవి చిససి వాటిల్లో నెయ్యి
వడ్డించుకో, ఆ మిఠాయి నేతిదా, నేతిమీద నెయ్యిచుంచిది,
నేసి లేకు. కాక అది నూనెదా, నెయ్యి కలిసింది గనక
వానన కొడుతుంది, విపర్జించు.

మావాడు—రాకు ఆట్టే నయించ దన్న య్యా?

నేను—కీలి తేలియనప్పుడు వివోరీ!

“ఏదైనా తీసిననుకు ప్రత్యేకంగా తినకం పానం.
అది ఎప్పుడూ వకోడిలాంటి కారవుననుకుతో చెననహాయి
స్వాహాలాగ లాగవలసిందే.”

మావాడు—ఎమో! కారమే ఎక్కువ తిగాలని నాఉద్దేశం!

నేను—సిక్కుద్దేశం ఎవడిక్కావాలిరా, ఇందులో ప్రవేశమేనా
లేకవాడివి! కృష్ణుడి ఉద్దేశంరా అదీ! “నుఖం అనగా,
తీపేనా! దుఃఖం అంటే కల్లమ్మట నీళ్లుగనక, కారమేనా?
అయితే విను. నుఖదుఃఖేఅనగా తీపికారాలురొండున్నూ

అనగా లడ్డూ పకోడీలు రెండన్నా సమే కృత్వా అనగా రెండు సమరాసులుగా కడెంతో అద్భుత చొప్పున చేసి, లాభా లాభా అనగా లడ్డూలలో ద్రాక్షలు గాని పకోడీలలో ఉస్తిహాయలుగాని లభించినా లభించకపోయినా, జయజయో నీకు చాలా నయించినా నయించకపోయినా చలి-చక పీకగుణంతో ఉండి, తీతతరువాత, యద్ధాయ అనగా లడ్డూపకోడీ లడాయిక్కి యుక్తస్వ అనగా తయారు కావోయ్ అబ్బయి! నైనంపాపం అవాప్యసి అనగా ఇల్లాచేస్తే నిన్ను చీమింతునాపాపం చుట్టుకోదు” — అని.

మాతమ్మిడు—నాకు చాలా చాలా ఎడ్డించమని అడగడం సిగ్గు అన్నయ్యా!

నేను—అప్పుడు నువ్వు ఎడ్డిచే ఆయనతో, “ఇల్లా ఒక్క రవ్వ విడవండి” అని విస్తట్లో వెలుపెట్టి చూపించి, వేలు అల్లాసే ఉంచి, పిరిగి వక్కపంక్తిలో ఉన్న ఎల్లయ్యగారితో రాచకార్యం ఉన్నిట్టు పెద్దవాక్యం మాట్లాడుతుండు. కావలీసి వంతా పడ్డాయిసం కీగంటు గమనించి, అప్పుడు నువ్వు నరిగ్గా తిరిగి ఎడ్డించే వాడమీద తీమామాగా ఖిన్నమను. పడ్డన కలనయ్యం ఎవ్వడేనా అయితే, ప్రధర్షణం ముక్కలు పరా మర్శించు. అంగుకచే అవి పెద్దనైజలో ఉండడం. వీలైనప్పుడల్లా “రెడ్ పిత్” చేస్తూ ఉండ — అనగా మిశ్రమం. ఒక కళ పచ్చమిరపకాయ తెప్పించి ఉప్పులో అద్ది కొరకచ్చు. ఆ పనిలో ఉప్పులో పచ్చమిరప ‘రెడ్ పిత్’ సల్ఫ్యూరస్

అంటారు. అట్లానే పప్పు రెడ్ విత్ ధవళం! మామెరిడెయిగారు ఇట్లాంటి నూతనదాంపక్యాలు అనేకం కనిపెట్టి ప్రపంచానికి తెలుస్తూంటారు! జలేబీ విశేషంగా తివటండుకు మీలు ఏర్పడడానికి వారు జలేబీ రెడ్ విత్--మజ్జిగపుల్ల! అనేది సాగ్రహభయంగా కనిపెట్టారు. అన్నట్టు మరివిరోధూరు. చేతికి చాలావిధుల పట్టు గుంటే మీలునుట్టి కాళ్ళకో గడ్డావికో వట్టెను.”

సంగతు

(౧) ఒకానొక జైలులో ఉన్న ఒక చుక్కెక్కిరకూడడానికి ఆరుజ్జ కోరుతూ ఆటై నీపెళ్ళాం దరఖాస్తు చేసింది. అయ్యిగానేదు. కొన్నాళ్ళకి ఆటై నీమొక్కన్నే హితుడుఒకాయన పుట్టిని చూడడానికి దరఖాస్తుచేసాడు, అయ్యి ఇచ్చారు, చూశాడు. మళ్ళీ కొన్నాళ్ళకి ఆటై నీభార్య చూడడానికి ఆరుజ్జకోసం దరఖాస్తు చేసింది. అయ్యి ఇచ్చారుకాదు. మన్రోమనమూట, 'రెండో సారివెళ్ళి చూసిన మొగాడు, ఆడేట! వేషం! సగటుట!

(౨) 'బాంబాయిలో పగటిచుక్క కనపడింది. అది ఆనాడు చుక్కే! తెల్లారకట్ల పచ్చే చుక్కని చాలానుంది ఎరుగరు. అసలు తెల్లారకట్లవాళ్ళు అనేది చూడరు. ఆచుక్కకానికి నీడ ఉంటుంది. అదిసాలుకి రెండువెల్లపైచిలుకు అట్లా పొసస్తుంది. ఆకాలంలో అది సూర్యోదయం తర్వాతగుడా కనిపిస్తుంది. ఈ వేళ గం గంటలకి నేచూశాను' అని మావిలేఖరిచాశాడు. పగటి

చుక్కకి ఇంతపట్టింపు ఎందుకన్నాగు ఒక ద్రావకప్రియుడు.

(3) 'లాటీ' అనే జంతువుయొక్క జననాభివృద్ధి క్రమాల గురించి రిసర్చ్ చేసి పర్యవసానం తేల్చడానికి ఒక చోట ఒక కిమిటీ పెట్టారు, ఆ కిమిటీవారికి పొంగక వారు రెండింటికీంద వీలివారు. ఒకరు ఇంగ్లీషు నా ఒకరు రైలుగునా ఆలోచించారు. ఇంగ్లీషు ఆలోచనపరులు అన్న దేమిటంటే,

లాటీ అనే దాన్లో ఉండుకున్న వస్తుతత్వం కర్ర— అనగా ఇంగ్లీషులో 'వుడ్'! ఈ 'వుడ్' ఉన్న ప్రదేశమే లాటీయొక్క జన్మస్థలం. ఈ 'వుడ్' ఎక్కడెక్కడ ఉందంటే—వెస్ట్ వుడ్ జెన్ను అనే పేరుగల ఇండియామంత్రిలోనూ, H. E. ఎడ్వర్డు ఫ్రీడ్రీక్ లిండెవుడ్ అనే న్యంతపేరుగల రాజప్రతినిధిలోనూ, H. E. బర్డు వుడ్ — అనే పేరుగల్గి వెళ్ళిపోయిన ప్రధాన సేనానిలోనూ, ఉంది. ఆమాటగొస్తే H. E. చెప్ వాడ్ అనే పేరుగల ప్రస్తుతప్రధాన సేనాని పేరులోకూడా చాలాభాగం ఉంది.

ఇక రైలుగు కిమిటీవారలో కొందరు చెప్పిందేమిటంటే, అలా ఈలా కాకుండా సిపలైన రైలుగు "లా" అనేదానికి "టీ" పార్టీ పరమై వప్పుడు, ప్రయోగరీత్యా 'లాటీ' సిద్ధిస్తుంది — అని.

మరికొందరు అది అసలు 'లాటీ' గాని 'లాటీ' కాదన్నారు. అసగా లా=లాఅనేది, టీ=టీశెయ్ అని. అంటే నీ లా టీశెయ్ వా లా టీస్కో అని అన్వయించారు.

(౪) ఒకముసిసిపాలిటీలో ఉండే చాలానూతుల్లో మూడు,

నాలుగుమాత్రమే అదృష్టంకొద్దీ బాగుపడ్డాయి. ఎంతంటే వాటిల్లో మనుష్యులు పడి చచ్చిపోడం మూలాన్ని నీళ్ళు తోడించేసి, బురదా, మరి లోగడ పడిపోయినవాళ్ళ ఎముకలూ వగైరాలు పైకి లాగించెయ్యడంచేత. తక్కిన వాటిల్లోగూడా ఎప్పుడు మనుష్యులు పడుదురా, ఎప్పుడు అవి బాగు చేయించి పుణ్యం కట్టుకుందామా అని మునిసిపాలిటీవారు శక్తివంచన లేకుండా నిరీక్షిస్తున్నారు. పురుషుల్ని తీసెయ్యండి, స్త్రీలైనా నడుం కట్టి ముందుకి అంగవైయ్యరా అని వారి ఆశ.

(గి) ఓ పట్టాన్నీ ఏ ఉద్యోగమూకాని ఈమెలో, చాలామందికి, ఆయూచితంగా, వర్ణవివక్షతలు లేకుండా, ఆశ్రయింపులూ, సిఫారసులూ, లంచాలూ లేకుండా అవడం గొప్ప శుభమాచన. ఎవీ అంటే, మన సెనెన్ ఉద్యోగాలు. కొందరు, ఇంగ్లీషు తిన్నగా రాక పోయినా, 'జనాభారెక్కలు' అని వాడితే తేలికగా ఉంటుందని, ఏ తప్పుడుగానో ఇంగ్లీషు వాడు తూంటారు. 'మీకు సెనెన్ ఉన్నాయిటండి?' అని కొందరిని అడుగుతూంటే అవతలవారు 'లేవండి' అంటూండడం విని పిన్నంటుంది.

(ఁ) ఆర్. టి. సి. (R. T. C.) యొక్క (అనగా రాజమండ్రి ప్రాంతం గురించే కాదు, రాండు తుబిర్ కాన్ఫరెన్సు) ఫోరణి చూస్తే అది మాంచి రసకందాయప్పట్టులోనే జరిగింది. ఆరనయొక్క వయనం :—అక్కడికి స్త్రీలనికూడా పిలవడం, అదృశ్యంగా. ఒకప్పుడు వెడతారనుకున్నది మరొకప్పుడు

వెళ్ళకం హాస్యం. ఒక అఖంశుడు మరణించడం కరుణం. ఇండియాకి ఇంకా ఏమిచ్చారో తెలియకుండానే, అంతా ఇచ్చే నేనా అని మేడ్కో నాన్లుగారిని చచ్చిల్ కంపెనీవారు కోప్పడడం, రాద్రం. ఇంగ్లండులో డెప్పునిగు లెటరైట్లు చేస్తూన్న ప్రయత్నం ఏకం: ఆ సమయంలోనే, కిర్యవశాత్తూ కొందరు తీసుకుంటూన్న చర్యల భయనకం. ప్రజల్లో కొందరిస్థితి భీభత్సం. పై మన్ జట్టు వారి సంచారం మూలపడేశాం అని పైకి అని అందులో చెప్పిన ప్రకారమే క్రియలు జరపడం, అద్భుతం. వెళకంచీ ఇండియాలో కోరుతూన్నదీ, ప్రస్తుతం ఇంగ్లండు నించి వారు కోరుతూన్నదీ శాంతం.

(2) ఓ పెద్దమనిషి ఓ అబ్బాయికి ఓ పెళ్ళినంబంధం తప్పిం చెయ్యాలని బయలుదేరి, వాణ్ణి నిరసిస్తూ, పిల్ల నివ్వదల్చిన అయ్యదగ్గర ఇల్లా అన్నాడట :—

అయ్యా! మీరు పిల్ల నివ్వదల్చిన వాడికి 'మెరామాలా బులా' అనేపాటకుడా రాదు. వాడు గయోపాఖ్యానం ఎరగడు. వాడు తెలుగు క్లాసులోకుడా అల్లరి చెయ్యలేడు. వాడు ముందు ముందుకి మేష్టరీప్రైనింగుకేనా పనికిరాడు. అతణ్ణి రౌండుటేబిల్ కాన్ఫరెన్సుకేనా పంపడానికి ఏల్లేదు, చివరికి.

(౩) ప్రస్తుతం ట్రేడ్ డిప్రెషన్ లో ఉన్నాం, అసగా వర్తక మాంద్యం, అంటే డబ్బుకాటకం. దేనికైనా సరే సమాధానాలు చెప్పి పారెయ్యడానికి ఇది ఓ పెద్ద కారణంకీంద ఏర్పడింది. ఈమధ్య ఓ కుర్రాణ్ణి "ఏం అబ్బాయి, లేట్ గా వచ్చా

“వే?” అని మేష్టరు అడిగితే, “ఏం లేదండీ. శ్రేక్ డిప్రెషన్ గదా!” అన్నాట్ట. మేష్టరు “అప్రస్తుతంగా మాట్లాడక సరియైన సమాధానం చెప్పు!” అన్నాడట. అంటే కుర్రాడు, “నిజమేనండీ, సార్! ఇదివరకు చేతులో డబ్బాడుతూంటే జట్కూమీద వచ్చేవాణ్ణి, ఈవేళ నడిచివచ్చాను, తేటయింది” అన్నాట్ట! తనరాబడినిబట్టి చూసి, “డబ్బు కాటకంవల్ల, రోగాలు తగ్గిపోయినాయి” అన్నాడు ఓ డాక్టరు. “రోగాల సంఖ్య తగ్గలేదూ! డబ్బుకాటకంవల్ల రోగాలు ఇంటికిగ్గిరే కుదిరి పోతున్నాయి” అని వారి స్నేహితు దిన్నాడు. దీనికి కారణం, పదకాలనెండి మాత్రమే గల మన రూపామయ అని కొందరంటారు. కొందరు, అసలు ఈలెసులు ప్రపంచానికే వచ్చింది, ఇండియాకిమాత్రమే కాదన్నారు. కొందరికి ఈ సంగతి ఇల్లా వస్తుందని అయిదేళ్ళక్రిందట వెలుసుట, మనతో చెప్పారట, మనం వినిపించుకోలేదు. ఏమైతే! వస్తువు ఉన్నవాడిచోట్లో మట్టి, ఈ మధ్య ఓ కొనక్షారం చేయించుకుని మంగలాడికి పదహారు కొట్లకి కాయలు ఇచ్చాడు. ఋణదాతలు ఋణస్థుల్ని నిక్కచ్చి చేస్తున్నారు. అంచేత ప్రస్తుతం అన్నీ చవక అయినట్టే, దివాలాలుకూడా చవక అయినాయి. ఇదివరలో కొక్కిరివేలకే దివాలాలు గాని, ఇప్పుడు కొన్ని కొన్ని సందలకే. టంకనాలల్లో రూపాయలు కొట్టించి దేశంమీద విప్పుస్తే డబ్బు జబ్బు కుదురుతుంది అని ఒకాయన అన్నాడు. కొందరు,

చూస్తూంటేసరి, ధరలు వాటంతట అనే పెరుగుతాయి. అన్నారు. అని “ధర తగ్గుట హెచ్చుకొరకే” అనేది ప్రమాణంగా ఇచ్చారు.

(౯) ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ స్థలనిర్ణయం రెండింటితో బయల్దేరి, మూడు మీంచి నాలుగులోకి వెళ్ళింది. నాయకత్వానికి పోటీ ఇద్దరితో మాత్రమే బయల్దేరింది. ఇదికూడా ముగ్గుల్లోకి వెళ్ళిందా, నలుగుల్లోనూ పడిం దన్నమాటే !

(౧౦) ఒక పల్లెటూరి శాస్త్రుల్లుగారు, పట్నవాసపు చుట్టంతో మాట్లాడుతూ :—

శా—చూడండి ! శారదాభిల్లుకుగారు కులాసాగా ఉన్నట్టా?

చుట్టం—ఆ. ఏం !

శా—ఆయనది మహాగొప్ప ముందుచూపు.

చుట్టం—ఏం ! ఎల్లా కనిపెట్టారు !

శా—ఆయన అప్పుడు శాసనం చెయించకపోతే, అన్ని పెళ్ళిళ్లు అప్పుడు జరిగి ఉండవు. అప్పుడు గనక జరిగి ఉండకపోతే, ఇప్పుడు, డబ్బుకాటకం మూలాన్ని అనలే జరక్కపోను.

చుట్టం—చిత్తం. ఏమిటి సెలవు !

శా—ఆయన గట్టివాడే !

చుట్టం—తమరి అనుగ్రహం !

(౧౧) ఇంటియాలో డబ్బు కాటకం గురించి ఆలోచించి, నలహా చెప్పడానికి “సాల్టరు” దొరగారు వచ్చారు. ఇంతమంది

ఉండగా 'సాల్వరు' వారే ఎందుకు వచ్చారంటే : ప్రజల్లో తగాదా ప్రారంభం "సాల్వరు" నో అయింది గనక ప్రభుత్వం వారు ఓ డిగ్రీ వైన ఉండడానికీ "సాల్వరు" గారిని పిలిపించాడు.

(౧౨) మణ్సుఖం అనే ఆయనకి ఈమధ్య లాటీ కబ్బలు తగిలాయిట. అతనిమీద పోలీసువారు ఆక్రమ సంఘం (అన్ లాఫర్ ఎస్సెంబ్లీ) సేరం మోపారట. అతిదొక్కడే ఉన్నాడని పోలీసువారు కుడా ఒప్పుకున్నా, అతనిసేరులో అయిదుకంకే ఎక్కువ ఉంది గనక అతనిమీద ఆ కేసు పెట్టవలసాచ్చిందని సెలవిచ్చారట.

విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిమార్కులు

గొంతకాలం కింద ఒక వేసంగిలో ఆంధ్రదేశపు కాశీకి విద్యార్థుల సమావేశం మహాపురంలో జరిగింది. ఒక పెద్దభవనం లనకి కూట్లాడి దానిమట్టూ పండిల్లు వేశారు. చాలమంది విచ్చేశారు. ఉన్నతాదర్శాలలో భోజనవసతి ఏర్పాటుైంది. అట్టెండ్రుల నిర్మాణం గురించి, పరీక్షల నాశనం గురించి, నాసికపు మేష్టర్లని తీసెక్కుడం గురించి, క్రైస్తవ తీర్మానాలు అమోదించబడి గ్రంథస్థం చేయబడ్డాయి. రాత్రెళ్ళున్నడు. పండెళ్ళక్రింద చావలేకుగుని విద్యార్థులు గుంపులు గుంపులుగా తేరి ఇష్టానోష్ఠి మాట్లాడుకుని పడుకుంటూ ఉండేవాగుట. మా సన్నిహితుడైన ఒకవిద్యార్థి ఆ వయినాలు యావత్తు

చెప్పిన విషయము మాకు తెలిసింది. కొందరు ఆస్తిలాలేమాటా
డుకునే వారుట. అవి మనహాయిచేశాం. కొందరు నిండా
వాళ్ళలా అంటారుట. అవీ విడిచిపెట్టాం. ఒకచోట మాత్రం
చురువు గురించే ముచ్చటిస్తూ, అధ్యాపకుల ప్రత్యేకతలు
స్థాపించే లక్ష్యాలు చెప్పుకుంటున్నారట. అధ్యాపకుల్లో
ఎవరూ అప్పుడు అక్కడ లేకపోవడంవల్ల ప్రతి వాడూ దావరికం
లేకుండా మనస్సులో ఉన్నది అనేశాడుట. వాళ్ళు తమ సంభా
షణల్లో యావాలాభంగా ప్రయోగిస్తూండేబిన్ని ఇంగ్లీషు
ముక్కలు ప్రయోగించకుండా ఆ భావాలు మాత్రం గమనిస్తే,
ఈ క్రిందివారిని ఉంటాయి :—

ఒకడు—హరిః ఓం అని ప్రిన్సిపాల్తో మొదలెడనాడు.

రెం—విజయేనందీ. మా ప్రిన్సిపాలు గవర్నరులా ఉంటాడు.

మూ—నరే! మా ప్రిన్సిపాలు మట్టివిఘ్నేశ్వరుడులా
ఉంటాడు. ప్రిన్సిపాలు వద్దు పెద్దవద్దూ! ఆ వద్దు చివరకి అట్టే
పట్టి ముందు కడవి కొట్టేద్దాం.

నా—ఈ ఫిలాసఫీ మేష్టరూ.....

రెం—ఇంకా ఇల్లైనా అలక్కండా మొదట్లోనే శుభమల్లా
ఫిలాసఫీ ఏమిటయ్యా! కొంచెం శాంతించి వ్యవహరించు. అసలు
ఫిలాసఫీ ఓ గ్రూపేనా పులిహారా ఒక పిండివంటేనా! చివర
చివరకి ఫిలాసఫీ!

నా—మీరు ప్రతీదీ నిలువునా చీలి అడ్డంగా పరికేలా
ఉన్నారే! మీరే కానీండి,

రె.—మా సైన్యవేత్తరు బి. యే. ప్రెసిడెన్సీ కళాశాల అనిగా ఎం. యే. ఆచరణభాగంలో ఆయన సిద్ధి. ఆయన అరచేతులు అరిగి ఉన్నాయి. ఆయనకి మితాయి ఉండలు కష్టం. ఉండ పళ్లగా నొట్టో వేనుగుని నొక్కడం ఆయనకి అలవాటు. తద్వారా, ఆయన, బ్రహ్మ క్రొత్త గురించి ఏదో ఒకవిశేషం కనిపెట్టాడు. అదకు ఓ కలెసి వాళ్ళు ఆయనకి ఓ పాతిగంటలు పారేశారు.

అ.—మావాదూచచ్చి ఒక వున్నకతీసి తెగచదవుతాడు.. నోటంట వేరే స్వంతమక్క ఉడిపడదు. కర్రాళ్ళకేసి చూస్తే ఆయనకి భయం, బోర్డుకేసి లెగి ఉన్నప్పుడు ధైర్యం.

ఆ.—మావాడికి తెలుగు రాకపోవడంవల్ల ఎవడైనా తెలుగుని మాట్లాడితే తన్ను తిట్టడంఅనుకుని వైన్ తగి లించేస్తాడు. సైన్సుడిపాజుటు కిందకట్టిన మూడరూపాయిల ధరావతూ మొదటి మానంలోనే చాలామందికి అఖరు.

మె.—మా సైన్యవేత్తరు ప్రైవేటుక్లాసులు. తిను బాధపడి ఇక్కోన్న బాధపడితేగాని ఆయనకి తోచదు! ఒక్కొక్క ఫట్లలో కబతూన్న అశల కర్రాళ్ళకి తెలియదు. ఆయనకి తెలియదు. ఏవన్న అంటే 'నాకు వున్నకిం కింతతాచచ్చును. రాసివాడికి కూడా ఇంత కంటే తెలియదని చెప్పకదపాయిస్తాను' అంటాడు.

మూ—మామేష్టరు సాధారణంగా క్లాసుకి రాడు. డబ్బా పాఠం చెబుతున్నా చుట్టకాల్చడం మానడు. అయితే, కొన్ని మాసాల్లో మామూలువాళ్లు చెప్పేవిషయం అంతా ఒక్కలెక్కర్లోనే మళ్ళీ చూడక్కర్లేకండా చెప్పేస్తాడు.

అ—మావాడికి ఆటైనయకులేమ. ఉన్నదిమాత్రం అంత అద్భుతంగా ఎవ్వరూ చెప్పలేదు. ప్రాక్టికల్ లో పస్తువులు మాత్రం స్వంతాస్తిలా చూసుకుని నల్లపూసంత రాలున్నా ఉంటాడు.

ఆ—మా మేష్టర్ని ఈమధ్య బదలాయించేశారు. వెంటనే మాకు శాస్త్రపాఠాలు నుగమం కావడం ప్రారంభించాయి.

నా—మా లెఖల మేష్టరు చదరంగంలో ఫస్టు. అట్టెం డెస్సు తణిఖచెయ్యడు. కుర్రాళ్ళకి లెక్క ప్రయత్నించడానికి యిచ్చి ఆకాస్తవ్యవధిలోనే సరికొత్త ఇంగ్లీషునవల చదువుతుంటాడు. అతిడువేసినలెక్క రాకపోవడం ఎవ్వరూ ఎరగరు. ఏదేనా చిక్కు లెక్క అంతగాగాని పేచీపెడితే ఒక్క పొడుంపట్టు వీల్చేసరికి ఆవురు ఊడి పడిందన్న మాట!

ఏ—మా మేష్టరు బుక్కులో లెఖలు నాలుగు బాగా రుక్మీనుగువస్తాడు. అందులో వోటి నిమ్మణంగా బోర్డు మీద రాయబోతుండే సమయానికిగాని ఏవదేనా కాస్త దగ్గితేసరి, అది చెయ్యవలసినదాని కాస్తా మరచిపోతాడో

కర్కషా, కోప్పడి, ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటికి పంపించాడు. అంచేత ఎవడేనా కుర్రాడు ఇంటికి వోవాలంటే దగ్గితే సరి.

అ—మా మేష్టరు తనుచెప్పే లెఖ్ఖ వేజీలో ఉండో ఆ వేజీలో వేల్తో పుస్తకం పట్టుకుని వస్తాడు. కేభాగణితంలో బొమ్మ లెయ్యడానికి పుస్తకం బల్లమీద బోర్లిస్తాడు. బోర్లించకుండా మామూలుగా పెడితే గాలికి పేజీలు తారు మూరైతే మళ్ళీ పట్టుకోడం కష్టం. బొమ్మవేస్తాడు. ఎవరేనా. 'నాకు తెలియడం లేదండి' అంటే 'నాకూ తెలియడం లేదోయ్, చిత్రంగా లేమా! మాగొప్పలెఖ్ఖ!' అంటాడు. ఆ బొమ్మలో ఎవడేగీతలు వ్రతిపాదినై ఆగీతలు గీస్తాడు. మొత్తంమీద, బొమ్మ, పచ్చీనుగట్టులా తయారై గంట ఆఖరువుతుంది. కాని, ఏది ముఖ్యం అంటాడో అదే పెన్స్ పరీక్షలో వచ్చి తీరుతుంది.

అరు—మా వాడు మన్మథ విగ్రహం. ఇంగ్లీషు మాట్లాడడం గంటకి 60 మైళ్ళరేటు. వస్తూనే, పుస్తకంలో ఏదో పేజీ తియ్యమని, ఒకటోలెఖ్ఖ చప్పరించి, రెండోది చూడమని, మూడోది తను నోటంట అంటూ నాలుగోది బోర్లమీద వేసి అయిదోలెఖ్ఖ ఆధారంవల్ల, ఆరో లెఖ్ఖ ఆస్సరు నోటిని చెప్పమంటాడు. కుర్రాడు ఏడవాలి. లెఖ్ఖలనూట అలాక్షణ్ణి గాని, మనిషీ మాటా చాలు, కడుపు నిండుతుంది.

రె—మాలెఖ్ఖల మేష్టరు—వండు, ఆగ్ని, వాట్టి విగ్రహం.

పిల్లిపడక ! వికారంగా చుట్టినా అందగా ఉండే తలపాగా ! ఇంగ్లీషు మాట్లాడడం నేర్చుకోడానికి దొర్లు ఆయన్ని ఆశ్రయించాలి. అంతగచ్చుగునే చూపు ఎక్కడా ఉండదు సింహం చూపు ! పాఠం తయారీలేని రకాలకి గంటంతా తలనంపే. ఓ గంట ఆయన చెప్పడం వింటే ఆరుగంటలు విడిగా ఇంటికి వెళ్లి కూచుంటేగాని విన్ననంగతులు తెలివిగలవాడుకుడా హరాయించుకోలేడు. తొణకడు. తివతూన్నా దీవిస్తూన్నా మొఖంలో మార్పు ఉండదు. ప్రజ్ఞ అమోఘం. శాస్త్రం ఆయనికి హృద్భూతి. పౌదయం నవనీతం. తూలనాడడం ఎరగడు. కాని చంపేస్తాడని ఆంధ్రులకి భయమే. బ్రహ్మరుద్రుల్ని లక్ష్య పెట్టడు.

మూ—మాహిష్టరీమేష్టరు దొరలొగ టీకా ఉంటారు. దొరసాస్థ సరసనికూచుంటే ఆయన్ని దొరే అనుకోవాలి గాని గత్యంతరంలేదు. ఆయన ఇంగ్లీషు ఎం. యే. కి అయిదుసార్లుకట్టి ఫేల్దై విసిగెత్తి చివకి హిష్టరీకి కట్టి లటక్ మని వ్యాసయారట. పెడమి కడలకుండా మంచి ముత్యాలు రాల్చినట్టు పదాలు దొర్లిస్తూ, హిష్టరీ పృత్యాతం ఈషణ్ణాక్రమూ లేని అఖండవాక్యాలు అనేస్తాడు.

మొదటి—మా మేష్టరు, కర్మవశ ! నోట్సు నోట్సు నోట్సు వాటికి అంతూ ఆఖరాలేదు—ఒక్కొక్కసారి దారీ తెన్నూ ఉండదు. ఇక్కడికి ఆయన్నొక్క బైండు బుక్కులు అయినాయి, ఇంకా ఎన్ని పడతాయో తెలియదు. చాలా పుస్తకాలు.

తనితోచేసి, తను ఓపెద్ద బైండుబుక్కులో నోట్సు రాసు
గున్నారు. అందులో ప్రతిరోజూ లెక్కరు ఆఖరుకాగానే (లెక్క
రంటే డిక్టేషనే—ఆయన డిక్టేటరే!) ఆ తారీఫీసి సంతకంచేసు
గునేవాడు, నిరుడు ఆ తారీఖున సంతకం ఎక్కడుందో, ఈయేడు
కూడా సరిగా అక్కడికే అయి అక్కడే సంతకం పెడాలి. ఎక్క
డేనా నిరుడు చమత్కరిస్తే, ఈ యేడుకుడా అక్కడే చమత్క
రించడం కూడా నోట్సు! లేకపోతే నాలిక తెంపుగునేవాడు.
ఓమాటు మాకు రాతీంటే రోతపుట్టి ఆయన తాలూకు పెద్ద
బైండులాగేసి దాచేశాం. దాంతో మాకు వారం రోజులు
సెలవొచ్చింది.

నా—మా మేష్టరు పిడుగు! దేశాన్నిబట్టి చుక్కచెప్పి
డిక్షనరీక, కాలాన్నిబట్టి చెప్పేస్తాను. ప్రతీవారం కుర్రాళ్ళకి
కంతవారమే. బడుద్దాయిల్ని చిమ్మిరిస్తాడు.

అయి—మా హిస్టరీమేష్టరు ప్రిన్సిపల్ని రకాయిస్తాం
టాడు. ఓమాటు ప్రిన్సిపాలు వెళ్ళి ఏబోక్లాసుకి ఆసనున్న
అట్టెండెన్ను వెళ్ళునున్నాడు. ఈయన 'అది నా పనిగాదు'
అని పక్కకి తిరిగి జబాబు చెప్పాడు. ఈయన రోజూ ప్రిన్సి
పాలకి పోలేనులో లాగ అసెనరమోత్రింగా గుడ్ బయ్ బయ్
పెడుతూంటాడు. ప్రిన్సిపల్ ఓమాటు మా మేష్టరు దగ్గరి వెళ్ళి
నడుంవంది తనమీదకు 'గుడ్ బయ్ బయ్' అన్నాడు. తరవాత
రోజున ప్రిన్సిపాలు బండిటూద వస్తూంటే, ఈయన వెళ్ళి,
ప్రిన్సిపాల్ని పేరెట్టి పిల్చి, నేలమీద చెయ్యి ఆనుకుని గుడ్

మార్చింగుపెట్టి, ఒకటి, రెండు, మూడు (అన్నట్టు అభినయించి) ,
‘చాలా? తృప్తి అయిందా? ఇదేనా నమస్కారం పెట్టేసీతి!’
అన్నాడు. దాంతోమరి ప్రిన్సిపల్ ఆగిపోయాడు.

నూ—నూ ఇంగ్లీషుమేష్టరు పచ్చేనరికి సాధారణంగా
ఒకడబళబంబం జరుగుతుంది. అట్టెండ్రు వెయ్యగానే కుర్రాళ్లు
కిటికిల్లోంచి దూకి పాకి చారి నర్కల్లి కాల్లాచేతులా అవతల
పడిపోతారు. నేరోహాటు, ఆయన తనసారం కుక్కలెట్టిం
తరవాత, ‘నేను ఒకసారి బయటికి వెళ్ళాలాడే’ అన్నాను.
ఆయన సరే అన్నాడు. నేడు ఆ గోజుకి మళ్ళీ రాలేదు. మర్నాడు
‘నువ్వు మళ్ళీ నన్ను రాలేచే!’ అని రాగానే అడిగాడు. నేను
మళ్ళీ నస్తానని చెప్పలేదు అనేసి మాడ్చేశాను.

నా—నూ ఇంగ్లీషుమేష్టరు వాక్కు మంచిసీళ్ళనవాహం.
నాలుగు గొంతిగలు నీ పిస్తాయి బ్రహ్మాంతవాడు. ఒక్క
ముక్కు బోధపడదు.

అ—నూ మేష్టరు ఊహాప్రేరేపకులు. ఇంగ్లీషు ఏమీ
బాగుండదు. అభినాన పడాలన్నీ చూరునరుకు. మాట్టాడు
తూంటే కుడా ఆయనకి స్పెల్లింగు తప్పులే. చాలా కొంచెమే
రాసుగోమంటాడు, అది బంగారమే.

రెం—నూ మేష్టరు అవలీంతలు. చాలానుస్తీ. వాక్యం
పూర్తి అయేసరికి కర్త మరిచిపోతాం. అసలు ఒకవాక్యం
పూర్తిచేసేలోపల ఉమ్మెయ్యడం తప్ప కదం పనులన్నీ వాణ్ణి
కత్తోచేస్తాడు. డబ్బైప్రశ్నలు పరీక్షముందు, అప్పర్లతో

సహా మాచేత రాయిస్తాడు. అంతప్ప కనంవి పాక్షలో సిద్ధం అవుతాయి. కాని, ఆ సంగతి పరీక్ష తరువాత గాని తెలుస్తూ ఉండదు.

నా—మాకు ఇంకో మేష్టరున్నాడు. ఆయన సహస్రాక్షుడు. ఆ సంగతి నాకు తెలియక నేను ఓనాడు ఆ గుఱువారం నిలదలెట్టగానే వెళ్ళిపోతానని అభిప్రాయంచాడు. అయిన, 'ఆ అభినయం ఏమిటి?' అన్నాడు. లెక్కగతి అద్దురానడం ఎందుకని అల్లా చేశానన్నాను. ఆయనకి కోపం వచ్చింది. మర్నాడు క్లాసులో మాగది తలుపు గాలికొట్టుకుంటూంటే ఆయన దాన్ని బిగించుచుని నాకు పని చెప్పాడు. ఫ్యూన్లో చెప్పండి అన్నాను నేను. 'నిన్ను సూడ్యేకర్మగల్గు బిల్లి గీటుతో, తెలుసనా? నీకు పేపరి ప్లేటి నేనె!' అన్నాడు. దాంతోటి నేను ఆ తలుపు బిగించి రానడమే కాకుండా కిందవి అన్నీ కుడా చూసాచ్చాను, ఎందుకేనా మంచిది.

అ.—మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు భాష అంగ్లసారస్వతంలో కల్లా నిగ్గు.

ఆరు—మా మేష్టరికి నేనోసారి బైబిలూ పూత లేకుంటూ ఒహుమతీ తీసిగెళ్ళేనరికి తరుంకొచ్చాడు.

మొద—మా ఇంగ్లీషు మేష్టరు ఇంగ్లీషు లెక్కరంతా తెలుగునే కానిస్తాడు. ఆయన ఇంగ్లీషు మాట్లాడుతూంటే తెలుగులా ఉంటుంది, తెలుగు మాట్లాడుతూంటే ఇంగ్లీషులా ఉంటుంది. ముఖం ఒక గ్రంథం, నాలిక ఒక ఘంటం

అన్నంత గ్రాంథికభాష ఆయనకిష్టం. కుర్రాళ్ళని అప్పుడప్పుడు మందలిస్తూంటాడు. 'మీనాన్న పంపిన మనీ అల్లా ఎండుకు బరన్ చేస్తావ్ అబ్బాయి!' అన్నాడు ఓ కుర్రాణ్ణి. 'మనీ ఆక్రెడ్ అనే భస్మం తయారు చెయ్యడానికంటే' అన్నాడు వాడు. 'ఇందులో ఉన్నాయి మన తెలివితేటలు. ప్రిన్సిపల్ నేటివ్ అయినంత మాత్రాన్ని నువ్వు లెక్కరెక్కని ధిక్కరించడం పనికిరాదు' అన్నాడు. ఇంగ్లీషునాలుకం బోధించే సమయంలో ఎక్కడైనా గొప్ప వాక్యాలు వచ్చినప్పుడు ఆయన ఆ వాక్యాలు దొరక పుచ్చుకు. వ్యాఖ్యానం చెయ్యలేక, ఆవాక్యాలు చదవడం మాత్రం చదివి నులోచనాలుతీసి బల్లమీద పారేసి, 'అద్భుతమైన భావాలు, అభివ్యక్తమైన ఆలోచన! మరి తరవాతి పంక్తులు చూద్దాం' అని ముందుపంక్తులు చదువుకు పోయేవాడు.

రెండు—ఈ తెలుగువేద్యునికి ప్రిన్సిపల్ అంటే హాడల్! ఆయన రాగాని కుర్రాళ్ళు తలపులు వేసేస్తారు. కుర్రాళ్ళని రావాకులా మాచోమనీ పెళ్ళింటే గోలగా మాట్లాడితాడు.

మూ—మీ మేష్టరు అయిన సమిమాలు పాఠం చెప్పి ఆరోపింపుటంలో తీను రాసిసపున్తకం దగ్గరికి వస్తాడు. ఆయన రాసిందికూడా అదొకటే. ఎవడో ఒకడు అందులో పద్యం ఓటి తీసి దాని అర్థం తెలియ చెప్పమని ఆయన్ని

ప్రార్థిస్తాడు—ఒరికున్న వాళ్ళలో ఎవరికీ తెలియదుగనక. ఆయన నగంచెప్పి, 'అప్పుడు దేవి వ్రాయించినది. వ్రాసి నాము. ఇప్పుడన్ననో !' అనేస్తాడు. ఆయన పేవరు దిద్దితే అంతా ప్యాసే. ఓసారి ప్రిన్సిపాల్ 'పరిక్షంటూ పెట్టిం తరవాత నూటికి కనీసం వదేనా ఫేలువద్దా !' అన్నాట్ట. అక్కణ్ణించి ఆయన పేవర్లు దిద్దేబప్పుడు పదోది, ఇరవైయోది, ఇల్లాగ్గా ఫేలుచెయ్యడం ప్రారంభం చాడు. అందుకని, కుర్రాళ్ళు వారింటికెళ్ళి తమ పేవర్లు వదీ ఇరవైయో ఇల్లాంటిస్థలాల్లో లేకుండా ఆయనచేతే వర్దించుతారు.

మూ—మూ మేష్టరు ఒక్కొక్కడికి తెలుగులో 39.9 మార్కులేసి పరీక్షకి కట్టకుండా అపుచేయిస్తాడు. ఆకాస్తా వెయ్యండ్ పరీక్షకి కట్టేస్తానూ అని కుర్రాడు అడిగితే, 'నువ్వు తక్కిన 1 కీ అవర్సడవు' అంటాడు.

నా—మూ తెలుగు మేష్టరు తిట్టి చంపుతాడు. పైగా పేపరిస్తాడు. మాట్లాడితే ప్రమాదం. ఏ కవిని బిప్పుగోక ప్రతీదీ నేల్నెట్టి కొడతాడు.

అ—మూ మేష్టరేమిటో తెలుసునా ? సాయంత్రం వెళ్ళి అట్రెండెన్సు వెయ్యమంటే, 'ఊళ్ళో ఉన్నావ్ గా, నీ కెదుకీ శ్రమా ! కాకిచేత కబురంపితే వేసెయ్యసు టోయ్ !' అంటాడు.

అరు—మీ పుణ్యంగనకా ! మూ మేష్టరు దేన్ని

గురించి ఎవరిదికాదు అనుమానపడ్డా అందరికీ అట్టేడెప్పుడు కత్తిరిస్తామి, కరిచిచ్చి వరిక్ష గోశేస్తాము.

మూ—అదిరచినకన్నా రుగనక, మరి ఫిలాసఫీ. మా మేష్టం సిగారెగా కూచుని, కుర్చీ అంచుమీద మెడ పెట్టి, లాబ్బుతమైన తైలిలో, బిచ్చేస్కలూడుండే అంగం వట్ట గురికి పడకటెలాగా, వినేవాళ్ళకే ఇటుకే అది తెలుసునా? అది చిరుత నుబోధకంగా, బోకది విడగొట్టి చెప్పిపోతా అను దగ్గర ఎనడా లేగాని రానుగోడాలు లేవుట. నంగతుల రిచిపో జాలూ లేవుట. కడంవిషయాల వాళ్ళు. 'మీ ఫిలాసఫీయేగా తీసుకున్నాం కాదుగదా, ఈమన్న విషయం ఎంతా కీ!' అని బాధపడుతుంటారు. మా ప్రిన్సి పాల్సు !

రెం—నా ప్రిన్సిపాల్ కి ఏమీ జక్కలేదు. ఇల్లూ కాలేజీయే ఆయనలోకం, సెలవు సాధారణంగా యివ్వును.

మూ—మా ప్రిన్సిపాల్ ఏక ఆటలు.

నా—నా ప్రిన్సిపాల్ కొంచెం పెన్నిను ఆడతాడు. కాని, పెన్నిన్ బాగా అడే కుర్రాళ్ళని చూస్తే కోపం. డైరెక్టరువచ్చి ఓరుటు పెన్నిను ఆడదాం అన్నాడు. నేనూ డైరెక్టరు ఓవేపూ, మా ప్రిన్సిపాలూ ఇంకో మేష్టూ అవతలవేపూ ! తిప్పనిసరిపల్ల మా ప్రిన్సిపాల్ వన్నపైడు ఆడనిచ్చాడు. నేను ఒక్కస్మామ్ ఈడ్చి కొట్టాను. అది ప్రిన్సిపాల్కి తగల్లేదుకాని, అది ఆయన

తియ్యబోయి పడ్డాడు. కాలు రాచుగుబోయింది. నేను అడిగి పొగరుతో కొట్టానుట, మర్నాడు నా ఫ్రీస్కాలర్ షిప్ పై ఊడ దీనేశాడు.

అ—మా ప్రిన్సిపాల్ కి అన్నీ కావాలి. కలకలలాడుతూంటే తీరిపోనా! నిత్యమూ కోడంటికం యాగీహా! ఎప్పుడూ పరీక్ష గోలా, మార్కుల రోదనమున్నూ! సున్నావస్తే పూజ్య డంటాడు, కటాకటీగా మార్కులూస్తే ఇటూ అటూకాని గబ్బిలం తంటాడు, బాగావస్తే 'ఇంకా బాగా వస్తాయను కున్నాను, నీకు పాగరు' అటాడు. ఏమి అన్నా అనకపోయినా పై నే నాటకపు రేట్లలాగ డైన్ శేన్లు కట్టేసి ఉంటాయి. పైగా 'సమయానుకూలముగా రేన్లు హెచ్చింపబడును.' నేను వెళ్ళిన కొత్తకోడం క్లాసులో ఆయన నన్ను ఎదో ప్రశ్న అడిగాడు. ఎదో పెద్దవాడు ప్రశ్న అడిగాడు. కాస్త పెద్దమాటతో సమాధానం చెబుతే దర్జాగా ఉంటుంది, వై పెచ్చు క్లాసులో కడంవాళ్ళి నాయందు కొంత భయమేనా ఉంటుంది, అనుకుని, 'రెండవ వుజ్' అనేమాట నా ఆస్పరులో దొర్లించాను. అది 'రెండవ వుజ్' అని పలకాలట, నాకు ఉచ్చారణలో రెండుతప్పులు ఉన్నాయిట, అందుకని నాకు రెండురూపాయలు వాడ్డించాడు. ఆ జరిమానా రశీదు మర్నాడు చూపెట్టమన్నాడు. మర్నాటికి అదికొంచెం చిరుగుపట్టింది. 'ఎంత అశ్రద్ధ నీకూ!' అని మళ్ళీ రూపాయి తీగిలింపాడు.

అ—మా వాడు ఎన్ని కాంపోజిషన్లు కుర్రాడు రాయడో

అన్నిరూపాయలు ఇచ్చేయ్యమంటాడు. చేరడానికి వచ్చినవాడొకడు 'ప్రిన్సిపాలు' అని ఉన్నచోట పొరపాట్లు సంతకం చేస్తే, రూపాయి పైవేసి కొత్త దరఖాస్తుపాఠం ఇచ్చాడు.

ఏ—మా ప్రిన్సిపల్ కి చాలాజాలి. ఎవరెప్పుడొచ్చినా చేర్చుకుంటాడు. పరీక్షకి కట్టించకపోవడం అంటే ఆయనకి మంట. డబ్బిచ్చి చదివినప్పుడు పరీక్షకి కూచోడం జప్తహక్కుని ఆయన వాదన. మొత్తంమీద ఆయన అధికారి. కావేజీ అనాధశరణాలయం, చిల్కొట్టులకి స్వస్థులు.

ఆ—మా ప్రిన్సిపల్ బిడ్డలతండ్రిలైన విద్యార్థుల్ని కూడా, కుంకా, మూర్ఖా, అంటాడు.

మూ—మావాడు మేం ఏం చెబితే అది. మేష్టర్ మాట ఖాళీ చేయ్యడు.

ఆ—మా ప్రిన్సిపాలు అంతా యంత్రవతు. నాలుగింటికి—నవ్వు—అని కార్యక్రమం వేసుకుని అప్పుడే నవ్వుతాడు. నాలుగున్నరకి ఏడుపు, అంటే, అప్పుడే. దుష్టుడు మాత్రం కాదు. పైకి యముడు. తనవాళ్ళమీద ఈగ వాలనివ్వడు.

నా—బిక్కోక్కప్పుడు మా ప్రిన్సిపల్ మాటే ఆడ్డు. అప్పుడు మాకు మరీభయం.

ఎని—మా ప్రిన్సిపల్ అవతారం! చదివితే యమచదువు, తింటే రావణాతిండి, రాస్తే మైరావణి రాత. అంతా వివరీతం. కుర్రాళ్ళకి ఎంతకోపం వస్తే అంత నవ్విం చే మాటకారి. ఆయన పాఠం తయారీ ఓమాటే చేసేవాడు. చాలావసూడి

పుస్తకం ఎంతమాత్రం చూడకుండా వచ్చిననాడు ఆయన మాటలు మరీ రత్నారే! మహానుభావుడు! మునిషిలో. ఏకోళం చూసినా అది ఒక పెద్ద పుస్తకాల బీగ్ వా అన్న మాట! జేబులో చెయ్యిపెట్టి చేతికెక్కిరూపాయ లొస్తే అన్నీకూడా నరిక్కుణ్ణి అన్న విద్యార్థి ప్రతివాడికీ ఇచ్చేస్తాడు.

కొం— } నిజమే! నిజమే! మహానుభావులు!
మూ— } రకరకాలు! ఇక కనుకుదాం!

[ఈ పైస ఉన్న 'విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిమార్కులు' అనే విషయాన్ని గురించి మరికొండు మాటలు. 1897, 1905, 1918, 1927 సంవత్సరాల కాలాల్లో వివిధ కాలాల్లో చదివి బియ్యే పరీక్షకి వెళ్ళిన ముత్యమ విద్యార్థుల జ్ఞాపకాన్ని ఒట్టి వాగుచేసేకొనిదట, పై సంభాషణ 1931 లో రాముబడింది. విశేష సారస్వతజ్ఞానంతో పాటు సరళమైన సరసత్వజ్ఞానం కూడా కలిగి సుప్రసిద్ధులైన ఒకానొక కాలేజీ ప్రెస్సిపాల్ గారు తనని గురించి తన సహాధ్యాయుల్ని గురించి తన విద్యార్థుల్లో కొండ్రు ఏకాంతంలో ఏమనుకుంటూంటాలో ఎట్లానో తెలుసుగుని, ఇది విన్న విద్యార్థులకి కొంచెం గిలిగిలిగానూ సహాధ్యాయులకి కొంచెం హెచ్చరికగానూ తొండే లాగున, ఆ మాటలు తనే విద్యార్థులందరికీ పల్లీకుగా క్లాసులో చెప్పి తొండడం నాకు తెలుసు. ఆయన చేసి ఉన్న అప్పటి ప్రపంచం గురించిన జ్ఞాపకమే ఈ సంభాషణకి మూలం.

అయితే, ఇది ఆర్చికాలేజీలో పూర్వవిద్యార్థి సంఘంతాలాకు ఉత్సవ సభలో 24—1—31 నాడు నేను చదివేటప్పుడు కొంచెం దుమారం రేగింది. ఆరోజు కార్యక్రమంలో, నారచన చదవడానికి వన్ను జుగులు అలస్యంగా పిలిచారు. కడంది కొంత గబగబా అనేసి కొంతవేపటికి ఈ ఘట్టంలోకి వచ్చాను. అప్పట్లో ప్రెస్సిపాల్ గారు శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు. ఇందులో పదిపన్నెండు వాక్యాలు నేను చదవగానే, మరి ఆపు చేయించ

వలసినదని వారెళ్ళి అధ్యక్షులైన శ్రీశ్రీ గంటి లక్ష్మన్నగారిని కోరారు. అయిన, వెంటనే ఏ అజ్ఞాతాదులకును ప్రస్థానం కి ఎందుకో ఏదో కోపం వచ్చి అపెయించి పుట్టున్నారని జనమంతా అనుకున్నారు. జనంతో పాటు నేనూ అనుకున్నాను. ప్రస్థానం గురించి ఉమ్మడిగా రెండువాక్యాలు సంభాషణకి మొదట్లోనే రావడం అగడబిడకే కానరామమోతాని నాకూ అనిపించింది. దానికి తగ్గట్టే అప్పుడు సభలో ఇద్దరి ప్రస్థానం ఉన్నారు. సరే, రెండు ఉపమానాలు చెబితే ఎదిరుదేలాగ నేను అప్పటికప్పుడు తెచ్చాను. అంతా అనుకుంటూ ఉమ్మడిగా కనిపించింది. అందుకంటే శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు కోపంతో పడిపోయి సభలో చేరాలని పట్టుదాయన్నారు. సభ్యులు సంగీత పాఠశాల అనుబంధంగా జనం అంతా వారికినే చూపడం, ఈ సంభాషణ చెబితే నిమిత్తం నాకు ఇంకా మైం ఇప్పించువలసినదని అధ్యక్షుని అడగడం, 'గో ఆన్ స్టేజ్' అని నాతో కేక లెడుకుడం నాగించాను. నేను సమస్యలో పడ్డాను. అధ్యక్షులు నాకు కొంత వ్యవధి ఇస్తూ, త్వరగా సంగీతమని అజ్ఞ ఇచ్చారు. నేనూ ఆ వ్యవధి ఉపయోగించుకోవా లని తొందరపడుతుండగా, పిన్నిసాబుగారు అధ్యక్షుల దగ్గరికి వెళ్ళి మళ్ళీ ఫిర్యాదుచేశారు. ఆ ఫిర్యాదు నా మీదే అయిఉంటుందని అందరికీ తెలిసింది. దాంతో అధ్యక్షులు నన్ను అగిపొమ్మన్నారు. నేను తక్షణం అధ్యక్షులమాట శిరసావహించి సభవారికి వమస్కరించి, వేదికదిగి ఎదరకి నిమగ్నమించబోతూ, వెనకాల ఉన్న కాన్ఫ్రెస్ యోగకాలాని నేను విడిచివచ్చిన చెప్పులమాట జ్ఞాపకంవచ్చి వెనక్కి వెళ్ళబోతుంటే, శ్రీశ్రీ చక్రవర్తిగారు, “ఏడు మళ్ళీ ఏదో ఇంకా చదవడానికే వస్తున్నాడు గావున” అనుకున్నారు గావున, వెనక్కి రాకద్దు అన్నట్టు చెయివిడిల్పి నాకు సంజ్ఞచేశారు. అయిన చెయ్యి విసురు అంతాకూడా గమనించారు. అయిన దగ్గర నేను చదువుకునేటంత భాగ్యంతో పుట్టకపోయినా, వార్ని 'మీ రెవరండీ నన్ను నాడానికీ' అంటూ డీకోర్క, వారి పెద్దతనం మన్నించి దిగి పోయాను. దాంతో ఆ సభ హఠాత్తుగా అగిపొయింది.

అసలు సంగతి తరవాత తెలిసింది! ఎప్పుడూ అంతే! అయినకి

విద్యార్థుల ఏకాంతపు రిచూర్సులు

కోపమా కాదుట, మరోటి కాదుట! అసలు అయినకి అప్పట్లో నేను చదివిన తెలుగుపాఠ్యాలు తిన్నగా అర్థమే కాలేదుట! ఆయన ఆ రోజున సరిగ్గా ఎనిమిది గంటలకి ఖరీదైన విందు ఒకటి స్వంతభర్తామీద ఏర్పాటు చేసి, కలకట్టేరలాంటి అసలైన జనాన్ని ఆహ్వానించాడట. అట్లా పిల్లవాడై ఆహ్లాదశక్తిరాలజనమూ—ప్రస్తుత విషయం భోజనం గనక—ఒక లిఫ్ట్‌నా దాటుకుండా వచ్చి కూచుని తహతహ లాడిపోతారేమో, వారిని తప్పించి చెయ్యడం భావ్యమో అనిబ, ఆయన బెంగయాడతూ! అంటేట! అట్లా అయితే ఆ మాట కాస్తా అధ్యక్షులచేత సభవారి చేవిని వెయించినా తోస్తాను! అట్లా చేశారు కారు. సమయానికి సంగతులు పోతాయిగాని తోస్తాయా!

అందుకు ఫలితం లేక పోలేదు. సంగచన ప్రమాదకరంగా ఉండి బహుశా తేమా నని కాలేజీ అధికారులు శంకించుతుండడం, సభలో పనిని నడపానికి పూర్వం నేను అది తమయెదట దాఖలు చెయ్యవలసి ఉంటుందని నా తో చెప్పడం జరిగింది. అట్లా అడిగినంత కాలం, నేను అక్కడే ఉండిపోయాను. మానసి, కాలేజీకి నావల్ల వస్తే రాగల అప్రదిష్ట తొలగించుకొను! మరొకరి కాలానికి నారచన మీద అంతు తీసెయ్యడం ఆయింది! ఇప్పుడేమీలేదు ఇదీ కథ.]

మార్చి ౧౪ (3)—1933

ఆర్థిక కార్యక్రమం

21—1—1933 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ నాగ్ కోత్న నందగృహములో

డాక్టర్ సర్. యం.ఎ.

రాధా కృష్ణ గారి

అధ్యక్షత క్రింద జరి

గిన సభలో చదివినది.

పాలక సంఘాల్లో ఎన్నికల మజా

కొందరి మరికొందరు పాలించడం అవసరం అది
సంచీ వస్తూనే వుంది. ఎవరేనా కన్య పూర్వం “యావ
జ్జీవితం నన్ను పాలించవయ్యా” అని తనకి నచ్చిన నాధుణ్ణి
స్వయంగా వరించేది. కొంత కాలంపాటు కన్య తర
పున కన్య తండ్రి బయల్దేరి కన్యకి నాధుణ్ణి
వరించి పెనుతోచ్చాడు. ఇటీవల మళ్ళీ కన్య తన వరుణ్ణి
స్వయంగానే ఎన్నుకుంటూంది. అల్లాగే ఆదినీ ప్రజలు
తమరి క్రింద పాలించిపెట్టడానికి నాధుణ్ణి తమరే వరి
తీసుకునేవారు. కాలక్రమాన్ని, ప్రజల్ని పాలించడానికి
మాకుమాత్రమే దేవుడు హక్కిచ్చాడు, ఇంకోడు ఎవ
డేనా తనకి అల్లాంటి హక్కుందని చెలరేగితే వాణ్ణి పాతెయ్య
గలం అని చెబుతూ కొందరు బలశాలులు బయల్దేరు

తోచ్చారు. టీవీల మళ్ళీ ప్రజలే తమ పాలకుల్ని ఎన్నుకోడం ప్రారంభించారు. పూర్వకాలపు వివాహ సంబంధమైన స్వయంవరం పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరికేనా ప్రజ్ఞ, బుద్ధి, బలం, ధనం, ఎగైరాలు అవసరంగా ఉండేవి. ఇప్పుటి పరిపాలనతో సంబంధించిన ఎన్నికల పోటీల్లో నెగ్గడానికి ఎవరికేనా, నంగోరుధనం నంగోరు నక్కజిత్తులూ ఉండాలి. తేక ఒకవేళ ధనహీనుడైనా పరిపూర్ణమైన నక్కజిత్తు లుండి, ఇంకోడిచేత ధనం పెట్టుబడి పెట్టించినా చాలు, చక్కటి 'ఛాన్సు' ఉంటుంది. వెనకటి స్వయంవరాల్లో, పేరు పడ్డవారు, చాలావేషం వేసుకుని, శృంగార శిష్టలు చేస్తూ, సిగ్గుపడుతూ కూర్చునే వారిని, అప్పుడు "బాలరావే, పోల సీభూ" లాంటి పాటలో కన్యయొక్క చెలికత్తె ఆయా మహానుభావుల గుణగణాదికం విన్నించేది; నీ, పులు దండకోసం అంతమంది అల్లులు చాచుకుని ఉన్నా, కన్యతనకి నచ్చిన వాడికే వేసేదనినీ, తరవాత, అవసరం చొప్పున, వాడు, తక్కినవాళ్ళని తన్నేవాడనినీ, చదువుతాం. నేటి నవనాగడితతో విండిన ఎన్నికల్లో పేరు లేకువ్వాలేనా, చాలావేషం వేసుకుని, భీష్మపు కనులు చేస్తూ, సిగ్గుపడుతూనేనా కూర్చోక, తమ అస్తి తినేసే తమ ఏజెంట్లు తమకి అన్యాయం చేస్తారేమో అనే భీతి చొప్పున తమరే ఊలేగుతూ తమ ప్రభావాదికం వీల్చేకొచ్చిందని చెప్పి విర్ణించుకుంటూ, తమకు నచ్చిన

మీదట తమకి దక్కవలసిన తమరే విజయ పుష్పమాలని అక్రమంగా ఊడలాగి, తెంచేసి తెచ్చుకొని, మెడకి చుట్టుకుని, అది సక్రమంగానే తమకి సంక్రమించినట్లు నటిచు తూండడం, చూస్తూన్నాం. మానవసేవ చేసి, ఆత్మార్పణంచేసి తరించడానికి మూల ఎక్కడా జాగా కనిపించక పోవడంచేతనే, మేం పాలక సంఘానికి జొరబడ్డం అని చాలామంది నైకి ప్రకటించిగా, చేత్రచే అధికారం - పీతైతే ధనం - వద్దన్నా సునుస్కారాలు వగైరా, ఇతి స్వస్థకాలంలో సంపాదించ వచ్చుగదా అనే ఉద్దేశం చాలామంది లోపల ఉండడంవల్లే సంఘసభ్యత్వానికి అంతంతపోటీ బయ్యిపోయింది. పట్టానికి కూడా పాలకసంఘాలున్నాయి. అందుకని కుగ్రామ, గ్రామ, పట్టణ, తాలూకా, జిల్లా, రాష్ట్ర, దేశ - పాలక సంఘాలు ఏర్పడేటందుకుగాను ఎన్నికలు జరుగుతుంటాయి. ఎన్నికలు వాగరికత వెల్లడించే కోడిపంజాలు. ఎన్నికల రోజుల్లో విస్తారంగా “కారు” కూతలు వినిపిస్తూంటాయి. ఎన్నికల్లో ద్రవ్యం అపవిత్రంగా ప్రవహిస్తుండడం వల్ల “ద్రవ్య” పదం ఏకక్షాలమందే వ్యర్థం సాధకంకూడా అవుతుంది. ఉపాయాలు నాలుగే అనే మాట కేపలం తప్పినిన్నీ, శతకోటి దరిద్రాలు లేకుండానే యితర అవసరాలన్నీ బట్టి అనంతకోటి పుసాయాలు మానవునికి తట్టుతాయనిన్నీ ఎన్నికలలో దుజువు దొరుకుతుంది. ఎన్నిక నిఘంటువులో అనత్యం, అధర్మం, అన్యాయం, ద్రోహం, క్రూర్యం

దారుణం లాంటి మాటలుండవు. ఒకడు, తాను ఏ జైత్రవ్య
దానికి కాకుతున్నాడో తెలియకుండానే పెట్టబడి
పెట్టబడిన అగత్యం ఉండేది ఒక్క ఎన్నికల ఎన్నికల
గోస్తి. ఒకడు పాడు పన్ను చేస్తూవుంటే, పాడుకూడా,
నెగ్గాలంటే, అంతకుంటే పాడుపన్ను చెల్లించి వచ్చేది
ఎన్నికల్లోనే. ఎంత పెట్టెకి ఎగరాంటే, అంత గోరి
లోపల గోతులు తిప్పవల సాచ్చే ఎన్నికల్లోనే. అందుకే
నూటిగా వెళ్ళకూడనిది ఎన్నికల్లోనే. అప్పుడు అనేకమంది
స్మరించవలసిన డిక్టేటరుండా చాలామంది జాన్ల వాళ్ళను
లోక వస్తాయి గదా అని చివరకి నిండు సున్నారావనా ఎన్నో
మురియడానికి వీలుండేది ఎన్నికల్లోనే. ఎన్నికల్లో నెగ్గడం
మనకి ఒక చూపి. “వాడేగా నెగ్గాడో, ఎట్టొకరిమీ
చాడా” అని శత్రువుడేవాడు పూర్వకాలం నుటల.
ఎన్నికల్లో నెగ్గిన వాడి ఊహ, వాడి విరివారం ముగ్గు-
ఊహకూడా ఏమిటంటే, “ఇక చాలు. వానిం కోటలో
పాగాపెళాం అన్నమాటే” అని. నెగ్గినవరకే ఎవరోనా
అన్ని విధాలా అస్తమయం జరుగుతుంది గనక, ఆ తరువాత
చేసేవని కనిపించదు, కనిపించగా కరచరణాలు ఆడడానికి
నత్తువ ఉండదు. ఎన్నికల్లో విజయం పొందిన వాళ్ళకి
సాధారణంగా స్థితి పాడైపోతుంది, అపజయం పొందిన
వాళ్ళకి స్థితితో పాటు మతికూడా పాడైపోతుంది.
ఒక చోట, ఆశ్రయింపులు, బెల్లింపులు, ప్రార్థనలు, నిర్భయ

తిప్పలు తిరుగుళ్లు, మారాముళ్లు, దగాలు, బెదిరింపులు, కొట్టు
 గోడలు, అరెస్టులు, వారంట్లు చార్జీలు, వగైరాలతో
 పాలకసంఘసభ్యుల ఎన్నికలు అనే “ఎలెక్షన్” జాతర
 జరిగింది. పాలకసంఘంలోకి మొత్తం ౧౨ - గురు ఆసాదీలు
 గెల్చి పడ్డారు. వీరిలో చాలా రకాల జనం ఉన్నారు. కాని,
 భీమయ్య నారయ్యలనే ఇద్దరు పెండేసిపప్పులు బయల్దేరి చెరో
 పార్టీ లేవదీశారు. ఎందుకూ? అధ్యక్షుణ్ణి ఎప్పుడోడానికి.
 ఇక ఎన్నికదినం మూడురోజు లుండనగా, భీమయ్యపార్టీలో ౧౧
 గురు, నారయ్య పార్టీలో ౨-గురు ఉన్నారు. విజయం భీమయ్యకి
 తప్ప దనుకున్నారు. అప్పుడే మహా, భీమయ్య గర్వించిపోయి,
 అతి సమ్మోహంతో, అధ్యక్షుడిపాదాన్ని ఆభిషేచించాలో “రిహ
 ర్సులు” వేయగంటూ, బ్యాండువాళ్ళకీ తామావాళ్ళకీ బహనాలు
 పాడేసి టేవగైరా పార్టీలకి ఖంజాయిచాడు. అయితే భీమయ్య
 పార్టీలో ఒక ఆశాదు చిన్నతనంనించి తాగుతున్నో ఏక తీసుకుని,
 బాధపడేవాడున్నాడు. అతని కేరు తుమ్మయ్య ఆ బాధతో
 నాయుత్త పోషిస్తాడు. అతడు మందు వేసుకోడానికి తాగుడాను.
 పత్రిక వెడతూంటే, నారయ్యతాలూకుజనం ఆతల్లి పసిట్టి,
 అతడి అవస్థకి బాలిడి, అతణ్ణి కారుమీది ఎక్కించుకుని లేవ
 దీసుకుపోయారు. ఒక పార్టీ పురుషుణ్ణి రెండో పార్టీ వారు లేవదీసుకు
 పోవడం ఎలెక్షన్ నాటకంలో రాక్షసశృంగారం. లేవదీసుకు
 పోయి, అతనికున్న నూరురూపాయల బాకీ తీర్చడమే కాకుండా
 అతణ్ణి సారాధ్యక్షం చేయించి, అతగానికి పీఠానివాసం

వర్సాటుచేశారు. చాంతో, అతనికి బాహ్యంతరాల్లో ఆ
అమృత స్వర్ణ కలిగేసరికి అతడు ఆ అవస్థానక స్థితి
లోనే నారయ్యమస్తిస్తు డైపోయాడు. ఉపాధ్యక్షుడిస్త్రా అని
ఆకపెట్టి ఒక సోమయ్యనీ, మరో మరో ఆకపెట్టి ఒకకోసయ్యనీ
కుడా నారయ్యవత్సానికి తీప్పేశారు. ముంసారా వపాత్రికీ
చెందక ఊగీనలాడే అనామకులు, తూటానికి పనికొస్తారు
గనక, వాళ్ళరేటు క్షణానికి రూపాయి దొన్నన పెరిగిపోతుంది;
ఆ ఊగీనలాడేవారు నామకులైతే అనలుకే ఉద్వాసన
చెప్పేవారు కావచ్చు గనక, వాళ్ళు ఉభయభ్రష్టు లవుతారు.
అక్కడితో నారయ్యపాత్రి ౧౦ అయింది, భీమయ్యది ౮
అయింది. ఇక ఆమర్నాడు ఉధ్యక్షుడి ప్రియక. నారయ్య
తన ౯-గురు జవాన్నీ వైదీను కట్టాట్టు పెట్టి ఓమడలో
జేర్పాడు. వాళ్ళు అక్కడే పిడివటల్లో గట్టిగా భోజనం
కానిచ్చారు. రాత్రి ౧౦ గంటలవేళ్ళప్పుడు ఒకతని — టెంట్లోనే
గావును — బాహ్యునికి వెడతా నన్నాడు నారయ్య. పండు
తనే దొడ్లోకెల్చి, దానికి ఇకరదార్లు ఏమీ లేవని నువ్వు భావించే
చేసి చూసి, గొడవూ: ఓట్టి కావలా కూచోబడ్డ, వాడు దొడ్డి
అవతలివారా దేమో అని వాణ్ణి గొడవూ: తాళ్ళ పేసి,
అప్పుడు తుమ్మయ్యని పంపి, తను ఇంకా నామగా ఉండి.
అతడు వచ్చింతరవాత, వాళ్ళిద్దరూ గుట్టే మేడనినవాడు.
అంతా పడుకున్నారుగాని, నారయ్యకి నువ్వు లేదు. రాత్రి ౧౦
గంటలకి సోమయ్యకి ఓశులిగ్రాం నంద టూ బాధంబోయి

వచ్చి తలుపు కొట్టాడు. కాని నారయ్య, సంగతి ఊహించుకుని తలుపు తియ్యకుండానే, 'సోమయ్య ఇక్కడలేడు' అని కేకేశాడు. 'పోనీ మీరు పుచ్చుగోండి' అని భుట్రోతు కేకేశాడు. 'నేను నిద్రపోతున్నాను ప్రస్తుతం' అని నారయ్య అనేసి ఊరుకున్నాడు. నారయ్యపార్టీవా రంతా కూడా రామాయణాలు నత్రిమీర పెట్టుకుని, ఒకరికి ఒకరు ద్రోహం చెప్పుకూడదన్నీ, కలిసి ఉండాలన్నీ ప్రమాణాలు చేసుకున్నారు. రామాయణాలు పెట్టుకున్న కారణం ఏమిటంటే, వారు పురాణాలు ఎంత పాటిస్తారో ప్రమాణాలుకూడా అంతే పాటించాలనే ఊహ ఉందని చెప్పడానికి! తెల్లారింది. వారు కాఫ్యాలు అక్కడే పుచ్చుకుని, భోజనం అక్కడే చేశారు. మధ్యాహ్నం, ౧౨ గంటలకి కచేరికి వీళ్లు వెళ్లాలి-- ఒక మారుమూలదారంట. ౨మైళ్లు వెళ్లాలి. పదకొండుగంటలకే రొండుకార్లు తెచ్చారు-- నాలుగువక్కలా గాలిచొరకుండా గంటలుకట్టి. కాని ఈలోపల తెలిసిన సంగతిబట్టి బయల్దేరడానికి జంకారు. ఏమిటాసంగతి? మధ్య దారిలో భీమయ్యపార్టీజనం కాసి, నారయ్యకార్లనీ కార్లల్లో జనాన్నీ మెత్తగా గుండెకింద కొట్టేస్తారనిన్నీ, అధికారుల్లో బంధువు లుండడంవల్ల వాళ్లు నిర్భయంగా ఉన్నారనిన్నీ! మచ్చుచూద్దాం అని చెప్పి, నారయ్యన్నీహితుడు ఒకాయన బయల్దేరి ముందు కార్లో వెళ్లాడు. వెళ్లేసరికి, భీమయ్యజనం కర్రశంపా పుచ్చుకుని ఈకారుమీద పడ్డారు-మెంబర్లకారేమో అనుకుని. దైవమ తెలివిగలవాడనడంచేత కారుకికించిత్ దామే

ఉత్తో దాటింది. ౧౧వ్వరకీ ఇంతోన్నేహితుమా అల్లావే కారు
మీర వస్తూంటే అతణ్ణీ బడితివాజా చెస్తూ, “ఈదాన్ని
కా రెల్లావెతుందో చూస్తూగా!” అన్నారట. అంటే అతిడు
వెనక్కి మల్లిపోయి, ఒక గట్టి ఉద్యోగస్తుణి ఒక కాసులో కూచో
పెట్టి ఆదాన్ని పంపించాడు. భీమయ్యజనం ఆకార్యుడతనిగారు.
అతడు కాసు గిరి, ఉద్యోగపుకరలూ సనిముట్లూ తీచ్చి
నరికి, భీమయ్యజనం చెల్లాచెదరై పోయాడు. అప్పుడు
ఉద్యోగి వెంక్కి పల్లి. దగ్గిరుండి, నారయ్య మొబర్క నాల్గు
బయలు దేరదీయించాడు. చాచి, ముందర్నంతా అలాంటి
కూచున్నారు, ఘోషాస్త్రీలలాగ, చిన్న చిన్న సలహాలు
చేసుకుని ప్రపంచంలో జలాన్ని చూస్తూనూ! ఓ బుడి
ముందే కార్లు కచేరీలో ఆగాయి—జుంకువులుండి
బల్లు మైదానంవీడ ఆగేరీతిగా! నారయ్య తన జనాన్ని
దిక్కులు చూడనియ్యకుండా (చూడనిస్తే, ఏమిటో గేనా
అవతలసార్తీని ఎక్కడ మోహించి ఏక్షణంలో వేదిపోతూస్తో
అని) లోపలికి నడిపించుకువెళ్ళి, కూచోమని, నోల్కు
వెయ్యించాడు. సోమయ్యమాత్రం నారయ్య పగ్గడం
సంగతి రూఢికదా అనేనంతోషం పట్టచాలక, “నావోటు
నారయ్యదే!” అని పేరుచెప్పి కేకేశాడు. నారయ్య
అక్షరాస్య డవడంవల్ల అతని ఓటు కందివప్పు కాబోయి
నట్లయి మూలబడిపోయింది. ఆయినా నాకే, ఒక్క

ఎక్కువతో, నారయ్య అదృశ్యపడవి లాగేశాడు. భీమయ్య అశ్మహత్య చేసుకుంటాం అని సంకల్పించుకోక పూర్వమే అతని జాతకం బాగుండచ్చునని ఎవరో వ్యోతిషం చెప్పగా ఆగిపోయాడు.

సోమయ్య ఓటు సమంసకం కావడంచేత, అతను నారయ్యకి చేసిన స్వయం లేకపోవడంచేత అతనికి ఉపాధ్యక్షపదవి దొరకలేదు. అతనికి మొహం జేపురింది. బుట్టలో పడిపోయాను గాని నారయ్య వార్త వంటే అతనికి ఇష్టం లేదు. అసలు వైరం కుడాను. ఇంతలో మరోటి జరిగింది. ఈ సంఘం తరపున ఉన్న ఒక బళ్ళో ఒక మేస్తరీ ఖాళీ వచ్చింది. ఖాళీని చూడేంత వేగంతో మేస్తరీ ప్రియమైంది. సోమయ్య మనమాయ కొడుకొకడు వరిక్షలై, బ్రైనింగై, కడంబి అన్నీ కుడా అయి, మేస్తరీ పోస్తు నిరీక్షిస్తున్నాడు— లకుమరికి పట్ట చేసేకోసంలాగ! అతగానికి ఆకాస్త పోస్తూ పారెయ్యవలసిందని సోమయ్య నారయ్యని లోపాయి కాకిగా కోరాడు. శాస్త్రం చెప్పినట్టయింది. నారయ్యకి మేమమానిం బున్నారు. వాళ్ళకి అమాంబాపతూ అరుగురు కొడుకు బున్నారు, మేస్తరీ చెయ్యడానికి తలపాగా చుట్టు గుని సిద్ధంగా కూచున్నవాళ్లు! వాళ్ళలో ఎవరికి, ఆ పోస్తు ఇస్తే, కడంబాళ్ళకి ఏం కోపాలొస్తాయో అని ఎటు పాలు పోకుండా ఇడవుతున్నానని నారయ్య సోమయ్యతో చెప్పా గున్నాడు. సోమయ్య, “సరేలే, కాస్కో” అని నార

య్యతో అని, అతణ్ణి వినిపించి, అట్టలోనే కల్గి భీమయ్య
 పార్టీలో జేరి, అతని కారో మికారు వెళ్ళాడు. నమ్మలు
 గక్కుతూన్న భీమయ్యోళ్ళకి కాస్త చట్లగాలి సోకింది. ఇక
 వ్యవహారం తిరగదోడడానికి అతడు ఎతులు చిన్నాడు. ఆ
 నామంత్రమే నారయ్యపక్షంలో ముక్తిజైని తుమ్మయ్య
 పనుండి కిల్లుదుకాణానికి వెళుతున్నాడు. నమ్మలి భీమయ్యకి
 తెలిసి అతడు తన జట్టుతో వెళ్ళి, కాని అవకాశానే
 అతణ్ణి కాసులోకి ఈడ్చుకుని, చక్కా పోయాడు. అప్పట్లో
 అతని అనందం, తీసి, ఆవేక్షామాత్రం పోల్చాలంటే,
 సాక్షాత్తూ ఆ రుక్మిణీదేవిని రథంబూద వస్తూనే తీసుకెళ్ళిన
 శ్రీకృష్ణుడు జ్ఞాపకంవస్తాడు. ఆవళంగా తుమ్మయ్యకి పెద్ద
 బోయిలరులాంటి వీపాకొనడం అయింది. దుకాణం దగ్గిర్పించి
 తనయింటికి ఒకపైపు పెట్టించివెలిసిందని అతడు వరం కోరు
 కున్నాడు. సరేనని అతణ్ణి గ్రామాంతరం లాక్కుపోయి
 భీమయ్య బంధువులింట, అతణ్ణి అజ్ఞాతనానంలో ఉంచేశారు.
 ఇక్కడికి నారయ్యపక్షంలోంచి ఇద్దరు పరంక్షం అయిపోయారు.
 నారయ్య పార్టీలోనే మరోసభ్యుడికి ఋణాలవల్ల దినాలా
 స్థితిలాంటిది వచ్చి సుతి పోయేటంతవని జరిగింది. దవాలా
 తీసివా సిచ్చెత్తినా సభ్యత్వం పోతుంది. సభ్యుడు కావడానికి ఎవ
 రేనా ఒకకగలిగి మతిగలిగి ఉండద్దూ మరి! ఆసమయంలో,
 భీమయ్య వెళ్ళి, ఆ మెంబరుయొక్క ఋణదాతలచేత

ఆమెంబరికి ఉత్తరాలు రాయించాడు—ఏమనీ? “డబ్బేనా కక్కు! లేదా, భీమయ్యవక్షమేనా చేరు” అని. వాంతోటి ఆమెంబరు భీమయ్యలో కలిశాడు. మరొక మెంబరుకి “నువ్వు భీమయ్య వాస్తీలో చేరకపోతే నీకూతుర్ని వొదిలిపెడతున్నా” నని ఆతని అల్లుడు చేత ఉత్తరం పొట్టిచారు. ఆమెంబరు “విదాగులచట్టం వచ్చి పడుతోంది. ఇక అల్లుడంటే నాకు భయమేమిటి!” అనుకున్నాడు గావున, ఆ బెదరింపులికి ఇడవలేదు. తరవాత అతణ్ణి తన్నుతాం అని అతనికి శుభ రేఖ రాశారు. అతగాడు కొయ్యయి, ఎందునా బొంగక తట్టన్నడై పోయాడు. అక్కడితోటి భీమయ్య బలం గం, నారయ్యది ౬ అయింది.

మెటవే, భీమయ్య కత్తులూ కటార్లూ నూ, అధ్యక్షుడైన నారయ్యమీద విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం పెట్టించి నెగ్గడానికి మీటింగు పెట్టించమని నారయ్యని కోరాడు. నారయ్య, మరో ఆకు ఎక్కువ చదివి ఉన్నవాడవడంచేత అందుకు ఒప్పుకుని ఆ పక్షానాడు సంఘసమావేశం అన్నాడు. అధ్యక్ష పదవిలో ఉండి నిరంకుశత్వం చెలాయించకుండా చెయ్యడానికి, విశ్వాస రాహిత్య తీర్మానం పుట్టింది. అక్కణ్ణించి, ఎవరు అధ్యక్షుడైనా, తక్కిన వాళ్ళకి అతనిమీద విశ్వాసం లేకపోవడం మామూలైంది. పరవిశ్వాసం మాటలా? అత్మవిశ్వాసం మాత్రం ఎంత కష్టం! ముందు అత్మ ఉండాలి, తరవాత విశ్వాసం ఉండాలి. ఆ మీటింగులోకి

భీమయ్య సవరివారసమేతంగా వెళ్ళి కూచున్నాడు. విశ్వాన
రాహిత్య తీర్మానానికి అనుకూలంగా ౧౧ గురు, ప్రతికూలంగా
౬ గురు అయ్యారు. నారయ్య! అధ్యక్షపదవి ఊడిపోడానికి ఆ
తేడా చాలదుగాని తాత్కాలికంగా అతనికి అవజయం. ఆ
సంగతి సమావేశ చర్యాసంగ్రహ పుస్తకంలో రాయవలసిందని
నారయ్యగార్ని కోరారు. అతడు 'అనుకూల ౧౧-గురు ప్రతి
కూల ౬-గురు, సంగతి పైవారికి తెలుపబడును' అనే
రాశాడుగాని, 'సదరు తీర్మానం నెగ్గింది' అని మాత్రం
అందులో రాయలేదు. భీమయ్యగారి పార్టీవారు, ఆ రాసింది
పైకిచదివి విసిపించమన్నారు. నారయ్య అట్టాంటిది అసవరం
లేదని చెబుతూ, నవ్వుతూ, చల్లగా, ఆ పుస్తకం దాచేసి,
మెల్లిగా బైటికి దారితీశాడు. అతడు వెళ్ళి సోమయ్యని కలుసు
గుని, "రామాయణం నెత్తిమీద పెట్టుకుని ప్రమాణం చేసి,
తిరిగిపోవచ్చా?" అని అడిగించాడు. అందుకు సోమయ్య,
"మీరంతా నా చేతులోది రామాయణం అనుకున్నాను
గావున, పాపం! అది అంతేపైజలో కుట్టించిన తెల్లకాగితాల
పైండు బుక్కు! ఎక్కడో, జెలియకుండా మాట్లాడుతావా?"
అన్నాడు. నారయ్య తనవార్తినంభ్యి గురించి మరి చూడక
మరోఫంత తొక్కాడు. భీమయ్య ఆపుంతా కాశాడు. పదవి
లాక్కోవాలని ఒకరూ, ఉంచుకోవాలని ఒకరూ రాక్షస చాణ
క్యల్లాగ ఎత్తుపై ఎత్తులు వేస్తూనే ఉంటారు. పాలకసంఘం
పాలించవలసిన మేరలో ఉన్న జనసంగతి ఎవరికీ అక్కర్లేదు.

జనం పంపినమీదట పాలకనంఘంలోకి వెళ్ళి, చెబితే ఆ జనాన్ని గురిచిపోడమే ఎన్నికల్లో మజా ; ఒక వేళ జ్ఞాపకం ఉంచుకున్నా, ఆ జనుల్లో మొదటి జనుడు తరేగగా అనుకోడం మరీమజా !!

సంగతులు

(1) ఒక కుర్రాడు నకిలీ గడ్డికరిచి బస్తీలో బంధువులింటో ఉండి ఇంగ్లీషులు చెబుతున్నాడు. పనిపూట్టక పబ్లిక్ పర్వీను పరిక్షకి వెళ్ళాడు. ఆ పరిక్షలో ప్రశ్నలు బి. యే., యం. యే., జి. యే., వాళ్ళుకుడా పల్టీకొట్టటట్టున్నూ, ఎవరేనానరే ప్యానయ్యేటట్టున్నూ, గావలసిన వాళ్ళని పైకిలాగడానికి వీలుగానున్నూ ఉంటాయి. ఆకుర్రాడు అందులో తేలాడు కాని పసిదొరకలేదు. అయినా ఆ బంధువులింటోనే ఉంటూ ఉళ్ళో కచ్చేరీలలోకివెళ్ళి “వాలంట్రీ” చేసి వస్తూండేవాడు. ఎక్కడపడితే అక్కడ ఆ అబ్బాయి తనసంగతి చెప్పకోడంలో — ఆ బంధువులు చాలా మంచివారనీ, డబ్బున్నవారనీ, తనకి భోజనం మస్తుగా పెడతారనిన్నీ అని వాళ్ళని మెచ్చుకుంటూండేవాడు. ఒకనాడు ఇంకంటాక్కు కచేరీలోకివెళ్ళి ఇల్లా చెప్పాడు. తక్షణం ఆ బంధువుకి 150 రూపాయలు ఇంకంటాక్కు అంటుగుంది. మంటేసుగొచ్చి ఆయన ఆ కుర్రాణ్ణి ఇంటోంచి గెంటేశాడు.

(2) అచ్చ వెయ్యడానికి వీలుగా ఉండే తెల్లకాగితం పరాయి దేశాల్నించి వస్తుంది. ఆ కాగితమొక పన్ను హెచ్చించి ఇటువంటప్పుడు న్యదేశీ వేపగు మిల్లులు అడితే నయమే. మన వేపగు మిల్లుకి ఇంకా అటాలేగు పాటాలేదు పాని! కాని, మొన్న పుష్కర ప్రదర్శనాల్లో కొలిమి దబ్బు అర్జించింది. ఆ దబ్బు వేపరువల్లనే చేసిపోతు జనం ఇంకా సంతోషించి ఉండును.

(3) భూములపొడ వన్నులు పైకిపోయి, భావ్యభద్రు కొడుకి పోవడం గురించి చూస్తూచూ ఒక తెలుగు లెక్కల మేష్టరు, “దీక్షే, విగోసు నిష్పత్తి అంటారు” అన్నాడు. వారి స్నేహితుడు ఒకాయన, “భావ్యభద్రుగంలో పత్తి తేక పోవడమున్నూ, పైగా లోమంకుడా ఏమిటయ్యా!” అని కోపించాడు. అప్పుడాయన, “అనగా ఇన్వర్స్ షేషియో అండీ” అని విడమరించి స్నేహితునితో చెప్పాడు. అప్పుడు ఆ స్నేహితుడు, “అదా! అట్లాయితే, పాతాలన్నీకుడా తెలిసేటట్టు ఇంగ్లీషులోనే చెబితే నయం” అన్నాడు.

(4) ప్రపంచంతా చదువుకోని వాళ్ళుచదువోగనదు న్యతో తంటాలుపడుతుంటే, మనదేశం ఇంగ్లీషు చదివినవార్ల నిరుద్యోగంతో నూలుగుతోంది. చీనాలో కాలేజీలు ఎక్కైరాలు ముప్పై ఏళ్ళదాకా మూసేశారట. మనదేశంలో ఎందుకు మూసెయ్యో ఇంకా! మేష్టరు పండితుల్ని ఎడెయ్యూలో తెలియక గావును! ఇంగ్లీషు చదివిన నిరుద్యోగుల్ని పల్లెటూళ్లమీద పెడ

మని అంతా నలహాయిస్తూంటే ఆత్మగౌరవం పోతుందని చాలా మంది ఆపని చెయ్యలేకుండా ఉన్నారు. ఈ మధ్య అలాంటివారు ఓ పదిమందికి లెసి ఓ సంఘం ఏర్పడిచారు. వాళ్లు సంచారం బయల్దేరి కొందరు కొందరిని చూడ్డం పెట్టుకున్నారు. ఎవరినీ అంటే, ఎర్షన్ పోటీల్లో వోడిపోయిన వాళ్ళనీ, తప్పుమొంచి దిగిపోయిన అధ్యక్షుల్నీ, వగైరానీ. ఎంతేమంటే వాళ్ళని ప్రస్తుత స్థితిలో చూసేవాళ్ళూ ఆశ్రయించేవాళ్ళూ ఎవళ్ళూ ఉండిపోవడంవల్ల, గడ్డిలేకుండా చూస్తారన్నీ చెముడులేకుండా వింటారన్నీ, సావకాశంగా మూట్లాడతారన్నీ. ఈ రీతిగా ఆ పదిమంది సరుద్యోగులకీ అన్నం వెళ్ళిపోతోందని పిసికిడి — వెళ్ళిపోడం అంటే పొట్టగడిచిపోడం అన్నమాట. మరేం కాదు.

(5) యల్. టి. అనే మేష్టరే పరీక్ష చేరుపోయి. బి. యి.డి. అని రావడానికి కారణం! బి. యి. డి. అనగా ఇంగ్లీషులో, పదుకునే పక్క గదా, బియ్యదీయ ఉద్యోగాలులేక మంచం పెట్టాలనే ముందుచూపుతో వైవారు పాతిపేరు మార్చి ఈ నామకరణం చేశారా అని ఒక అక్షరజ్ఞుని వాడిస్తున్నాడు.

(6) ఎవరిమనస్సునుబట్టి వారు ప్రపంచానికి అర్థం చెబుతారు. కొందరు చాలక సంఘాధ్యక్షులకి మేష్టర్లని బదిలాయించడం తప్ప మరొక సంగతి ఎంతమాత్రం తెలియదని ఒక మేష్టరు వాదించాడు. అది కేవలం పొరపాటనిన్నీ, కొందరు అధ్యక్షులకి మరొక సంగతికూడా తెలుసుననిన్నీ, అదేమిటంటే,

అడమేష్టరు స్వయంగా బయల్దేరి వెళ్ళి తమదర్శనం చెయ్య నందుకు వారిమీద ఆగ్రహం చాల్చడం అనినీ, ఒక అడ మేష్టరు వాదించింది.

(7) ఎనుదేవుడు కృష్ణుడిమీది ప్రేమకొద్దీ, ఒక శిల్పిని రప్పించి, కృష్ణవిగ్రహం చేయించి పూజనేస్తూ ఉండేవాడుట. ద్వారయుగాంతంలో ఆ విగ్రహాన్ని బాగ్రత్తగా భూమిమీదికి దింపి బృహన్నతిగానూ వాయువుగానూ ఇండియాలో ప్రతిష్ఠిం చారట. బృహన్నతిని గురుడు అని అంటారు గనక ఆ ఉయ్య గురువావారూ అయిందిట. ఇదిగాక, మరికొండు మోస్తరుగా గురువాయూరు అర్ధం ఉందిట. ఇరు-అనగా బృహన్నతులంత వండితులకిన్నీ, వాయు-అనగా గాలికబుర్లు చెప్పేవాళ్ళకిన్నీ వాదను గురులెయి అనిట ! మరొక అర్ధం ఏమిటంటే; గురు గొప్పదై నటువంటి, వాయు-కీళ్ళవాయువు-నెప్పిపో, ఇక్కడే ఉండాం ముందుకినడవలేం--అని బాధపడుతూ కొందరు వాది స్తారట. వాగ్వాదనలో అంతారైతే, క్రియాసాధన మాత్రం వేరు.

(8) అభినవ హరిశ్చంద్రుడు సత్యవ్రతం చాల్చడం అవసరం అని గ్రహించి కొంత లోకజ్ఞానం సంపాదిస్తున్నాడు. అయినా, అతడు వనంలో ఉండడవల్ల చెట్టు క్రింద స్తీడర్లని ఋణాసమస్య గురించి నలహా అడుగు తున్నాడు. అభినవ పిశ్వామిత్రుడికి రాయవలసిందని వాళ్ళు చెప్పారు. ఇతడు సుమారుగా రిఫ్రెష్ మెంటు రూములో దొరికాడు. అతడు హరిశ్చంద్రుణ్ణి లిట్టినా

అన్వైన్ ఫర్దర్ నోటీసు హరిశ్చంద్రుడికి మారటోరియం ఇచ్చే శాడు. అభినవ చక్రమతితో పెడలేక హరిశ్చంద్రుడు సత్య వ్రతాన్ని ఉపసంహరణ చేసుకుని, లాను మనిషైనట్టు ప్రపంచానికి దాఖలాయస్తాడని అనుకుంటున్నారు.

(9) భక్తి, మనస్సుదైనా, కొందరు తమభక్తి సంగతి చేపుడికి తెలిసినా పాలినా, తోటిమానిషులకి తెలియజేయాలనే భయం చొప్పున, చాక్కామకర్మలచేత మాత్రం ప్రకటిస్తారు. కొందరు ఉపకారియాలేకా మాత్రం ప్రకటిస్తారు. బ్రాహ్మప్రకటన చేసే ఒకాయన కొయ్యబారి పోవడం, చుట్టుపక్క జనానికంటే ఎక్కువో తెలియకుండా ఆనంద బొమ్మలు రావడం, అప్పుడు ఇంత హఠాత్కర్పరం వెలిగింది. తరవాత ఆయనకి స్మారకం రావడం జరుగుతోంది. ఒక దాను నేను మట్టుకు ఈ మాత్రం కొయ్యవలేనా అనుకుని, ముగ్ధుడు, జనంతో మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ 11 గంటల పేళ విరుచుకు పడిపోవడానికి సన్నాహంచేశాడు. కొందరు “అరేరే ! దానుగారు పడిపోతున్నారు, హఠాత్కర్పరం తెండి, తెండి !” అని వేకేశారు. అక్కడున్న ఒక గుమాస్తా, “ఇప్పుడు దుకాణాలుండవ్ !” అన్నాడు. అది ఎక్కడ వినపడిందో అనుగారికి వినపడి, ఆయన ఆ రాత్రికి కొయ్యవడం మాయమయ్యాడు.

(10) ఒకచోట గారడీ జరిగింది. గొడుగుదల జనం పోగయారు. గారడీవాడు చేస్తానన్న పన్నలో ఒక తమాషా ఏమిటంటే మనిషిని మాయంచెయ్యడం. సభవారు తమ ఇష్టం

వచ్చిన మనిషిని చూపిస్తే ఆ మనిషిని మాయంచేస్తానని గారడీవాడు చెప్పగన్నాడు. అప్పుడు ఒక బల్లమీద పెక్కుగా కూచున్న ఒక ఆసామీని వెళ్ళి బుట్టలో ప్రవేశించడని సభ వారు పట్టుపట్టారు. అతడు ఒక్కక్షణం నసిగి మెట్టకి ఒప్పుకుని బుట్టలో దూరాడు. గారడీవాడు అతణ్ణి మాయంచేసి ఒక అరగంటకి మళ్ళీ తెప్పించాడు. సభవారు గారడీవాణ్ణి మెచ్చుకుని బహుళీరించారు. కాని, మాయమైన మనిషికి చిక్కొచ్చింది. అతడు బ్రేడ్స్పోలో ఉండేపోలేసుట ! అతడు మాయమైపోన్న టైమిలో మరొక అధికారి అక్కడికివచ్చి సభ గమనించి అతడు డ్యూటీలో ఉడని రాసుకుపోయాడు. తరువాత, సభవాణ్ణి గారడీవాణ్ణి నాత్యం చేసుకుని శిక్షింపడం ఉన్నట్టు మాయమైన మనిషి రుజువు చేసు గున్నాడు. అతడు సభయొక్క కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నాడని వై అధికారి మళ్ళీ రాసుకుని పోయాడు. అతణ్ణి అన్వేషించి తగ్గి చి మరోభారీని యిచ్చారు.

భూకంపం

మొన్నటి భూకంపంయొక్క ఫలితాలు అందరూ వినిఉంటారు. బౌద్ధార్యందాల్ని బిహారులో కష్టపడుతున్న వారికి సహాయంచేసి ఉంటారు.

సరిదేశ జ్యోతిష్కులు ఎవళ్ళూ దీన్ని గురించి ముందు చెప్పకపోయినా ఒక హిందూ జ్యోతిష్కుడు మాత్రం చెప్పాడు. ఉత్తర హిందూస్థానానికి సాళకరం అయి, దక్షిణహిందూస్థానానికి కొంచెం పైత్యకరంగా మాత్రం పరిణమించింది. ఇక్కడ ఎవరినూట్టుకువారు నూనె పిండిపంటల అమితస్వీకరణవల్ల హెచ్చైన పైత్యం మూలాన్ని కలిగిన శరీరకంపం అనుకుని కొన్నిచోట్ల దగా చేసిన తిలభూతుకుల్ని దండించడానికి వెళ్లారట. ఒకచోట ఊరశాలలో ఒకాయన క్రావుచేయించుగునే వేళ చెవి కత్తిరించుగుపోయి, ముక్క ఊడి అవతలి వడగా తనూ మంగలీ నువ్వుకదిలావంటే నువ్వుకదిలావ్ అని అతనిజాట్టు ఇతనూ ఇతనికి మిగిలినజాట్టు అతనూ పట్టుగుని వీధులోకి రాగా భూకంపం నంగతి వారికి బోధపరిచి, వార్ని విడిపించడంలో, ఒక సనాతనుడు “పార్ధున్నే ఊరం చేయించు

గోవాని ఎంకుకన్నారుమరీ!" అన్నాడట ఒకాయన కొంచెం భారీమనిషి, అసగా టన్నులో ఒకదశ ఆయనకు పట్టింది. ఆయన వచ్చి, "నేను కూడా మా అరుగు సూంచి దొర్లొనండి!" అన్నట్టి అప్పుడు ఆయనకి భూభారం ఆరు మహాక్షితుల టన్నులనిన్నీ (మహాక్షితి—అంటే 1 తరవాత 21 సున్నలు మాత్రం రాగాలి)—అట్లాంటి భూమిలో తన్ను పోల్చుకోడం ఆటే వీలుండదనిన్నీ సచ్చ చెప్పారట. భూకంప కారణాలుగా శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పినవి ఉన్నాయిగాని, అవికూడా ఊహలే, అనుమానాలే. భూ భాగం ఎక్కడైనా అండవారిపట్టు జారినా, కొత్తపర్వతాలు చీలి పర్పశినా, అగ్నివ్యవస్థం తయారీలో ఉన్నా, గాలి ఒత్తుడు పడిపోయి శీతకాలం అయినప్పుడు ఇవి వస్తాయన్నారు. ఆ శీతానికి భూమికి కూడా వెలుగుపుడుతుందనీ, లోపలిండే బొగ్గుగనులు అంటుగుంటాయనీ ఒకాయన అన్నాడు. అది బీహారు, అస్సాములోనే గావడం ఏమీ అంటే ఇండియా యొక్క నిర్మాణప్రకారం అస్సామే ఇండియా మొత్తానికీ కేంద్రమంటారు, అమెరికాకి చిల్లీ లాగ. ఆ దేశపు ప్రజలు సంఘగ్రహచారమని పామరులు అనుకుంటారు. 1897 లో దారుణ భూకంపానికి అస్సామే దెబ్బతింటూ. ఇతర కారణాలు మాత్రం కొన్ని చెప్పుకుంటేరాలి. ఇండియాలో జరిగి ఉన్న పాపాలకని కొంద

రన్నారు. హరిజనోద్ధరణ చెయ్యక పోవడంవల్లనని కొందరు, చెయ్యడానికి యత్నించడంవల్లనేనని కొందరు. పంచములు దేవాలయ ప్రవేశం చెయ్యడం నింది అక్కడ నాల్గందరికీ — అనగా దేవుళ్ళకీ, వాళ్ళ పెళ్లాలకీ, పరిచారకులకీ వగైరాలకీ భయం వెయ్యడంవల్లనని కొందరు. ఇద్దరు శ్రోత్రియులు ఒకచోట దేబ్బలాడుకోడంలో “శారదా చట్ర మేమిటి, లేకపోతేనూ! భూకంపం రాదూ!” అన్నాడు ఒకడు. రెండో ఆయన, “అది నేను ఒప్పుకో నయ్యూ! భూమి ఇప్పుడు ఊగినలాడుతూ ఎదుంటే, చట్రం అవుదామా ఎద్దా అని ఊగినలా తూన్న విడాకుల చట్రంమీద కోపంకొద్దీనయ్యూ! మహాప్రభో!” అన్నాడు. ఒక కార్యవీర్యాధి నడిగితే “కాలేజీల్లో ఇంట్రోసేషనుంది. కుర్రాళ్ళు పరీక్షకి వెళ్తుంటే ఆపేసెయ్యడం ఏమిటండీ, లేకపోతేనూ! ఏమిటి దాని అర్థం—వాడ్డజిట్సీన్? ఇటు వంటిప్పుడు “ఎరుక్సేక్” అన్నమాటేమిటి, “హెవెన్ క్సేక్” కుడా వస్తే రావచ్చు!” అని కోపపడ్డాడు. ఒక బియ్యం నడిగితే, “డబ్బెట్టి చనివి సిరుద్యోగశాలలో చేరి ఉన్నవాళ్ళ జీతభారం నహించడానికి భూమి తహ తహ లాడుతోంది.” అన్నాడు. తనతోనే లోకం— అధమం భూలోకం!

పేసరుమిల్లు

ఆంధ్రులయొక్క ధనం, ఆంధ్రులయొక్క కలిసికట్టు తనం, ఆంధ్రులయొక్క కార్యవిర్వాహకత్వం, ఆంధ్రుల యొక్క ఓర్పు, ఆంధ్రులయొక్క పరవిశ్వాసం— ఇవి యింకా బోలెడు వీటికి సంబంధించిన లక్షణాలకీ శాశ్వతమైన ఉదాహరణగా పేసరుమిల్లు వెలిసింది. దాని సంగతి ఏమైందని చాలామంది అడగనే అడగరు. అదీ ఆంధ్రత్వమే! ఇంగ్లండులో తయారవుతున్న తెల్లకాగితంకంటే (తెల్ల కాగితానికి ఇంగ్లీషుభాషలో వైట్ పేపరు అంటారు) మిక్కిలి తెల్లగా ఉండే కాగితం ఉన్నాదు ఎట్లాచెయ్యాలా అనినీ, అది ప్రజల అంగీకరించి స్వీకరించేట్టు చెయ్యడానికి మార్గాలు ఏనా అన్నీ ఆలోచన జరుగుతుండడంవల్ల ప్రస్తుతం అగిడ్నోదని ఒకరు అన్నారు. కాని, నడవలేకపోయినా అట్లానే ఉంచిన వారన్నీ ఎచ్చి నడుపుతాం అని పూనుకున్న అభయవాస్తవం ఇన్నోవేషన్లన్నీ జరిగిన ఒకం బడికలో వరశుకాలం అట్టే లేదు అన్నీ అంగీకారం కొంత గతించి యిక కొంతే మిగిలి ఉన్నానన్నీ, వ్యవహారం గురించిన కాగితాలు కట్టుదట్టగానే ఉన్నానన్నీ, కాగితాల మీదనే దాని వ్యవహారం ఉండగలక దాన్ని పేసరుమిల్లు అనడంలో ఏమీ తప్పులేనన్నీ ఒకరు సమాధానమన్నారు.

విమానం మీద పన్ను

రైలుపట్టణ కొత్త కంటోన్మెంట్లో, పట్టణం ఏ ఉపవిభాగంగా వడ్డాయో, ఆ ఉపవిభాగం కోసం గ్రామాలు ఉండేవి. ప్రజలు వడిందనుకోండి చూడండి, ఓ, చూడండి ఇది ఉండేది. ఆ చుట్టుప్రక్కల పట్టణాలన్నీ కోట్లాది రూపాయలు ఉండేవి. కానీ, విమానం ధర్మమా అని దాని వడ్డీ పట్టణంలేవు. ఈ పట్టణాలన్నీ కూడా పోతూండడం వల్ల, నాళ్ళకి కూడా పన్ను వసూలైపోయింది. అసాధికారాలు తరచైనవిగా చాలా కుగ్రామాలకి వచ్చి పేరొచ్చింది. కానీ, మునిసిపాలిటీలో కొంత అభివృద్ధిగా ఉంది. విమానం ఉపవిభాగం వడ్డీపట్టణం, అది మునిసిపల్ హద్దుల్లో వచ్చినట్లు ఉన్నాయి, అది దారుణమైన నాడం చెప్పుకోవలసి, బస్సు ప్రజల కంటికి పని చెరువనిన్నీ, 'వైన వెబితే మిమ్మల్ని ఎంతేలా?' అని విమానం ఉపవిభాగం అనుకూలమని, వైకి గాలి యెంతవరకు వ్యాపించి ఉంటుందో అంతమేరలోనూ ఉండే గాలి — దాని తాలూకు వాననాదిప్రజలూ కూడా కేవలంగా మునిసిపల్ సాత్రే అనిన్నీ, అందుచేత హద్దులలోంచి వెళ్లే విమానాలమీద సబురు ఒక్కంటికి ఇంతా అని పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక వేళ గడుసువసంగా ఎవరైనా హద్దులు దాటించి వెళ్ళే యెడల నాళ్ళకి ధర్మగురించిన పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక వేళ ధర్మలేని విమానాలు కొద్దిరోజుల్లో వచ్చినా రూపం

శనవడడం చేత పన్ను ఆసిపోయి తీరతాయిగనక రూపం గురించిన పన్ను ఉంటుందనిన్నీ, ఒక మునిసిపాలిటీవారు నిజాన యజమాన్లకి రాయవలసిందిగా తీర్మానించు గున్నాడు. పైకి చూడడంవల్ల జరిగింది పెట్టే మీదనోప్పలకి లాము ఎంతమాత్రం బాధ్యులం కాం అని గూడా వారు ప్రచురించారు. ఒక వేళ విమానంవారు, అందరికంటే పై వారు గనక, ఈ చట్ట సక్రమం అని ఒక్కొక్కరికి ఉడాయింది వారిపోతే, మరి గర్హితీరం లేదనిన్నీ, అందుకు నిలమిద వాళ్ళే తమ నంబాయిషీ గాతపూర్వకంగా పచ్చపట్టి ఉంటుందనిన్నీ, సుదాగా జనంవచ్చి చూస్తారు గనక వారి దగ్గరి ప్రేక్షణనుంకం తప్పకుండా వసూలుచేస్తాం అన్నీ, వత్సవయంలో తగు ఏర్పాట్లుచేసి వసూళ్ళలో అక్రమాలు జరక్కుండా చూడడానికి ప్రేక్షకుడు ఒక్కంటికి ఇద్దరేసి గుమస్తాల్ని—ఒకరిని ఒకరులుగేవాళ్ళని—నియమిస్తారనిన్నీ, ఎచ్చిన దబ్బెట్టి దుమ్ము రేగని రోడ్లు వేయిస్తారనిన్నీ తెలుస్తోంది. ఓకటవేళ పైన పోయేవారు ఏ ఉడుకుమోత్రసం చేతో ఉరిమిద బాంబులుగాని విషవాయువులు గాని వదిలివెళ్ళిన పక్షంలో బస్తీజనం చూడడానికి రాకూడదనిన్నీ వస్తే నాసికా రక్షలతో రావాలనిన్నీ, తమ ఆజ్ఞకు విరుద్ధంగా ఉత్తముక్కులో విహరించి విషవాయువులు వీల్చి గతించినవాళ్ళ దగ్గరనిలబడ్డపాట్లు మరిణపు పన్ను వసూలు చెయ్యవలసిన అవసరం రావచ్చు ననిన్నీ కూడా వారు చాటించారు.

[మాట క ర స (5)—1937

ఆ ద్వు కా లే జీ లో

28 - 2 - 1937 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

శ్రీ వల్లూరి సూర్యనా

రాయణ రావు గారి

అభ్యుత్తర కింద జరి

గిన సభలో చదివినది.]

బస్తీ - దుమ్ము

బస్తీరోడ్డుకేసి చూస్తే జీవితం అంటే పెద్ద పోటీ
పందెం అనిపిస్తుంది. ఈ పందెంలో ఎవడి బాధ వాడిది
అని తెలుస్తుంది. సకల మానవసమత్వం తెలిసి నమ్మినప్పటికీ,
ప్రతీవాడూ మరోణ్ణి దిగదొక్కి ముందుకి తను పెంద
రాళే వెళ్ళాలని చెనే ప్రయత్నం ప్రత్యక్షం అవుతుంది.
పెందరాళే వెళ్ళాలంటే వేగం ఎక్కువుండాలి. ధనవ్యయం
చేస్తేగాని వేగం సిద్ధించదు. అందుచేత ధనవంతుడు బయ
ల్దే, అననసరంగా, తాత్కాలికంగా తనంతట తను తనకి
ఆరోపించుకున్న అధికారాన్ని ప్రపంచంమీద చలా
యిస్తాడు. ఆ చలాయింపుకూడా మనం చూడచ్చు. మని
షిని తప్పుగోమని బల్లవాళ్లు. అందులో రెండేడ్ల బండివాణ్ణి
మించుద్దు బండివాడు, వీళ్ళిద్దరీ. జట్కామనిషి, వీళ్ళ,

ముగ్గున్న కెండుగుఱ్ఱులు కోచివాల్లు, వీళ్లగుఱ్ఱుగన్న పైకిల్
 వాళ్లు. పూర్వం, రెండెత్తబండివాడు మునుష్యుని తప్ప
 మరెవరినీ తప్పకోమని తిట్టడానికి లేకనుకున్నాడు. కాని,
 ఒకచోట ఒక రెండెత్తబండివాడు ముందున్న ఒకబండిని
 తప్పకోబులున్నాడు. తీరా ఏమిగా అని చూస్తే, ఆముందుది
 పోతులబండి! సరి, ఇదాఖరు, చిడు పదిరి తప్పకో
 మని తిట్టడానికి ఏ వాహనం లేదనుకున్నాను. కాని,
 మరొక సందర్భంలో ఒకపోతులబండివాడు ముందున్న బండి
 వాణ్ణి 'తప్పించు, కట్లా వస్తా!' అని మోటుగా పిడు
 తున్నాడు. ఏం చెప్పా అని చూసేసరికి - ఆ ముందుబండికి
 కట్టింది ఒక యెద్దూ ఒక పోతూను! పెత్తనం ఇచ్చే
 నా తెవిడేనా ఉండాలి గాని, పెత్తనం ఇచ్చి నెత్తియెక్కించు
 గునేసరికి, కేవలకూడా తలంతా కొంకెయ్య గలదు.
 వీళ్లందరికీ పైవాడు పైకిలిస్తు. ఇతను నోరు విప్పకుండానే
 గింట గిలగిలలాడింది అభార్తీచేస్తాడు. వీళ్లందరికీ పైవాడు
 మోటారుపైకిల్ గారు. ఆమును కేవలం జనం వగైరాల్ని
 హోరెత్తగొట్టి పబడబలాడింది దారి పుచ్చుకుంటాడు.
 అతని ధోరణితో కొంత లయ ఉండని గానశాస్త్రజ్ఞులు దెబ్బ
 పడితే అడద్దుగాన, పాపముల ప్రాణానికి అది ప్రళయంగా
 ఉంటుంది. సున్ను రెక్కొట్టడంలో అతడు ప్రథముడు.
 సున్ను వీరికి పైచూట. మహాబస్తిలో తప్ప కడంచోట్ల
 వీలయినంతమందికి నోట మట్టికొడితేగాని దానికి తోచదు.

ఒకవ్యక్తి తాలూకు స్వంతకారు వచ్చేసరికి వీరంతా చాలా
వడలాగి. ద్వైవరుయొక్క బొన్నస్వం, చక్రత్వం గల
నించడానికి బ్రస్తుతం సావకాశం చాలు “బతుకవురా!
సావానిందా! నూకల్లేవురా! కిక్కులేవురా! చెవుడా!
బుద్ధిలేదురా! యెదవా!” అనే మాన్దను గాడిండ్డి మంద
లిట్టాల్తానూ, అవాచ్ఛాలైన మరి యితర మాటల్తోనూ,
ఎంకి గొప్పవాడైన చాచుచార్లైనా నరే సాధారణంగా
ఉత్తమవాడికి ద్వైవరు కొంచెం నరదాగా, అబలాలు
చ్చొని హెచ్చరిస్తారు. అందుచేత ఎంతవాడావినీ అల్లకి
చేసి, ఎంకినమ్మకం లేకపోయే రోడ్డుమీద అంకి గొప్ప
వాడుకదా అని మంకి తెలుస్తుంది. ఒక స్వల్ప వ్యక్తికి
కాకుండా, ఒక సంఘం తాలూకు కార్తవ్య, ఆ ద్వైవరికి
భూమిమీద ఎవ్వరూ అడ్డు ఉండకుండా తిప్పగోవలసిందే.
కాని ఈశ్వరవేరు ఉండిపోతుంది. రావణుడికి మైరావణు
డుంటాడు. అల్లానే ఎంకినమ్మకం కలిగిన కారుద్వైవరుకి
కూడా అప్పీలుంది. గట్టిపదార్థాలు చెప్పమంటే ఓ కుక్రూడు
'ఇనుము' అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిది 'ఉక్కు'
అని చెప్పాడట. ఇంకా గట్టిపదార్థం ఏది అని అడిగితే అప్పుడు
'దున్నపోతు' అన్నాట్ట. మేవ్వరు, 'అదేమిరా, దున్న
పోతా ఉక్కుకంటే గట్టి?' అని కోపపడ్డాట్ట. అప్పుడు
కుక్రూడు, 'అవునండీ, ఉక్కుతో చేసిన కాల్షి దున్నపోతు
అవేస్తుందండీ' అన్నాట్ట. అల్లాగ్గా, దున్నపోతుగారుగాని,

లేక వారి తాయాకు పట్టమహిషికాని, ఎంత కాదువారు
 ఎంత హోరాచోసినా లక్ష్యపట్టక చెక్కు చెదరకుండా కార్ని
 భణాయింది అపడి, అవలెలగా పైజా పుచ్చుకుంటుంది.
 ఇక్కణ్ణించి మనం దుమ్మ పుట్టలలో ప్రవేశిస్తాం. అందు
 చేత, ప్రస్తుతం బస్తీ పోడ్లమీద మనకి కనిపించే
 యితరదృశ్యాల్ని వాడలేనెనియ్యాలి. అవి ఏవి అనగా,
 నైడుకాలవలు : నైడుకాలవల్లో ఉన్నన్న వర్ణభేదాలు
 ఎక్కడా లేవు. అగి ఓ ప్రక్కగా వడండుర్రా అంటే అల్లా
 వడవని, స్థితి పాడుచేసుకుని, రోడ్డుకి అడ్డంగా నడుస్తాయి
 భయభక్తులేకుండా ! వాటిలో నీరు : దాని, రాసురామ,
 బొత్తిగా సిగ్గులేదు. పోనీరు ఏ ఉపయోగం లేదన్నా, అందు
 చిలికినా మండమంటే మండం, వాని కంఠాలేకుండా
 ఉండమంటే ఉండదు. తననిగురించి అడ్డమైనవాడూ తన
 మాటా అని తలపోట్టూ తివతున్నారని అది లోపల్లోని
 తెలి కుల్లికుల్లి పోతూంటుంది. 'నీజు దేవుడవును, నీరు
 వల్లం ఎరుగుదు' అని శాస్త్రం. మనం విజాన్ని దేవణ్ణీ
 కూడా ఎరుగం గనక, నీజు దేవు డెరుగుచని విద్వితే
 నమ్ముము. కాని ఈ నైడుకాలవల కేసిచూస్తే 'నీరు
 వల్లం ఎరుగుండడం' నందేహించవలినాస్తోంది. వాటిల్లో
 నీరు 'నీరు' అనే శబ్దానికికూడా అప్రతిష్ఠ తెస్తోంది,
 ప్రతిష్ఠతో ఉంటున్నాననకొని. దానికి వల్లం ఏవేపో తెలి
 యకపోతే చస్తానూ మరి ! పాద్మన్న తూర్పుకి వెడతూం

టుంది. మనం ఎదేనా పని చూచుకుని కాస్తేట్లో చక్కా
వచ్చి పట్టి చూసేసరికి కడమటగా పోవాలని తంటాలు
పడుతూంటుంది, దిక్కుమాలి తంటాలుపడడం ఇదీనూ !
ఇవీగాక, పైవులు : అక్కడ స్నాన, పాన, తాళన,
గ్రహణ, క్రీడ వగైరా ఉద్దేశాలతో అనేక జనం పోగవడం !
ఒక్కొక్కప్పుడు కుంభమీలా : ఘటచాయిద్యం : మాతృ
భాషలో ఉపన్యాసపు పోటీలు : అక్కడే యద్దాలు - జహ్వీస్త్ర
వ్రయోగాలు. ఆ పైవులప్రక్క బన్ను జాతువులు :
అనేకమారం, శ్రమపడి, తొందరగా తిరిగి రావడంవల్ల
అనేకరకాల నూలిన్యం పొట్టనెట్టుకుని స్వగ్రామం వేం
చేసిన అంచీబన్నులు. వాటిని పరిశుభ్రంగా పై చెప్పిన
మూలిన్యం యావత్తూ అక్కడా అక్కడా పడిపోకుండా,
మంచిసీళ్ళు తీసుకునేవోటే సరిచి ఉంచితే, యథాశక్తిగా
జనం ఆరగిస్తారు, ఎక్కడి కక్కడికీ ఆయిరి అని పైవు
పక్కనే, పల్లెటూరిచెల్లో గేదెల్ని కడిగినట్టు, ఈ బన్నుల్ని
కడిగడం. ఇంక రకరకాల కంపులూ ; వాటికి ఆటపట్టులూ :
వగైరా వగైరా ఉన్నాయి. అవన్నీ వొడిలి చుమ్ము
గురించి మాత్రం కొంచెం ముక్కుపట్టుకుందాం.

దున్ను హైరోడ్డుగూడ ఎక్కవ ఎత్తుగా కేస్తుంది.
అల్లా పైకి లీదిపోవడంలో దానికి దురుద్దేశం ఎంతమాత్రం
లేదు. సరిగదా, దాని గోలంతా ఏమని అంటే, 'హై
రోడ్డు' అనేదానిలో 'హై' అనేది స్థానకం చెయ్యాలనే.

అందుకనే కోటిబళ్లకుంద కూర్చుని, అక్కర్లేతోలేకాల్లా
వాళ్ళూకూడా 'హై' అండం. పైగా ఆ దుమ్ముని ఏంజేయ్య
మన్నారు? అన్నలు ఎగిరిపడతాననిన్నీ, సీచస్తితిలో ఉన్నవి
కిదివినే, ఎల్లానే, కదవిన పాడిమీదే కాకుండా దారిపోయే
వాళ్ళ నెత్తిమీదకూడా బైటాయిస్తారు అని కూడా ఋజువు
జేయ్యాలని అది బయల్దేరింది. బ స్తీకుమ్ము బాగా పురిగి
కొందరు పాడుం పిల్చుడం నూసేశారు. అందుకని సస్య
వర్తికులు కొందరు పాడుంకొట్టు ఎత్తేసి, దాంకో వి పి.
చెట్టేశారు. కొందరు, పాడుం చేయగోడానికి గాని, కొట్టు
దాకా వెళ్ళడానికిగానీ అధికించినవాళ్ళు, హైరోడ్డు
ముగలో నూటలెట్టుకుని, గుక్కలొప్పుపోచ్చి తమరి
తానగారి సొమ్ములాగ, ఒక్కొక్కపిలుపుకి నూజీసి
గజాల దుమ్ము వీణస్తూంటారు. ఎదోవిధంగా, ఎలు
గురూ, జాతిమత విషమతలేకుండా, బ స్తీకుమ్ము మూలాన్ని
ముక్కుమూసుకుని నడిచిపోతూ, (తిట్టుకోడానికికా వీల్లే
కుండా, అంతకుముందే నోరుమూసుకుని) ననాతల ధర్మం
నలబెడుతూ, యోగసాధన విషయంలో ప్రథమప్రయ
త్నాలు బూవంతం మీద చేస్తున్నారు. ఈ దుమ్మువల్ల
జిఫ్ అంటే ఎగిరిపోయే జనంకూడా కొందరి గురుత్వం,
భారీతనం సంపాదిస్తున్నారు. బ స్తీకుమ్మువల్ల హైరోడ్డు
పక్కల నోడలికి మందం పెరిగిపోడాన్ని చూసి, నోడలికి
కూడా వెరగడం ఉంటోంది గనక, చెట్లలాగ ఎదో ఒక

రకం జనం వీటికికూడా ఉండితీరాలని ఏ ధురంధరుడో కనిపెట్టకపోతాడా, ఆపూర్వవ్యాసాలు ప్రకటించి పట్టావుచ్చు గోకపోతాడా అని, కొన్ని పరివస్తుల్లో తన్నిమిత్రం పట్టాలు చేయించి, మెరుగెట్టించి, 'రడీ' లో ఉంచారు. 'దృష్టితి' అంటే దుమ్మువల్ల కలిగేస్థితి అనే విగ్రహం చెయ్యవాలని కొందరు అన్నారు. సృష్టి, స్థితి, లయాల దుమ్ములోనే నని మనకి బస్తీదుమ్ములల్లే తెలిసాస్తుంది. గుమ్ముకేసి చూస్తే, అన్నందాలా మాంసపుణ్ణి తను శనిచిహ్నమంటే, మాంసపుడు కనికరంలేకుండా తనని ఉపయోగించినందుకు, మరి ఓర్పుకోడు. యృద్ధమై భూమి మాంసపుణ్ణి దుమ్మెత్తి పోస్తూ దా ఆసివిస్తుంది. ఇప్పటిదాకా కొందరు జనం 'కళ్ల జోణ్ణి' పట్టుకుని 'ముక్కుద్దా' అని, 'ముక్కుజో' డని కూడా వాడేస్తున్నారు. ఇక అల్లాంటివాళ్ళ ఆటలు సాగవు. బస్తీదుమ్ము ధర్మమా అని ముక్కురాష్ట్రానికి ప్రత్యేకపు జోడు ఏర్పాటుకావచ్చు. కాళ్ళకి రకరకాల జోళ్లు ఉన్నాయని (అంటే బంగారం, వెండి, ఇనుప, కగ్రవి) చేతులకి జోళ్ళున్నాయని, కళ్ళకి జోళ్ళు సరే సరి అనీ, చివరికి కర్మవశ చేవకి గుడా జోళ్ళుండడం ఏమిటి, మామిలేకపోవడం ఏమిటి అని ముక్కు రంధ్రాలు చిరకాలం భగవంతుణ్ణిగురించి వాయుభక్షణ మాత్రం చేస్తూ తపస్సు చేశాయి. "శ్రమేవీ చుట్టుప్రక్కలవాళ్ళందరికీ రాష్ట్రాలు ఏర్పడనీయి. ఆ పని జరిగిపోయిం తరవాత మిగిలిపోయిం

దానంతట అదే మన స్వంతరాష్ట్రంగా వర్షమతుంది. ఇంకోర్ని అడగా అక్కలేదు. వాళ్ళు ఇవ్వా అక్కలేదు. మనం దానం పట్టా అక్కలేదు" అని ఆంధ్ర జనవేదాంతుల్లాగ ఊరుకోక అని తలపెట్టేసినది, "మీరు జరిగిన అన్యాయం కారుయగం రాసింది తొలగిస్తాను" అని ఆయన అన్నాట్ట. కారుయగం అంటే కారేజి. అదే ఇంగ్లీషులో గారేజి అని అంటున్నారు-అవ సాంప్రదాయంలో 'క' కారాలు 'గ' కారాలుగా మారతాయి గానీ. ఇంత గొప్పవాళ్ళయితే, పట్టవగలు జతేషజనానికీ, కళ్ళలో దుమ్ముచెల్లాలవా రుండారుగానా అని రోడ్డు మీదే తెలుస్తూ ఉంటువంటివట్టలు, ఇంక రాత్రివేళ అకిగారు కథ ! నాయుంశ్రం సడ్డకరిపాతి, కార్లు, ఇంటి మొహం పుట్టిన యెడ్డలాగ మరీ జోరుగావడం వస్తుంది. ఎంతోమంది, మళ్ళీ తేవినవడిడిం కోసం కుయ్యాలి. రాత్రికనబడితేచాలు. వెలుగు యొక్కవేగం శిబ్దం వేగానికి లక్షరేఖ, మళ్ళీ మాట్లాడితే పదిలక్షలరెట్లు. అందుకని రాత్రివేళ కాసు చాలా దూరంలో ఉండగానే ఆహుళిమండలంలో కారు దీపావళి అయి మనకీ వచ్చే కారుకీ మధ్యనుండే జన జంతు శకటాదులు అన్నీ ధూళితెరచిన ఆహుతాన్న పవనయగవు తోలు బొమ్మల్లాగ, బిల్లకాగిరిమీద సిరాబొమ్మల్లాగ మిక్కిలి శోభగా ఉంటాయి. అందరికీ ఏకరంగ ప్రసాదించడంవల్ల వర్ణభేదం నశించి దానికన్నీ, మధ్య బాగాలో ఉండే వీర్ని

వార్నికుడా ఏక కాలమందే అది తాళతూఉండడంవల్ల అన్న
 శ్మతా దోషం తొలగిపోడానికిన్నీ బస్తీదుమ్ము కిందూనూనూ
 తెలియకుండా పనిచేస్తోందని చెప్పచ్చు. బస్తీహైడ్రోజన్, ఆద,
 గాత్రివేళ, జట్కూలో వెళ్ళతూ, నూన్నేహితుడొకాయన, —
 అశుడు బ్రబంధకవిత్వం గొప్ప మెచ్చుడు — ‘స్వర శిలీగలుఖ
 కుసుమ కేసర పరాగధూళి’ — అనేది జ్ఞానకం తెచ్చు
 గురి, అప్రస్తుతం అనితెలిసినా శ్రీనాథుణ్ణి పొడి, మచ్చి
 అశుటితో ఆగక, ఆ గుమ్ముమీద కవిత్వం యత్నించి,
 బస్తీశృంగార కృపహాస ప్రాసంభోత్సవం నూనచెడాకి
 బతుల్లేని పావ్వుబాణ విలాసఫలితం అన్నాడు. కొన్నిచోట్ల
 వీధిదీపాలు తామే చీకటికి భయపడి కళ్ళు మూసుకున్నట్లు
 కనిపిస్తాయి. ఓక్కొక్కప్పుడు మూడు నాలుగు వార్లు ఇటూ
 అటూ ఒకే ఊణంలోనే వెళ్ళడం గనక తటస్తిస్తే, వీధి
 దీపాలు ఎక్కడుంటాయో చెప్పకోడానికి ఇతివీధిపాలు ఎటూ
 వాలి, ఏమైగా చెప్పడం గగనం. రాత్రిభాగంలో పొంగు
 కిరణాలకి దుమ్ముచీరి ఒక నైభవం తేవడంవల్ల, వెంటిమీద
 అడ్డు నీడలూ గమనించి, గ్రహణాల కాగణాలూ, గాలూ,
 ముక్క మూసుకుని నేర్పుగోనచ్చు నది భూగోళధూళి
 శాస్త్రప్రియులు చెబుతున్నాగా. ధూళిచీని పత్తాకి వర్షాలు
 నశించుతాయి గనక, ఇది మానవునికి ఉత్పత్తితోపయోగం
 అని కొందరిమతం.

పదిరూపాయల టిక్కెట్టు

హద్దూ వద్దూ లేదా తిరగడాన్ని గురించి చెప్పి
 టిక్కెట్టు తెలుసుకొన్నా, కాలాగలిన టిక్కెట్టు తిరగడం,
 మారిన టిక్కెట్టు తిరగడం, తిరిగివచ్చిన పాడిమన్ను కొయ్యే
 టిక్కెట్టు తిరగడం, అసంకంక్షలా తిరగడం, అరుపు నైకిల్ లాగ
 తిరగడం అని అంటూంటారు న్నెలు కంపెనీవారి ధర్మమా
 అ? ఇటీవల 'పదిరూపాయల టిక్కెట్టు వాడులాగ' తిరగడం
 అంటున్నారు. తిరగడానికి సంతకమించినకాం వెనక నెల
 ఉండేది. ఇటీవల అది చిక్కి సగం అయింది. ఈరోజుల్లో
 జరిగి కొత్త వార్డు కలుసకోసానే, 'పప్పులు రావడం' అని
 హెచ్చరించి, 'నేను ఈమధ్య పనిచేసాను' అని అవకాశ
 వారు అనగానే, అలాంటిది దిస్తారం పప్పుతారో అని,
 'పప్పులు' నాకు ఉందని హెచ్చరి అని చెప్పేసి అలాతెచ్చు
 నేను హెచ్చరి గుని పొతుంటాను. ఎరిగినా, ఈరోజు హెచ్చరి
 భాషలో చరితార్థు లైసెన్స్ అని అని అని అని అని
 సింగి. మై. వార్డు మా చేప హెచ్చరి కొలి రిన్నాని.
 హెచ్చరి వార్డు వార్డు హెచ్చరి, హెచ్చరి వార్డు వార్డు
 హెచ్చరి వార్డు వార్డు హెచ్చరి వార్డు వార్డు వార్డు
 "హెచ్చరి వార్డు వార్డు హెచ్చరి వార్డు వార్డు వార్డు
 అని హెచ్చరి వార్డు వార్డు హెచ్చరి వార్డు వార్డు వార్డు
 భావ్యంకాదని, హెచ్చరి వార్డు, హెచ్చరి వార్డు వార్డు వార్డు

వాళ్ళు వెంటేలివాళ్ళు, ఏదోవని ఏర్పాటుగాకపోతుందా అనుకున్నవాళ్ళు, 'మందు తీక్కుట్టు కొనేసి ఓయూల్నించి నర్సిటు (వారలైస్త్రే వ ఊళ్ళోనోనా అక్కడ వ బయలున్న వాడో, వాడుకంటేవాడో టోర్కబొతాడా, ఎక్కడో ఎల్లానా మర్నా వెట్టుతేపోతానూ, కానీ! దేవుడున్నాడు!' అనుకున్నవాళ్ళు, ఇంకా చాలామంది ఇకనుకూ కుడా ఈ తీరులను బుద్ధిమోగించుకున్నారు. తీక్కుట్టు వదిలూపాయలైనా, వాడిలలోద్దీ జనం చిన్న - పెట్ట - నీళ్ళన్నకి గుడాపోడి, పుకొలది తీక్కుట్టు కొనుక్కొగా, రైలువారి కొచ్చిన డబ్బు లక్షలమీదా, బయల్దేరి తిరిగివచ్చిన నంక ల్పించుకున్న పెట్టు కొట్టియూనా, ఈ జనమూ వీరీయంక్క చిన్నన సమావేశ, పుడమి అతీధ్యభాగ్యం పొంగులిగిన ఇతరజనమూ పడిన కష్టాలు శతకొట్లమీదా ఉంటాయని మాన్నేహితుడు ఒకాయన మదింపుపోశాడు. వీరిలో చాలామందికి నెరవేరిన పన్ను లెక్కకి అందవు. కొందరికి పెట్టు ఒకట్లమీద అయినాయి. కొందరికి ఒకటేపని నెరవేరింది - ఇంటికి చేరుకోడం - చాలామంది పని అయిపోయింది - కాలం అయిపోయి ఇల్లుచేరేవరికి. కొందరికి గిరి రోజులపాటు నిరుద్యోగ సమస్య తెగిపోయింది. అందరికీ నిష్పక్షపాతంగా 'దళ' మారి పోయింది. రైలువారు జనానికి, ఇటువంటివే నూతనదళాలు త్వరత్వరగా ఇప్పిస్తారనిన్నీ, వందరూపాయల టీక్కుట్టుమీద మనత్వరమున్నూ, వెయ్యిరూపాయల టీక్కుట్టుమీద యావజ్జీవి

తమనున్న తీరిగి పనులు చూచుగోవచ్చును అని అటారనిన్నీ అప్పుడు బ్రతికున్న తెలుగు వాళ్ళంతాకుడా రైల్వేకి ఇటో అటో ఎటో పనులే తెలియని ప్రేషన్ని పెనుతూటారనిన్నీ అప్పుడు పస్తీల్లోదుమ్ముతగ్గి, కింబుపోయి, జనం ఉండరు గనక చిరోగ్గం పెంచి, ఇట్లు చొక్కై ఇంకాబోలేడు నదుపాయాలు వాటంతట అవే సిద్ధిస్తాయనిన్ని, ఎల్లానో అల్లా అట్టెయిలోనే కొత్త పన్నికలు పెడబట్టుచేసి కొన్ని కేసులవారు ఒకటి మరొకటి తోటగా నెగ్గాలని చూస్తున్నారనిన్ని పాపంరులు అనుకుంటున్నారు. ఈసీతానా వెయ్యిరూపాయలకి ఒడమీది భూలోకం యూత్రో పోక్కిల్లి న్నూ, మరొకటి కాలానికి ఒకక్షమాపాయలకి నిండుమీద నంపూర్ణిగ్రహచారిని పోక్కిల్లి న్నూ చొరుకుతాయనిన్ని, అప్పుడుజీవరాసులు వశరేరంగా ఈరెండులో కొలూ ప్యటనంచెయ్యవచ్చుననిన్ని శాస్త్రజ్ఞులు నమ్ముతున్నారు.

కొత్త వోట్లు

'వోటు' అనేది తెలుగులోకి దిగి, ఇంగ్లీషుమాటల్లో ఒకటి. ఏట్లాటలో ఉన్న 'వటు' అనేది నీనికే కొంత వంటంధం గల తెలుగుమాట. కాని దానికి కేవలశుల్భంకాదు. మున్నటి పన్నికల్లో అక్షరాస్యులు కాని భారతీయులుకూడా చాలా మంది తమవోటుసాధించారు. కంటవడే వస్తువు కాకపోదనించి 'వోటు' అంటే చాలామందికి తెలియలేదు. క్రమేవీగాని తెలియదు. 'ఈయాల వోట్లు సంబరంట, వోటుంటే యేటిబాబూ!'

అని నన్ను ఒక కరిచితుడు అడిగాడు. 'హో' అంటే 'ఇష్టం' అని బెప్పాను. 'నా యిట్టమేనా, బాబూ' అన్నాడతడు. 'సీయిష్టమేకాదు, వ్రతివాడి ఇష్టమూ కనుక్కుని, నున్ని పరిపాలించడానికి మంత్రులువగై రాలి తయారుచేస్తారు' అన్నాను. 'మరి, నాయిట్టం అన్నారు కాదు బాబూ, మరి!' అని మళ్ళీ అతడడిగాడు. 'అవును. నిన్ను ఎవరి సలహామీద పరిపాలన చెయ్యాలో ఆవ్యక్తిని ఎన్నుకోమన్నారు. అంతేగాని ఇలా పాలనా కేకుండా నీయిష్టం సచ్చిష్ట ఊండమిస్తేదు' అన్నాను. 'ఒన్. ఇంతేనాబాబూ. అయితే నాకు తెల్లు' అనేశాడు. మూడిలాడున ఇంకాచల్లగాఉండి జౌన్యరాహిత్యమో అని ఉరుము తూండదంపల్ల కాకపోతే ఎన్నిసార్లు ఇంత నెట్టుకగా సడిచి ఊడవ్ అని చాలామంది నమ్మగలం. ఈసారి ఎన్నికల్లో ముఖ్యవిశేషాలు రెండు. మొదటిది ఎన్నికలు రంగురంగుగా జరిగాయి—నల్ల ఆశ్రమధర్మాన్ని అనుసరించి వ్యాపారం జరిగింది. ఈ వ్యవశేషాలు మన రాజధాని మరకొన్ని చోట్లానూ. ఇతరచోట్ల జుతుపశేషాలు ! పోటీగానిల్చే ఆభ్యర్థుల్ని పార్టీ పారీకరింపులు కోరుకోమన్నారు. ఒకవార్టీ ఎరువు కోరుకున్నారు. ఎరువురంగుకి అధిష్ఠానదైవం అంగ రికును. ఎరువు రంగు మ్యాపుమీద ఇంగ్లీషువారి రంగు. ఆరంగు పతక దంభానికిన్ని, మొదరిది క్రోధానికిన్ని, శక్తి, బలం, ఎల్లసార్లా వీటికి చిహ్నమని జ్యోతిషుల సిద్ధాంతం. అల్లానే ఎరువు రంగు, దానికి దైవం బుధుడు. అదిజ్ఞానానికి చిహ్నమని.

గ్రంథాలు చెబుతున్నాయి. అరీతిగానే ఆకుపచ్చ, దైవం చంద్రుడనిన్నీ, రెండరకాల ఆకుపచ్చ ఉందనిన్నీ ఒకటి దగానిన్నీ, రెండోది కరుణనిన్నీ చిహ్నాలనిన్నీ కూడా వున్నాయి చెబుతున్నాయి. ఇదిగాక తెలుపు. తెలుపు వర్ణమేకాదనీ, ఒకేసే వర్ణమేనంటే నకలవర్ణ సమావేశమనిన్నీ ఉంది. 'రంగులు-వాటితత్వములు' అని ఈ సజ్జమనే ప్రచురణయిన ఒక గ్రంథంలో ఆకుపచ్చ అనే వర్ణం, సుపుపచ్చలోంచి విడిచిపోయిన వర్ణం అని కూడా ఉన్నది. నేను విలోమజ్యోతిష్కణ్ణి అవడంతో నంగతి జరిగిపోయి తరవాత చెప్పవలసివచ్చింది.

జీర్ణం కాకపోయినా 'వోటు' అనేమాట తెలుగు వాళ్లు ఎల్లానోమింగి ఇదవుతున్నారని, ఈ తెలుగువాళ్ళప్రాలుధం కొద్దీ మరోమాట బయల్పడింది. అచాలా ప్రమాదాలుకూడా తెస్తాయి. ఒక ఇంగ్లీషు చదువున్నాయన ఒక రైతుతో 'ఏమయ్యా బూతు' కి వెల్లివచ్చావా?' అని అడిగేసరికి అరైతు నాలుగువేళ్లు అటుగునేటట్టు ఆ పెద్దమనిషిని ఎడం దవడమీద నుద్రకొట్టాడు. 'ఏమిటా ఫూల్' అని ఆయన అనేసరికి, రైతు ఆమెన్ని ఇంకోటిచ్చుకుని, 'ఇంగ్లీషు సదివావు! బూతేటయ్యా నీకు!' అన్నాడు. అప్పుడు నలుగురూపోగై, రైతుని ఆపి, ఆయనమాటల్లో వ్యత్యాసం ఏమీలేదనీ, అది ఎన్నికల బూతనీ, చెప్పి రైతుని ఒప్పించి సాగనంపారు. 'ఈయాల పాలితిర్థంబ్రోయ్' అని జం అనుకోడంకూడా విని పించింది. అది 'పోలింగు' కి వచ్చినపాట్లు! ఆ వోట్లు వేసే భవనాలకి

ఎడట నీడవక్కడా లేకపోవడంబట్టి, జరాజరా ముసళ్ళున్న లోకానికి వాటాదానికి స్త్రీలుకూడా ఉండదనించి నీల్లేకా కొందరు ఎవరూ చాలాసేపు బాకాయించి, లోకానికి, వెళ్ళేనరికి, కళ్ళు చెప్పి పోయి, కామిర్ల మనిషిల్లా అయి, అన్నపట్టెలూ ఎన్నూ తినుచు అనాది చెప్పి వదో తనుక్కోడానక బాధపడ్డారు! అందులికి పట్టుబడి వరస చెప్పి పంపించారట. అర్థమే చెబితేగాని ఒకరిట్టి వీల్లే దన్నారట ఎక్కడాను చెప్పినానరే, ఆవోట్ల జుట్టో, అవిట్లే చెప్పమని చెప్పి పూరిన - అలావు ల్లిగి అమ్మలక్కలంతా పట్టబడ్డారు! అవిడ సిగ్గుచోన్నన చెప్పి వోలు పోగొట్టుకుంటుంట! అవిడ చక్కలో పోయినవ్రాటవ ఎ. కాత్రం లేకపోవడంబట్టి ఆ పూరి స్త్రీ సహజంగాను తమ వధిలోల్లిచి ఆవిట్టి తొలగించినట్టు తెలుస్తుంది ఈవన్నికల్లో రోజోపక్షేపం జమిలి వోట్లు, ముప్పేటవోట్లు, కలిసి వెళ్ళినవూ, ఇమ్మడి ప్రచారాలూ, విడివిడిగావెళ్ళి ఎప్పుడు జమిలివోలుగాని, ముప్పేటవోలుగాని తనకే ఇమ్మనీ, తక్కిన ఒకడూగాని, ఇద్దరూగాని నుక్కే అనిన్నీ ప్రచారాలు జరిగినట్టు వదంతులు. నత్యానత్యాలు తెలిసే వ్యాపారం కాదు. అనలు వైగకక్షల్లో నభ్యులు ఇటువంటి ప్రచారాలు చేశారేమోకూడా తెలియదు. వచ్చురలగా ఎర్రరంగూటంటూ వర్ణభేదాలు వచ్చింతరవాతా నున్నూ, జమిలివోట్లు వచ్చింతరవాతానున్నూ బయల్దేరిన ప్రమాదం ఇదే. కొన్ని పెట్టెల్లో ఓటుచీట్లకాక కర్రెన్నీ వోట్లు కూడా దొరికాయని జనం అనుకున్నారు. మన్యంవేళునించి

నచ్చిన ఓ పెట్టెలో తేలుపిల్లలు కనిపించాయిట, వోల్టుమాత్రం
 కేవలం పోగొట్టు జరిగిన కొన్నాళ్ళకిగాని ఫలితం ఏమీకాదు
 కన్నం పరిక్షలు తీసేస్తే కాగా చదువు సాగుతుంది చాలా
 మంది ఉద్దేశం. ఒకవేళ అవి తీసేసినా జరిగేదిమీద ఏమీవు,
 ఫలితాలు రాకపూర్వం అభ్యర్థులు మార్కులు మదింపులు
 చేస్తూంటారు. ఎందుకంటే మార్కులకూడా ప్రాధాన్యత
 అన్నకొట్టి చెప్పేస్తున్నారని కొందరు చాలా కిక్కిరిచి
 మామూలునేది తేలుమంత్రాల్లాగ పరీక్షాధికారు లివ్వగలిగే
 ఉండునీసేవారు. ఆ మదింపుల చాలా దిక్కింగా ఉంటాయి.
 ప్రాధాన్యత, పాఠ్య పదముడైన నరే, నువ్వూమూలో సూక్తికి
 తిర వచ్చేటట్టు వెయ్యగలము. “గస్తూకి 10 తీసేస్తూ ఉంటో,
 ఫలానావ్రశ్నకి నగ. పోతూయనుకో, ఓటడిగితే ఎంతోటి
 రాశాను గనక ఫలానావ్రశ్నకి 15 పోతాయనుకో, చేతి తిర
 కేస్తే మరి రెండు పక్షులున్నాయి కేవలం అక్కడ చూచి వేరు
 కనక వాటికి 20 పోతా యనుకో, అయినానరే నాకు ప్రతినబైక్కు
 లోనూ హీనవత్తం తిర రావాలి. ఫలితాలు తెలియ తిర
 వాత ఆ విద్యార్థి కనిపించదు. ఎందుకంటే వాడికి మార్కులన్ని
 నబైక్కు కలిపి తిర వచ్చిఉండవ్. అల్లాగే, ఎన్నకల అభ్యర్థులు
 కూడా వోల్టు లెక్కవేసుకుని విజయం మదింపు వేసుకుని
 ఉంటారు. కాని ఓడటంలేని విజయం ఉండదు. తెల్లు, ఫలం, గ్రెను,
 ఎత్తులు జిత్తులు, ప్రతివ్యాపకటూ, నిజాన్నమించే అబద్ధాలూ
 ఎగైరా ఉంటేనేగాని నగ్గడం ఉండదు ; ఓడటం ఉండదు!

కోతులు

ఎల్లాగైతే, చివరకి, రాజమండ్రీకి కొన్ని కోతులు దిగాయి. ఇవి మన్మథునరుకా, అద్దరివా, ఉద్ధరివా అనే మీసాంధ తేలలేదు. పెంకామలు కొత్తగా కల్పించిన వారు కుమ్మర్లలో కట్టించేసి, పురచాలక సంఘానికి అర్పిస్తుంటుంది, వార్ని విశ్వాన రాహిణ్య తీర్మానంతో తెలిసింది, వారికత మంత్రాక జిల్లావార్ని ఒత్తుడుచేయించి వీటిని తెప్పించాని కిందవంతి. యాధార్థం నరుల్లో తేలనన్నడు వానరుల్లో అనలుకన్నం. అయినా మా నృకీయునిలేఖరి కొంతకాలంనంది వాటితో పరిచయం ఉన్నవా డివడంవల్ల ఇట్లా రాస్తూన్నాడు.

ఇవి కోతులు. అనగా కండుకోతులు. కొంతకాలం కిందట కొన్ని కొండముచ్చులు కూడా రాజమండ్రీ వచ్చాయి. అవి నల్లకోతులు. ముప్పై నల్లవాటికి ఒక ఎర్ర కోతి సమాధానం చెబుతుంది. ఇవి అవి కూడా వెనక అద్దరిని ఒకతోటలో ఉండవి. చుట్టుపక్కల్నించి రోజూ సాయంత్రపువేళా, సెలవు రోజుల్లో కలం కొనూ, వాళ్ళ నన్నిహితజ్ఞాతులైన పిల్లలు కొందరు కుక్కలకోకూడా వచ్చి వాటిని పరామర్శించి పోతుండేవారు. మనిషికి కోతికి సంబంధం ఏమంటే శంతు బాలంమొక్క ప్రెసిడెంట్, వైస్ ప్రెసిడెంట్ సంబంధం. వెళ్ళే పిల్లల్లో కొందరు కొండముచ్చులికి రొట్టిముక్కలు వగైరా గిరవతుస్తుండేవారు. వాటితో యుద్ధంచేసి ఆ ముక్కలు ఎవరికి

అనుకుంటూ చేస్తూండేవి కోతులు. కొండకుచ్చలు జీవించడం దుర్భరం అయింది. ఒకనాడు ఈవన్నీ అక్కణ్ణింది కోతులను కుని ఓడని ఎక్కాయి. పడన వాళ్ళు లేచారెత్తి పోయారు. అప్పుడు అ యద్దరు వల్లెవాళ్ళని ఓవారిక కోతులు మిట్టేసి పడన ఎక్కించింది, చాళ్లు దర్పించి పడవ వాడు దోసి దాకా ఊగుకోలేదు వాళ్లు గ్రహించుకుని ఓవూట శ్రమపడి పడవ నడిపి వాలో ఈడ్చున దిగివిడిచి పోయారు.

ఒకమోతులు ఇరంతా చూస్తూనే ఉన్నాయి. తమరవని రాగానే దుంగనుకున్నాయి. కాని అచుట్టు ఎక్కల భూస్వాములు ఏటి బాధ పడలేక వీటినికూడా ములేసి ఎట్టి రెడుమూడు పడవలు వెవతలగట్టుకొరవాణాచేశాడు. అవి ఈడారు రాగానే ఈడారు కుర్రనమాజుపు గారవకార్యదర్శికి వర్తమానం ముదట అందింది. అతడుకొన సంఘంతోకూడా వెళ్లి, 'కోతుల! నీ ముక్కునాముక్కు దురద' అని ప్రతీదాన్ని అవ్వించాడట. అనగా గోగోదం అనేది నీకూ నాకూసామాన్యధర్మం. మనిద్దరం ఓకే-అరి. తక్షణం ఈకుర్రాళ్లు లోగడ అనేకచోట్ల గెచ్చిపోయిన అల్లరి 'వీట్లు' పంటనే తమరేగాగేనేద్దాం అనా ఏమిటి కిస్కా అని పించేటట్టు ఆ కోతులు ఇళ్ళన్నీ సోదాచేశాయి. వాటిది అవ కాగహార మతం అవడంచేత కాదులూ ఎల్లూ వాడుకున్నాయి అనికూడా సంఘజీవులు గొడవ ముడిపి ఒంటిగా ఎక్కిదేనా దొరికినప్పుడు మీద పడతాయి. ఈమధ్య ఒక ఇంగ్లీషు చదివిన ఆయన వాటిని కర్రతో బెదిరిస్తే, అవి తిరగబడేనరికి, ఆయన

పిరికికండిలేని ముసిగినక చెటల్ను ఇంటోకెల్లికెల్లిమలూ
 వాటిని కోప్పోతు. పెడిమని తలుపు వేచుకుని కుర్చీ ముక్క
 లయెట్టుకు కూర్చున్నాడట. ఒక కొంటెపిల్లవాణ్ణి కూడా అది
 గీచేశాడట. రోమలో కొందరేనా అర్దులై నవాల్లు ఉండక
 పోరు, వారిని ఏవోఫీజుకి అప్రెంటిస్లుగా స్వీకరించి తిగిన
 తరిఫీదు తు ఇప్పించవలసిందని, కుర్రనంఘం, మర్కటనంఘ
 గారి పద్ధతుడే అర్జీవంపినట్లు చాగామంది అనుకుంటున్నారు.

[మాటకరసి (6)—1938

రాజమండ్రి

ఆర్ట్స్ కాలేజీలో

27-2-1938 తారీఖున

పూర్వ విద్యార్థి సంఘ వార్షికోత్సవ సందర్భములో

ఆధ్యక్షులైన

శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారి సమక్షంలో,

చదివిన మాటలు]

౧. భూమి యుద్ధాలు

భూమిపై యుద్ధాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. యుద్ధం అనేది ఎక్కడా కలిక పోకేనా పోరాండా రూపుమాగా అనే ఆసుర్దాలో గొప్పజాతుల పల్లు యధాశక్తిగా వీలైనన్ని ఆయుధాల తయారుచేసుకుంటున్నామి. యుద్ధాల్లో ప్రాచ్య యుద్ధాలూ, అగ్రాచ్య యుద్ధాలూ కుడా తేకపోలేక. ముగ్ల యుద్ధ ప్రతీచోటా గోడమీద పిల్లివాటంగా ఉంటారని చెప్పి తి. అదిగాని చాలిలో వృద్ధజాతికి సుల్యులుగా ఉండి రాజ్యాంగ వేత్తల చాలానుండి ఉన్నారని పుకారం. అతి వధురంగ ఉండి ఇనశిలవాణ్ణి బుటక వేయించే నమర్దింపు సమాధానాలు చెప్పడానికి గొల్లకికి సాటిలేరు. షటివల ఆబిస్సీనియా, స్పెయిన్, చీనా దేశాల్లో గదా యుద్ధాలు జరిగింది? వాటిని ఇంగ్లీషువారు ఎత్తూ సమర్థించారో చూడండి. 'ఎబిస్' అంటే ఇంగ్లీషులో అఖాతం అనే అర్థం ఉండడంచేతనున్ను, తమరి కవి అయి

పున్న డాక్టర్ జాన్సన్ గారు పూర్వకాలంలో 'హాసిల్స్' అనే
 గ్రంథంలో ఆబిస్సీనియా వారిని గాలిలోంచి దిగి ఎవరో తంతా
 రని జోక్యం చెప్పిఉండడం చేతనన్నూ ఆబిస్సీనియా పోయింది,
 మనం ఎంతేస్తాం అన్నారు. ఇక, స్పెయిన్ అనే మూలలో
 'స్పెయిన్' అనిగా కొంక రాసిపెట్టి ఉండడంవల్ల స్పెయిన్ దేశం
 బాధలో పడిపోయింది, ఎవరేం జెయ్యగలం, పోయిన్నారు.
 మరి, చీనా అంటే ఐంగ్లీషులో సింగళీకి రూఢ్యర్థం అవడం
 వల్ల ఆ దేశము ముక్కలుముక్కలు అయిపోతోంది. దీవుడు
 దిగిచ్చినా ఆ ముక్కలు ఆణిగోవు, ఊరుకోండి అని అన్వ
 యించి చెప్పేవారు. [ఈరచనచేసిని కొన్నాళ్లకి జర్మనీవారు
 ఆస్త్రియాని ఆపోకనం పెట్టారు. ఇదివరదాకా మింగుడుపడే
 దేశాలమొక్క ప్రారబ్ధం గురించి వాపోయే ఇంగ్లీషువారు ఈ
 మాట మింగే దేశంమొక్క మహిమనే నమర్చించారు. 'ఓర్మ్'
 అంటే ఇంగ్లీషులో పురుగు గమక, జర్మనీవారు తమ చుట్టు
 పక్క దేశాల్ని (అవిగా, లోగడ రైన్ లాండు వీటి ఆస్త్రియా,
 రేవు నుముహూర్తం రాగానే జెకోస్లావోకియా వగైరాలు)
 వేటినైనా వరే పురుగుపట్టినట్టు పట్టి కొట్టేస్తారు. మానంకల్లవు
 గింది చూస్తున్నానరే, లేక ఒక వేళ దైవాద్యా కల్లు పెప్పెట్టిన
 పక్షానికి మూసుగున్నానరే నామర్దాగాని ప్రత్యవాయువుగాని
 లేదని రాసిస్తాం అన్నారు.] కాని యుద్ధాల్ని అరికట్టడానికి
 నానాజాతినమితి భూమిమీది కిల్లా ఉత్కృష్టమైన సంఘం అని
 కొందరి ఊహ. అది ఉండబట్టే భూమిమీద ప్రతి ఇప్పటి

లాగ ఎవో ఒక మాదిరిగా నేనా మన్నగలుగుతున్నాను. దేవతా
 కదూ అని వారనేక. ఇతరులు: అసలు ఈ నానాజాతిసమితి
 వల్లే యుద్ధాలు ఎక్కువయినాయి, బహుశా ఆ సమితికి శక్తిని
 పెరిగిపించడానికే యుద్ధాలు మరి చెప్పినమాట వివరించి,
 వెంటికింటి నిస్తారంగానూ పొగరునుతొరకంగానూ ఆవు
 తున్నా యని అంటారు. కొందరు; జాతులన్నీ కత్తివంటిం
 అవుతున్నాయి అంతకంటే ఎక్కువకత్తి ఉంటేనేగాని జాతుల్ని
 అంత చెట్టగల వత్తా సమితికి ఉండదు. జాతులి! చతురంగ
 బలం సొంతూన్నవ్వడం, వీళ్లని అదుపాక్షాల్లో ఉంచడానికి, జాతి
 సమితివారికి రెట్టే రెట్టుగా అప్రాంగబలం గాని, తప్పికారితే
 పంచాంగబలంగాని ఉండాలి, జాతులకి విషవాయుబలం ఉంటే
 జాతిసమితి వారికి విమాకాశబలం ఉండాలి. అటువంటి సాధ
 నాలు ఈ సమితికి చేరూరడం అవంధవంతయి సమితి వారు జాతు
 లకి తత్వోపదేశం చెయ్యడం బలమీనపడి దోచుకుపోయే
 రాడీమీద వల్లుడిన బాన్సుకారి తొప్పిబెదిరిపుణా ఉంటుం
 దని, సన్నుతారు సుసన్నుతో ఊహ మంచిదైనా దగ్గించే
 త్రాగా తక్కువైనప్పుడు న్యాయ ప్రతిపాదన కల్గవార్త. అందు
 క , వీరికి కాస్తూని అప్పీలుగా ఒక చిన్న నానాగ్రహ సమితి
 ఏర్పాటుచేయడం అనేమాట చేసుండా చెయ్యవచ్చు అని
 న్యాయప్రయోలు పలుకుతూన్నాను. సమితిలో గ్రహాల్ని
 చేర్చడం కువం అనుకునేటంత కష్టం కాదని వీరి వాదన ముఖ
 చంద్రుడు. చంద్రుడి దగ్గరికి 49 గంటల 24 నిమిషాల్లో

వెళ్లచ్చుట, వెళ్లి అక్కడ ఒక పార్లమెంటు స్థాపించుచుట. అదివరకే అక్కడ ఎదేనా కాఫీహాలలుగాని ఉన్నట్టయినా దాన్నే పార్లమెంటుగా ఒప్పించ నచ్చుట, తీర్మానాని అదే మిలిటరీహాలలో అయితే అదే పార్లమెంటుగా ఒప్పగోవచ్చుట. ఇట్లా, అంగారకుడు దగ్గరికి వారంరోజుల్లో డ్లైమంగా జేర వచ్చు సగిన్నీ అక్కడ నీరు ముప్పాళికమువ్విననున్నా నేల పాతక వీనమున్నా అవడించితే అంగారకజనం భూజనంకంటె అధము నాలుగురెట్లు శారీరకం బుద్ధిమంతలూ అయిఉంటారు గనక అంగారకుణ్ణి గ్రహసమితిలో మలాగ్గా చేపించవచ్చు సగిన్నీ, శుక్రడికి ఒక నిన్ను లేకపోవడంచేత అశిష్టి ఒక పక్షానికి లొక్కరావచ్చు సగిన్నీ, నూర్పుడు దూగానికి సిగ్నిరీ త్యులుగాని దగ్గరికిపోతే మనమాస్త్రం అనిన్నీ, బుధుడునూర్పుడికి కేసం తెలివగల సత్తరకాయి గనక వాడి విషమంతిల్లే యిప్పుడొ ఉండదనిన్నీ, గురుడు శుద్ధమేష్టరున్నావట్టి నానునా గనక పెడికిట్లూ అతినూ మన్ని చూసే సరికే వాడిని మన పక్షం చేరకా దనిన్నీ, పెలనిచ్చారు. ఇక ఒక్క శనిసూత్రం మిలిలిపోతాడు, వాడు కొంచెం పేచీలు పెట్టి నమితిలో చేర దేమీ, 'ఏడెక్కడో శనిలాగ పోగయాడు రా మరీనూ' అని వాణ్ణి శనివిరగడ చేసుకున్నానా సరే, భూమిమీద మరియూధం అనేది రానీకుండా కట్టుదిట్టం శస్త్రారంభానులు ఉహిస్తున్నారు. ఇన్ని గ్రహాలయొక్క కూటమి జరిగినప్పుడు భూమి అనేదే ఐతూ అనివాలూ లేకుండా పోతుంది గనక, అప్పుడు జరిగే

భూమియుద్ధాలు సమేతా దృష్టికి అందవు కాబట్టి వాటిని అనలే జరగనివాటికి ద కట్టుకోవచ్చు, అక్షపాద లేదు, అని దైవజ్ఞులు కూడా పైమాట భాయపరుస్తున్నారు. ఆగ్రహ సమితిలో ఉండితగ్గ భూప్రతినిధి ఏజాతి, ఏమశి, ఏభాష వాడు అయి ఉండాలో (పాతరాజులు తోసిరాజు లయూరు గనక) నిరంకుశ రాజుల దగ్గర్నించి సిఫారసులు తీసుకుని సిద్ధంచేసి ఉంచడానికి ఒక ముక్తపరు కమానును ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. ఈకమిషనులో ఎవరెవరు ఉండాని అనేవార్ని గురించి ప్రస్తుతం దారుణం అయిన వాదోపవాదం జరుగుతోంది.

౨. మంత్రివర్గం.

ఎవరిని మీద వారుంటారు. కాంగ్రెసు మంత్రులైన ప్రతి రోజూ ఉదయాన్ని పెనిఫోనులో, "నేను ఈరోజు మంత్రినేనా" అని శివు పైవార్ని పిల్చి కనుక్కుకు, ఆ తరువాతే కాగితాలు చూస్తూ తూరని పిటాం ఈమధ్య బీహారు మంత్రుల రాజీ నామా, వెనకటి భూకంపంలాగే వివరణ, దాని బట్టె మద్రాసుకి కూడా తగల్గుండా అని కొందరికి ఉపాకలిగింది. ఆనందపర్వంలో తమరికి మంత్రీత్వం దొరుకుతుం దేమోనని కొందరు జాతకాలు పట్టిగెల్లి జ్యోతిష్కులికి చూపించారు. వాళ్లు కాదేమో అనికెప్పుగా వాళ్లనికొట్టి వాళ్ళచేతి అవద్దు అనిపించుకున్నారు. కొందరు ఫోటో, టీపార్టీ, ప్రాణాపాదకుం

లేకుండా అప్పుట్లతో ఊరేగింపు వర్షాలుచేసి, లోపాయికారీగా బజానాలు పారేసి ఒక వేళ తమ కేమండ్రిత్యం గనక వస్తే ఏమీయి చెయ్య దబ్బు కోవాలో దాని తాలూకు డ్రెస్ రిహార్సర్ వేసు గున్నాయి మేష్టర్లక భయం పట్టుకుంది. ఈమధ్య కోట్లాదిక్కల్లేకు మూమూలంగా పనిపివెల్లి పాఠం చెప్పినా తొలస్తుంది. ఒకడు వేయిం వేరుగుంటే ఇంకోడికి గౌరవాగౌరవాలు పెచ్చు నూ పెచ్చు తగ్గనూ తగ్గవ్ అని వైవాకు ఒప్పుకున్నారు. అంచేత డబ్బులేని మేష్టర్లు కూడా కోట్లాదిగా దానం చెయ్య దానికి తీసుకొని వచ్చింది. కాంగ్రెసు మండ్రిత్యం పోయి ఉంటే అది ఆరుమాసం గానా న మల్లీ ఆనానం చేసిన కోట్లు ఎవల్లికి చేశారో కనుక్కుని, వాళ్ళకి స్వయానాని ఇంకచొప్పున ఇస్తాం అని చెప్పి వాళ్లు అవిలోగడ తొడుక్కున్నా. మరి ముందు తొడుక్కోవద్దు కేటాయింపుగా తీసుకు చెప్పే ఎక్కూ ఇంచు మున్నారట. ఈబోవుగా వైస్రాయిగారు ఋణ నివారణ అంగీ కరిస్తారా లేదా, మద్రాసుకి అన్నప్పుడు మరీ భయం చాలా మందికి వేసింది. ఇప్పుడేప్పుడు కొంచెం సద్దుకుంటున్నాం.

3. రైలు - బస్సు

రైలు రాక్షసవాదానం అని శ్రోత్రీయుల నమ్మకం. ఆరు చేతనే అందులో వెనీ బాగుని 'రాక్షసి బాగు' అంటారని వారి వాదం. బస్సుకూడా యమవాదానం అయిన దున్న యొక్క కోవే చెందిన ఇనవజాతి అవడంవల్ల, రైలుకీ బస్సుకీ

ఎక్కడా నవతి పోలే. బస్సు గర్వం ఏమనంటే, తను గడవ గడవకీ కుడా వెళ్ళగలనని! రైలు, అల్లా ఆ విగించిన పట్టాల మీదేనని, అవి చాటి ఇవతల కాలెట్టేదు. ఆ పట్టాల గొడవ కాస్తా వొదిలిపోలే, ఎక్కడికి బడిలే అక్కడికి రైళ్ళు కుడా వేంచేసి బస్సుని పాతిపెట్టేసి ఉండేవి. రైలు వాడికి ఈ విషయమైన దుద్ధపెట్టుకుని బస్సులాంటి రైలుకాదు వేకాదు; అడ్డమైన చోటా ఆగడం సాగించాడు, తటాలు వదుతున్నాడు గాని, పట్టాలు వినర్జించడానికి ఏల్లేకొచ్చి ఇగవతున్నాడు. బస్సువాళ్ళు బస్సుని పొడిగించి క్రమేవీ యాభైమందికీ వందమందికీ, ప్రయాణ కాలంలోనూ కుభాకుభాలకి అక్కరకొచ్చే రకంవి చెయ్యిస్తారట. వీరి పోటీలో, ఉభయాలూ కేట్లు తగ్గించుకోడం జరిగింది. కానైతే, ఎక్కిన వాళ్ళకి, ఇంకా అలాటి పప్పు గట్టా ఎడారివ్వడం చాకా రాలేదు. ఇల్లాగ్గా రైలు వారూ బస్సువారూ ఆన్యోన్య వైషమ్యాలున్న వాల్లైనా, జనానికి పుణ్యం ఆర్జించుకునే మార్గాలు చూపెట్టడంలో సమానులు. రైలువాళ్ళు స్త్రీలనీ అధుల్నీ చర్మరోగుల్నీ పికలాం గుల్నీ ఉదితంగా పంపించి, ప్రయాణికులు స్వల్పదానంతో సకరిరంగా తరించే తరుణం కల్పించి పెడుతన్నారు. రైలులో నీజను టిక్కెట్లతో యాచించేవాళ్ళు, రైలుమప్పితో పెడ్డి వ్యాపారాలు చేసేవాళ్ళు ఉన్నారు, నేను వాళ్ళతో ప్రసంగించాను. బస్సువారుకుడా నబురు ఒకటికి తల ఒకటికి ఒకకాని చొప్పున బలవంతంగా సమూహంచేసి, పెద్దన్నా పుణ్యం ప్రయాణి

నులకి కట్ట బెట్ట చూచి, వాళ్ళ శరీరాలు బన్నుతో బంధించి
 బడ్డా వాళ్ళ ఆత్మలకి మున్నుంను శాశ్వత బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి
 సిద్ధించేలాగు, అడల్పుపెట్టి శ్రీరాం నవరూపికి ఎందఱు నన్ను
 వైకుంఠంగా నెఱుంగి, అక్కడనుల్ని జ్ఞానసూ మతము
 వత్తూ చిత్తూ అంటూ కూచోక అంతే నాళ్ళ కాని తను
 చేతనే గోగడ 'క్యార్లు' పొంది తరీర సౌభిషము నృత్యకాశ
 లక్ష్మణుల కళానిధుల్ని పురమొంది, ఇహం ఏమిటి పరిమే
 గాని అం అడవిలో కబుర్లు చెబుతోచ్చిన వేదాంత యశు
 పాడిఅన్నం తిన, వెళ్ళి, బ్రోద్దు తోకకందాన మేళం బంగల్లో
 హాళై యేబట్టు పెసి, నూత్ములో మోక్షం కంటిలా
 ముగిం చెస్తున్నారు. రోడ్డు నువ్వుగా లేదని నిలవీ కుడా
 కార్నీ బన్నుల్ని మనోవేగంతో పోంచే చాలక సంఘాతో
 పాలు బన్ను యజమానికి చోడతిడికీకుడా, వారి గురునెవల్ల
 లేగిన దుమ్మువల్ల పుట్టే వ్యాధుల బాధ్యతలో వాటా ఉండితీ
 రుతుంది. అతకంటె ఎక్కువది బన్నువారు ప్రజకి చేసేమేలు
 మరొకటి ఉంది. బస్తీలో గేదెలు ఆరుమ.వల్లెల్లో గేదెల్ని
 చెరువుల్లో కడుగుతారు. అవి అప్పుడే నీళ్లు ఆరగిస్తాయి.
 కాని, చెరువు ముఖం ఆటే నేపు ఉంచవు. బస్తీలో బన్నుల్ని
 కుళాయిల దగ్గర కడుగుతారు. బన్నురోజుకి అధమంతైన తేం
 ఇతరులు తొయ్యడం పల్లనై తేం-యూభై మేళు సదుస్తుంది.
 సాధారణంగా రోడ్డుమీద సదుస్తుంది. కాని, చాలా గా
 మాల్లో బాహ్యస్థలంగా ప్రయోగపడే రోడ్ల వక్కల్నికుడా-

తప్పగోవలసాచ్చినప్పుడూ అప్పుడూ—నడుస్తూంటుంది. అది తిరిగి బస్తీ చేరేవరికి దానికి అడుగున ఉండే చక్రం పాడుగ్రామికి పాతాళ చదరపు అడుగుల మీద పడుతుంది. అప్పుడు కాలానికి కంకర పేలాం మూంచి పాశంలాగ వట్టుకుని ఉంటుంది. మళ్ళీ నలుగురు మర్నాడు బయలుదేరే లోకం దాన్ని త్రవ్వకర చదాకే—అదా, అనేక స్థలానికి అది నవ్వుగా వచ్చిపోతూ ఉంది. చురుకు వట్టుగొచ్చిన నామాత్యాల ఫలితం అయిన గడ్డి (దవ్యాన్ని పోగొట్టడానికి—దాన్ని కుళాయి దగ్గికి పోల్చిన ఒకొక్కప్పుడు దైవం చక్రంపై కూర్చుని, నిజ మాంసం ప్రియం ముహూర్తానికి, కుళాయిని వట్టుగొచ్చిన బయ్యల కుళాయిని సత్తెచ్చుచు 'వస్తాడే' లాంటి కామగ్రామికి పాడు తూటాడు. నీలం అడుగున దూర బమ్మని పోలి కడుగు తూటాడు. క్లిగి నర్మి కుడా కుళాయి దగ్గరకడిగితే, ఇక అతే లేదు. భూదేవి ఎంత మార్గవంగా ఉండగలదో నీళ్ళుగొచ్చిన వాళ్ళకి తెలుస్తుంది, వాయువు ఎంత సుగంధం వహించగలదో అవిధి వాళ్ళకి తెలుస్తుంది. బీడిపాగ వైకి వస్తున్న ఒక్కొక్క గంటకేనా అక్లిగిల పెల్లగిలి బయటికి రాడు. అన్నకి ఈ తలంటు—తలంటు అనేమాట అతక్కపోతే 'చక్రం' అనాలి—పూర్తి అయేవరికి, తను కాని చోట్లన్నీ తిరిగి విశేష శ్రమపడి కాస్త కాస్త చొప్పునే బెల్లించి తెచ్చిన వదార్థం యావత్తూ ఆ కుళాయి ప్రాంతం యొక్క పరం అయిపోగా, బమ్మ 'చూశారా, నాత్వం!' అన్నట్టు నీరసంగా ఉరు

కంటూంది. కొన్ని బస్సులు మంచి రకంని కాకపోవడంచేత రాలకలసిన పరిమాణంలో దుమ్ము బురద ప్రతి ఒక కుళాయి దగ్గర రాలక పోతుండేమో అనే దిగులు చొప్పున, ఒకే కుళాయిగ్గిర నాలుగే సింటికేకుడా రోజుకి కడుతుండడం కద్దు. వగర పారిశుధ్యం ఇందుమూలాన్ని దళనని అవుతుందని ఒప్పుకోని వాళ్ళు మందకొడిగా ఆలోచిస్తున్నారని చెప్పాలి.

౪. వార్త

తగుదుం అని తమరు వందలాదిగా జేతాలు పుచ్చుకుంటూ పెద్దాం మళ్ళీ మాట్లాడితే దారి చూపిస్తేవాళ్ళం అని వేరు చెబుకుని, తమద్య నలుగురు గొప్పవాళ్ళు, ఒక యావత్తు సంసారాన్ని చటుక్కున లాక్కెళ్ళి తయారీ లేకుండా నోటీసు లేకుండా భర్తనీ, భార్యనీ పిల్లల్నీ, పాపంగాని పుణ్యంగాని మరోటిగాని ఎరగని వాళ్ళని అమాంతంగా షూట్ చేసి, చక్కాపోయారట. మర్నాడు ఆనంసారం వాళ్ళు తమకు ఎట్టిన వదలికి సంబోషించి, జనానికి టీపార్టీ ఇచ్చారట. చచ్చినవాళ్ళు మళ్ళీ ఎల్లా బతికారా అని ఈవార్త విన్న వాళ్ళు కొందరు బాధపడగా, “ఓరి మీయిల్లు బంగారం గానూ, ఆ సంసారంవాళ్ళు చావలేదట్రా. వాళ్ళని ‘షూట్’ చేసింది ఒక సుప్రసిద్ధఫిల్ము కంపెనీవారు రా బాబూ! టాకీలలోకి వెళ్ళడానికి సజీవులైనవాళ్ళు ఎవళ్ళేనా పరిపోతారట్రా! తక్కిన

వాళ్ళు కూడా పనికొస్తారు గాని స్థావన, దహన, ఉద్బంధన
క్రియల ధర్మమూ అవి, ఆరకం దొరకరరా ! అని గ్రహించు
గున్న వాళ్ళు తెలియచెప్పగట !

౫. కల

ఒక ఊళ్ళో ఒక నిద్రార్థికి ఈనుధ్య ఒకనాటి రాత్రి కల
చిందిట. అందులో తనకి వస్తుతం పాతాలు చెబుతున్న
మేష్టర్లంతా ఒకేసారి గతించిపోయినట్లు అనిపించినట్లు. ఆనంగతి
అతడు తన ముఖ్య స్నేహితుడితో ఒప్పెట్టించుకుని చెప్పాడు.
వాడెల్లీ మూర్ఖులతోనం ఒక మేష్టరుతో ఈకాస్తా ఊదాడు.
ఆమేష్టరు మొదటికుర్రాణ్ణి పిల్చి. 'ఏమోయ్, నేను పోగూను
అన్నావుట గా !' అని అడిగాడు. 'నేను అల్లా ఛస్తే అస్తేనండి'
అని కుర్రాడు మొరాయించాడు. 'పెగా, అబద్ధా లోటా ?'
అని కుర్రాణ్ణి మేష్టరు గదమాయించాడు. 'నేను మొత్తం
మీద చెప్పిస్తాను మీమ్మల్ని ఒక్కన్నే అన్నట్టు మీరు
జేవుళ్ళాడడం ఎందుకు ?' అని కుర్రాడు అన్నాడు. వతనగా
నంగతులు మోసే జనం అధికార్లకి ఈ జట్టినంగతి మోసేశారు.
ఆ మేష్టరు నజీవుడా నిర్దీవుడా అనే నంగతి తేల్చడానికి ఒక
ఉపసంఘాన్ని వారు ఏర్పాటుచేశారు. మేష్టరు సంఘసభ్యుల్ని
యథాశక్తిగా, వీలైతే వాళ్ళ ఇళ్ళకి కూడా వెళ్ళి -దర్శించి,
అశయించి, తను బతికున్నట్టే వాడు తీర్మానించేలాగు చూసు

గున్నాడు. ఈ సంగతి ఊరంతా వనగలిసిపోయింది. విద్యార్థులంతా ఆగ్రహించి, ఒక మేష్టరు మాత్రమే తమసాటి విద్యార్థిని అనవసరంగా తూలనాడీ కూడా క్షమాపణ వేడుకోని కారణంతో తనరికి పాఠాలమీదా, సెలవుకాని రోజుల మీదా, మేష్టరమీదా అనవ్యంపుట్టి, సమ్మెనొట్టి కట్టి రైల్వే వెళ్ళిపోయాడు. చాలా గండరగోళంగా ఉంది. ఈ సంగతి పైకి తంతుకొట్టి, శ్రీ గిరిగారిని అక్కడికి రప్పిస్తారనిన్నీ, రాజీ తనర వచ్చు ననిన్నీ అనుకుంటున్నారు.

[15-12-43 లేదీని రాజమండ్రి అర్జునకాలేజీ వర్ధంతిన్నీ, పూర్వ విద్యార్థిసంఘ వారి కోరికనుమన్న బాయింటుగా కాలేజీలో జరిగిన సందర్భంలో, సాయంత్రసమావేశానికి అధ్యక్షులైన శ్రీ కొంకి వేంకట రామమూర్తిగారి సమక్షంలో, కార్యక్రమం భారీగా ఉన్నప్పటికీ కాలయాపన నిమిత్తం నాకు ఇవ్వబడిన కృతధి పురస్కరించుగని నేన ఈక్రింది రచనలో చాలాభాగం ఆవేశాను.]

(1) చాలామంది తెలుగువాళ్ళ నమ్మకప్రకారం పెద్ద దేవుడు ఒకడే. అంతవరకు సయమే. కాని ఆ ఒక్కమాన సంస్కృత 'నేతి' విద్యార్థిం... పునశ్చరణచేసిన మీదట తయారవుతాడేకాని తెలుగుదినముకి అదడు. మరి ఆ ఒక్కడికీ తమన్ని సిఫార్సు చేసి పెట్టేదాడు తెలుగువాళ్ళు నియమించుకున్న చిల్లరదేవుళ్ళు ముక్కోటి. వాళ్ళల్లో ముఖ్యంగా ముగ్గురు ఎవరగలే, బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు! బ్రహ్మాకి సంస్కృతమేకాని తెలుగు రాదు! మహేశ్వరుడి వ్యాపారమే అఖరు మాటగనక అది తెలుగులే, ఏమిలే! వారిలో తక్కిన విష్ణువు (బుక్కయింపుకు భాగవతటాకీల్లో వేమాలెయ్యడమేకాని) అవతారాలెత్తాడు. ఆ మొదటి నాలుగింటిల్లో ఏకామా లేడు. వాసనలో వాతాశ్మదమ. శ్రీరాముడికి జన్మతః హిందీ, వినవారింరంగా అరవసింహాశభావలూ వచ్చుట! పరశురాముడికూడా ఉత్తరాదిభాషేట. బలరామశృష్టులకి గుజరాతీ, బుద్ధుడికి టిబెట్టు అంటే త్రివ్యుభామా స్వంత

భావలు. కలికి నాగతి గుండు తేలవలసివిననర, కలికి
 తెలుగు నన్నులనుకోడానికి వీల్లేదు. పనికి నవదవానివలచినంత
 తికి నరావశ్యంతులేట. తెలుగువాళ్ళ పూర్వ మతకర్తవైన
 శంకర, రామానుజ, మధ్వులుని అంగ్రధోషక భావలే. నేటి కాలంలో
 కొన్నికొన్ని తెలుగుకుటుంబాలలో నవీనమతకర్తలుగా పంచ
 బడే రామకృష్ణ, రిథోన్యూమి, హరనాథ్, సాయిబాబానంటి
 వాళ్ళని తెలుగుకాదు; కళ్ళకి తెలుగురాదు తెలుగులో
 'చూనా రామీరు చగ్గవద్దులు'గదా అంటే వాళ్ళల్లో ఎవడూ
 తెలుగులో పుట్టినట్లేదు. తెలుగు కవనం చెప్పిన కృష్ణగాయల
 వంటివంటి నచ్చిన భావలు గమనిస్తే అట్టి మామూలు
 తెలుగే అని తేల్చడం కష్టం. తెలుగువాళ్ళ రాజ్యలోనూ
 రాజ్యలోనూ చాలామంది తెలుగుని పోషించినా, దూరవంబంధ
 బంధువులు కలవాళ్ళవనిచేత, వాళ్ళల్లో పలువురికి తెలుగు
 రాదు; వచ్చినా తిపి తెలియదు; తెలిసినా అవ్వదు అక్కదు.
 తెలుగూ వచ్చి, తెలుగుపోషణ చేసినవాళ్ళు గుడగుడు
 గుంచంలో వడ్డారు. నేటికీ గొప్ప తెలుగువాళ్ళు తెలుగు
 వచ్చినా వాడదు. తెలుగు వాడకుండా అంటేగాని తెలుగు
 వాళ్ళచేత గొప్పవాళ్ళనిపించుకోలేదు. తెలుగుదేశం విడిచి
 అన్యత్రా వెళ్లిన తెలుగువ్యక్తి మొక్క గొప్పతనంగాని తెలుగు
 కళ్ళకి అస్తాండదు. వీటినిబట్టి చూడగా ఆరాధించడానికి,
 పూజించడానికి, మెచ్చడానికి, నమస్కరించడానికి, దాసోహం
 చెయ్యడానికి, శిరసావహించడానికి, విశ్వసించడానికి, అంతర్యం

ఇవ్వడానికి అవకాశము - దేవుడు, చిల్లర దేవుడు, ఋషులు, చిల్లర ఋషులు, ముతక రైలు, చిల్లర ముతక రైలు, పాళకులు, చిల్లర పాళకులు - యానద్విశిష్టమూ తెలుగు ప్రజలకుం లేని వాళ్ళును తేలిక తెలుగుజనానికి మనస్సు సమీకరణముగావును, వ్యాధియు తృప్తిపడదుగావును అని తెలుసుకొని. పై చెప్పిన మధ్యవర్తుల్లో ఎవరు తెలుగు బాధ అవగాహన చేసుకుని పెద్ద దేవుడికి తమర్ని నిహారుచేస్తారనో తెలుగువాళ్ళ ఉద్దేశం! తెలుగు తెలియని పై మధ్యవర్తుల ముఖతా పెద్ద దేవుడు తెలుగుతో భిక్షువులకు ఒక్కమాటగా వినివంటావా అని! ఔం! చిత్ర గుప్తమిది. అగడ ఎప్పుడూ తెలుగురచిత్ర విని ఉండకపోతే పెద్ద దేవుడికి ముందుముందు ను, లేన తెలుగు తెలుస్తుందో ఇంజెక్షన్ ఇవ్వాలో! అదినరి, కీడెంచి మలెంచ మన్నాడు - అనలు ఆ పెద్ద దేవుడికి తెలుగుపచ్చుకో, లేకపోతే తగిసి తెలుగువాల్లాల్లి ఆయున్ని మొదట తెలుగుబళ్ళో పడేసి ఆధమం ఏ 'బేసిక్' తెలుగుో సృష్టించి నేర్పి తరవాత తెలుగులో అతడితో వ్యవహరించాలో! ఏమో! తెలుగుగురించి పెద్ద దేవుడికి ఇంకా ఏం పాట్లు రాకాయో ఎవడెరుగును!

(2) ఒక తెలుగువాళ్ల ఇడన్ పార్టీలో ఇడన్ యొక్క ప్రధమ సృష్టికర్తలు అరవలా, ఆంధ్రులా అనే మీమాంస వచ్చింది. మూడువందల ఏళ్ళకిందటినించీ ఆ పేరు తెలుగులో ఉందని ఒక ఆంధ్రుడు ప్రమాణాలిచ్చాడు. కాని వస్తువ్యయం లేకుండా, నేవలికంగా ఇడన్ చెయ్యడంలోని నేర్పు, ఇడన్ కీ

సాంబార్ కీ ఊడే అన్యోన్యసాయనికమైత్రి ఆవిష్కరించడంలోని సూక్ష్మబుద్ధి కనపరచినవాళ్ళు. అరవలేగనక అరవంలోంచే 'ఇడెన్' తెలుగులోకి వచ్చిఉంటుందని ఇంగ్లీషు అన్నాడు. వయినం తెమల్లేదు. వాల్లిద్దరూ కేకలేసుకుని, తిట్టకుని ఇద్దెన్ను పుచ్చుకుని కొట్టుకున్నారు. తక్కినవాళ్ళు యథాకర్తచొప్పున ఏమీ చెయ్యలేక నోరుతెరిచి మిథ్య నుంచున్నారు. తరవాత ఒక చిన్న పార్లమెంటరీవాదన పూర్వ లిఖితం చేసి ఆక్షరాలా, ఒమరుకుకు లేకుండా, కానిచ్చారు. అయినా కేసు పైనలుకాలేదు. ఆఖరికి, పోనీ గొప్పవాడుగదా, నేడో రేఫో వృద్ధిలోకి రాబోతున్నాడు ఆ మూగం తెలియకుండా ఉంటాడా అనుకుని, లండన్ లో మంత్రిగావున్న సర్ యూజిన్ డెన్ గారికి రాసి ఈ సంగతి స్థిరపరచడానికి ఒప్పుకున్నారు. ఉభయపక్షాలకీ జయకరిమై సరియైన జవాబు ఆయన ఇవ్వకపోతే వెంటనే ఎంత ఖరెచ్చనానరే ఈ విషయం యాదామికి, ఈవ్ కీ అప్పీలుచేస్తారని అనుకుంటున్నారు. కొన్ని కొన్ని విషయాల్లో ఆంధ్రులకి నూ చిడ్డ పట్టడం !

(3) ఈ మధ్య ఒక ముఖ్యపట్టణంలో నటనకుత్రాల్నీ, రంగశారల్నీ పోగుచేసి సంగీతనాటకం ఆడిస్తానని ఒకరు పూచీ వడి శపథంచేశాడు. మొత్తం రూ. 1500 నక్షత్రానికి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకుని ఉత్తరప్రద్యోతరాలు పెడిపి, 15 రోజుల పూర్వం నించీ టిక్కెట్లు అమ్మించారు. ప్రదర్శనంతేవీనాటికి ఎవమిది వందల రూపాయలు టిక్కెట్లు అమ్మకంవల్ల వచ్చి

నట్టూ, నత్తుతూకి సావబ్బు వార్తగా మంజునాథదేవల్ల వాళ్ళు ఊళ్ళోకి రానట్టూ తెలిసి నాటక ప్రాసాదం ఆగింది. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న నాం నిమిత్తంతో వాళ్ళ ఎవట కోపం వహించి తూటైన తెలుగు చనలో ప్రతిజ్ఞలు చేశారు. ప్రగర్భనానికి 1900 కొత్తవిజ్ఞుబడి కో నుగోనును హూర్తం చెల్లబడింది. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న వాళ్ళు క్రోధానికి కల్లెం పెట్టి 'ఆలస్యం ఆయితే ఆయింది, నీ జేస్తాం కర్నం' అనుకుని ఆలోచించి, ప్రగర్భనకాలకి ఎగడ్తలు ఆరోజుకి కూడా అనుకున్న ఎకత్రాల్లో ఒక నక్షత్రం కార్తాంతరాలచేత రాక, అనుమతి లేకుండా తన పేరు అవ్వరయిజ్ చేసినందుకు పూచీదారుమీద దీపశుమన్ వేస్తానని రాశారుకుడానూ! రాగనాటక సభ వాళ్ళు ఆశాభంగంవల్ల కోపం వెయ్యి రెట్లునుపోయి టిక్కెట్టుసాన్ని వాపను కోరాగు. నాటక శాస్త్రాదన సళాంతంగా, సక్రమంగా జరిగేట్టు చెయ్యాని వచ్చిన సోలీసులు పూచీదార్ని అరెస్టుచేసి నాటక రంగంమీదికి హాజరుపెట్టారు. పూచీదారు "డబ్బుంటే వాపను ఇచ్చేయ్యచ్చుగాని, డబ్బు అయ్యిపోయింది" అన్నాడు. సభ వాళ్ళు అంత వరకే నాటకం చూసి సారీ పుకో కోపం వచ్చి వెళ్ళిపోయారు. వీరిధమైన హాని పూచీ దారుకి కలగకుండా కాపాడి సోలీసులు పంపేశారు. టిక్కెట్టు కొనుక్కున్న వాళ్ళ కోపం ఇంకా పెరుగుతూనే ఉందన్నీ, ఆ కోపం కి కార్డుచేయిస్తారన్నీ, అది ఎవరిమీద చూపట్టాలో అనే సంగతి నిర్ణయించడానికి ఓ కోపకళాపరిషత్తు పెడతా

రచిన్న అనుకుంటున్నారు. మొత్తంమీద సాగునీ దగ్గర
ఉండే సామ్య వాడై ఎవరిద్వారానో బాధ్యతలో ఉండడంవల్ల
ఆ సంగతిలో కొంత ఇన్ ఫ్లెషన్ తగ్గిందన్నీ, అల్లాటిది చేశో
వకారమే అనిన్నీ ఆ సందర్భంలో టిక్కిట్టు కొనకొనివాళ్ళంతా
వీ (గ్రీవంగా) తీర్మానించారు.

(4) ఆంధ్రులకి 'ఆర్యు' 'పూర్ణు' అంటే ఇష్టం. ఏదైనా
వస్తే, ఉంటే ఎల్లా ఉండాలి అంటే అదర్థప్రాయంగా, ఎరి
పూర్ణంగా ఉండాలి, మేళోలే ఆన లుండకూడదు. ఎరి
ఏదైనా చేస్తే, ఎల్లాచెయ్యాలి? ఆర్యంగా చెయ్యాలి. (అనగా
ఏమిటమీదో ఏవడూ, తనూ కూడా చెప్పడానికి వీల్లేకంత
మహిమగా చెయ్యాలి) శకహతే! శకహతే ఇది జూనేసి,
నోరుముసుగుని వాజమ్యలా కూచోనాలి. సర్వనాథాలనా
ఈ రెండో మాస్తరు జరుగుతుంటుంది-అనగా శూన్యం! ఇదే
ఆకాశం. అందుకనేగావున నీటి అధ్యక్షులైన తెలుగుఅధి
కారి పృథివ్యాపస్త్రేజో వాయురాకాశాల లభిగురించి అలో
చించి తెలుగుజాతికి ఆకాశపదార్థం సహజనమ్మిధిలో ఉండడం
వల్ల మరి ఎన్నై చెయ్యవలసిన అవసరం లేదని గ్రహించుకుని,
పృథివ్యాపస్సులు ఇప్పించడానికి ఏర్పాట్లు చేయస్తూ తేజోవా
యవులు వాడుకోడానికి సలహాలు ఇస్తూఉన్నాయి. భూత
పంచకాన్నీ, ఆంధ్రజాతిని వీరు చాతుర్యంగా శోధించారు.
“శాంతి శోధిస్తుంది” అని శాస్త్రంగదా!

(5) ఒక అబ్బాయికి జబ్బుచేసి, కాల్చే కాల్చే చుట్టంటే

కోకుపుట్టింది. ఆ జబ్బులో చుట్ట ముట్టేవాడు కాదు. మళ్ళీ
అతడు చుట్ట కాల్చుగలగడం అనేది రోగం మళ్ళీ దనికోడా
నికి సూచనగా అనిగావును, వాళ్ళ నాన్న “మావాడుమళ్ళీ
హాయిగా ఎప్పుడు చుట్ట కాల్చుకుంటాడోగదా” అంటూ బెం
గెట్టుకున్నాడు. అల్లాగే మేం ఓరకాలం ఆంధ్రపేపరుమిల్లు
గొట్టం కేసి చూస్తూ “ఈ మర ఎప్పుడు ఆది ఈ గొట్టంలోంచి
ఎప్పుడు పొగ వస్తుందో కదా!” అని బెంగెట్టుకున్నాం! కొంత
కాలానికి మిల్లు నిర్వహించడానికి ఆంధ్రేశ్వరులు వచ్చి తరవాత
అంతవని జరిగింది. ఆంధ్రంలో పని జరగడానికి ఉండవలసిన
ఒక లోటూ పూడింది, మర ఒకటిగాలు లేకుండా మర నడు
స్తుంది అనుకున్నాం! కాని ఇంతట్లోనే మళ్ళీ అగిపోయి ఊరు
కుంది. ఒక పైడింటుంది. తెలుగుగడ్డమీదకి బంగారీ మరాటీ
గుజరాతీవంటి ఏ ఆంధ్రేశ్వరు దొచ్చిన కూడా పని ఇంతేగావును
విప్లవదేహంగా ఆంధ్రంలో ఏదో మాహాత్మ్యం ఉంది. అట్ట
నుడు రామాడిమీద కేకలేసి తిట్టాడని గాథ చెప్పే స్థలం ఇదే
అనో, దీనికి చాలా ధగ్గరినో ఎదేనా కాననం దొరుకుతుం
దేమో అని అంటుంటేగా వచ్చింద వ్యవహారం!

(6) ఈ రాజమండ్రీకాలేజీ పూర్వ విద్యార్థిసంఘంలో చాలా
మంది పుద్గ పురుషులు ఉన్నారనే సాచారమేనా లేకండా, చిర
కాలంంచి ఒర్డబోయిస్ ఎసోసియేషన్ అని ఉంటుండే పేరు
పోగొట్టి ఈ సలహాకి ఒర్డనూడెట్స్ ఎసోసియేషన్ అనే
మారుపేరు పెట్టించడానికి తగినకారణ భూతులైన సోదరీ

మఱియు : ద్వాపరవంశం అంధ్రాశ్వహాభ్యుదయానికే కాక, అంధ్ర దేశా (పుట్టి) కూడా తోడ్పడే నూటపది పది తీర్మానించుకున్నారని చెబుచున్నాము.

(7) పరశురాజవర్షాన్ని చూస్తే గుండ్లులే బోతుంది. తను! డబ్బు ముప్పి వేసిన మహామహనాకే నలు టటు బాగుంటే మానవత్వాన్ని అర్జునుడు, పురమహాజం నాలుగవ పుట్టాడని నృప్తిండుకుంటారు. బోవ వ్యయంకో అటుంటు గౌరవ సభ్యత్వం అర్జునుడు నాలుగవ పుట్టు న్యంతర్జ్వలించడం అనుమరిచి పోనానిచ్చి, విష్ణును కన్న మూత్రమే చేస్తూ నిరంతరం జవనేన పోస్తూ ఉండాలన్న భావనయొక్క - తిరివాల్ కోరికలు! ఎక్కడ పాసుతాయా! అక్కర్లు ఉండినై కొదాను చేలు పెండుతాయా! డబ్బుపై సభ్యత్వం కొనుక్కోవం నిట్టి చెయ్యడానికీ, నట్టితిలకానికీనా! పెట్టుబల్లైనా దక్కాలా! పరజనానికీఃడే ఉమ్మడికమ్మలు బోలెడు: పొద్దు లోటలు ఎంతో భుజనాలు వీధులు బతుక్కు పెండ్లలైన భూమి కావలయును గాక కాలవలు చెరువులు నూతులు. నగై రావలసిన జనం పోణం తీసే శత్రుశర్మమేకా! స్నేహవత్తులు పది నీసాలు వీటిలోంచి గుణవృద్ధిగా బయల్దేరే సుహృదవతోనూ, దోషవత్తోనూ ఉండి వాయువు - పోయిపోయి కొంత పేరవరకూ మీదా ఆకాశం! ఇల్లాగా పంచభూతాన్నికం! అటాంటి ఉమ్మడి అస్త్రం జంతురవుల రక్షించి ఉద్ధరించడానికి ఉమ్మడి కావలసివస్తుంది. నిరంతరం పురజం నగ్గిపించి ఉమ్మడినూపంగా నమూలు చెందడపు విషయంలో పురపాలక వ్యయంలో సభ్యులు ఒప్పుడా అప్పుడు

కలిసి పోతారు. ఇదితప్ప బహుశా అంతా కలిసే విషయం మరోటి ఉండదు. అక్కణ్ణించి నిష్కామకర్మలో చెయ్యవలసిన వ్యయం గురించి వ్యయో పార్టీలు పుట్టడం, పార్టీలు రెండుంటే ఎక్కువకాకుండా చెయ్యడానికి తడిసుత్సాహు జరగడం! కాని చాణిల్లో చిన్న పార్టీ ఏదో, పెద్ద పార్టీ ఏదో తేల్చడానికి బ్రహ్మశ్ర్యం కాకుండా ఉండడం! మరేకవంటు, చిన్న పార్టీలానే కనిపిస్తూ కన్ను మూసి తెరిచేవనికి అది అంజనాలుతో కలాగ పెరిగిపోయి కనిపించడం, మరోటి మంచి మేకమేసిన పెద్ద పార్టీలానే కనిపడుతూ మనం అల్లావెళ్ళి ఇల్లా వచ్చేవనికి కల్యాణశిష్టంగా కుప్పించిపోడం జరుగుతూంటాయి! ఇక అంతి చాచల్యంగల పార్టీల్లోని సభ్యులు అదృష్టవశంచేత పురం పాలించడం ఎరగనివాళ్ళో, ఒకవేళ పురం పాలించడం అనేది విశ్వప్రయత్నంచేసి తెలుసుకున్నా ఆ ఒళ్ళిటీచూత్రం ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు చటుక్కున గురిచి పోగల ప్రజ్ఞ ఉన్న వాళ్ళో, తమరి హక్కుల్ని గురించిన సంబంధాలు చూత్రం పోధపడి తమ హక్కుతల గురించిన నియమాలు అవగాహన కానివాళ్ళో, జబ్బుపుష్టి శరీరదార్ధ్యమూ కలిగి ఎదేనా గుర్పిలాంటిది ఎంటివాడిమీద వినరవలిసాచ్చినా, అనతిలవాడు చిన్న కోడుబల్లలాంటిది తమమీద గిరవటేసి సన్నిధి కానుగోవలిసాచ్చినా సామర్థ్యం, నేర్పు, సాహసం, నిష్ప్రహా కలవాళ్ళో అయారా, పురజనానికి బాంబెతోనే మోక్షం! ఒకే శరీరయొక్క కాలు కలిచి తన్ను, నోగు

చేతిని కరిచి, వేలు కన్నాడిచి, చెయ్యి పొట్టని కుమ్మి వ్యవహరించేటవ్వకు ఆ శరీరాన్ని పాలించడం కష్టంగా, కష్ట తరమా! అట్లానే పురపాలనకూడా చాలా కష్టం! పురుషుల అంటే శరీరంకూడానూ!

(8) ఇది ఆయుర్వేదముగం. జీవితసౌకర్యాల సమైక్యత దిన దినమూ కూడా కనిపెట్టబడే యంత్రాలకి వాడుకలైనవి. ఎలాచీ, అవన్నీ జనానికి అందికాదులోకి వచ్చేసరికి అంగం అవుతూ ఉంటుంది ఆవంగా వ్యాధుడయ్యేను ప్రతిబింబం భూమిదగ్గి ర్నించి ఉన్నట్లు అయి కుమ్మేళ్ళ దూరంలో మాత్రమే పనిచేయు చెయ్యగల తెన్న తమారుచేయగలిగారు. ఆ తెన్నతో ఒక తేళ అంగారకుడులో జనం కనక ఉంటే, పట్లకూడా ప్రత్యక్షంగా మనిషి కనిపడిపోతారట! ఇది, జనంగానే అంగారక జనం కనిపించారా, యూరప్, అమెరికాఖండాలవారంతా పరిగెట్టి అంగారకుడులో వలసరావ్యాలు స్థాపించి, తప్పనిసరి అయితే యుద్ధాలు చేస్తారు. అన్నట్టు అట్లాంటికోసంనులో కూడా మనకీమనకీ కాట్లాటలు తదరకపోడానంది స్వరాజ్యం చేతనో కదదు, చదినా మనవాడే మరొకడు అది ఉన్నవాడి దగ్గిండి ఉండలాక్కుని పార్సెల్ కట్టి అంగారకుడిలోకి వెంపిం చేస్తాడు. ఏ గ్రహాలు ఏమట అయేది యథాప్రకారానికి లోటు లేకుండా మనకి తయారవుతుంది!—మరొకటి. ఆమధ్య ఆకాశం మీద ఎక్కడో తెల్లటి మచ్చలాంటిది ఒకటి గోచరించింది. కొత్తగా తయారుచేసిన ఒక పెద్ద తెన్నతో దాన్ని చూడగా

అందులో పనివేలకీవైనా నక్షత్రాలు ఉన్నట్టన్నూ, ఒక్కొక్కటి మన సూర్యుడికి ఓ వెయ్యిరెట్లు పై జలో ఉన్నట్టన్నూ తెలిసిందట. మన సూర్యుడికి సత్తరకాయ అయిన మన భూమి మీద ఉండే సభలికి ఎన్నుకోబడ్డ ఒక్కొక్క అధ్యక్షుడు మన తనంతవాడు సృష్టిలో లేడనుకోనలిసిన అవసరం కనబడదు! కాని అనాకునేవాళ్లున్నారు !! మరోచిత్రమైన యంత్రం కనిపెట్టారు. అది ఒక టోపీకారంలో ఉండే ఎలక్ట్రిక్ యంత్రం! అది భరించి విద్యార్థి క్లాసులో సరసాపచ్చుట-కాదు, సరసా పాచాలిట! ఆ యంత్రం అప్పుడు జరిగే సంగతులన్నీ విద్యార్థి మెదడుకి బలంగానుంచి వాడు లేచినానే ఆ సంగతులన్నీ వాడి న్నప్పవా! తెస్తూంటు! ఆరీతిగా విద్యార్థియొక్క న్నప్పవా! వచ్చిన సంగతులకి మరుపు అనేదే ఉండిదుట! మరే— అటువంటి రక్షమే సద్రపాతూన్న మేష్టరుచేత మేష్టరనుకున్న పాతర చుట్టించగల యంత్రం వచ్చినా శాశ్వతమే శంకుసుగదా అని పరిశీలించే మేష్టరు ఉండు ఉండవచ్చు. వాళ్లందరికీ ప్రస్తుతం అలాంటి యంత్రం రాలేదు కనుక మన నాశభూతి. ఆ యంత్రంకూడా వస్తే వాళ్ళకి మన భవ్యవాదాలు!

(9) ఆరీతులైనవాళ్లకి పవిత్రాపవిత్రాలూ టూ ఉండవుకాదు, అల్పులకి ఉంటాయి. అందులోనూ కొందరు పవిత్రమని ఎంచే దాన్నే పరోకొందరు అల్పులు అపవిత్రం అని ఎంచడం చాలాసార్లు జరుగుతుంటుంది. మనమల్లోపాటు భావలూ అల్లానే అయినాయి, పాటి కేముచ్చిందో! చూడండి. 'చాకో'

అంటే ఒకభాషలో 'పవిత్రం', 'ఇస్త్రాన్' అంటే 'స్థానం' అని అర్థాలు! అటువంటి పవిత్రస్థానాన్ని ఆ భాషలో ఉచ్చారణ చెయ్యగానే మరొకభాషలో అర్థం పవిత్రం కాకపోడిం సరిగదా కేలూ అపవిత్రంగాకూడా ఉంటూఉడు చాలా శోచనీయం! భాష... క్షోదావల్ల పన్ను మూరాముల్లనులన్నాడు, క్షుణ్ణు మూలిన మూరాముల్లు!

(10) మూరొక్క పండిత. ప్రస్తుతం యుద్ధం వల్ల, భారతి మూరొక్కయం బసదానికి అరణ్యోదయం ఆయుధాని యుద్ధ వేత్తనం సూచిచ్చారు. యుద్ధం అపోడిం మూడు మీస ప్రర్లుగా—ఒకటి: ఒకరు కాళ్లు అప్పగించగా రెండోవాళ్ళు కాళ్లు బేరాలకి రావడం! రెండు: కొట్టికునేవాళ్ళకి విడిగె త్తి పోడం! తేక, మూడు: యుద్ధానికే వింగెట్ల అద వ అంగార కుడులోలో కేచిపోడిం! ఏ విషయంలోనూకూడా జోన్యం చెప్పడిం కొంచెం ఇబ్బంది. అందులో ఎదేనా సంభవానికి మూడే న్నప్రార్థనదాల్లో జోన్యం చెప్పడిం మరీ చిక్కు! అయినా నానాసింసి ఇల్లా చెప్పవచ్చు: చాలాభాగం ఈ కల్యాణరుశో, ఇంకా ఏమున్నా సకేమం జుటే ఏచ్చే ఏప్రినాటికో యుద్ధం ఛీదాగా అగవ్తుంటే! "ఎల్లా చెప్పగలవ్! ఒకవేళ అక్క పోతే!" అని ఎవరికేనా సందేహం కలగవచ్చు. ఒకవేళ అక్క పోతే, బానింపి, దానిమాట దానికే ఉంటుంది! నానాన్నీ భయాన్నీ చెప్తా! కాళ్ళావేళ్ళా ఒకటి ఒకటిమాలా! నోనూ చెత్తీ బాదుకుసి కేకలేస్తా! "విమానం" రోజూలు కనక

ఒకళ్ళ మాట ఒకరు తోనెయ్యడం మామూలైనా, యుద్ధం
 అనగానికి ఏమాత్రం ఆలోచనకన్నా మనం చెప్పినందుకు
 అది ఆకాలి, ఆకాలిరాలి! ఒకవేళ ఏప్రిల్ కి కూడా ఆక్సిజన్ లే,
 ఎందుకు ఆగజేదో జాగ్రత్త గాగమనించి తరవాతేనా ఖచ్చితంగా
 యుద్ధాన్ని ఆగమందాం! ఆవళంగా వచ్చే ఏప్రిల్ తరవాత ఏడా
 యకంగా ఆగమందా, ఆగిచూపడమందా! ఈ లోపుగా
 'పోస్టువార్'—ఇక్కడ ఎవరేనా పోస్టువా రున్నా రేమో! వారిని
 గురించి కాదు—యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణకార్యక్రమాలు
 మనమువలలు వేస్తున్నారు. బ్యాంకులు, రోడ్లు, కాలనలు,
 మురుక్కాలనలు అన్నీ కుడా మనో బాగుపడి నిలియగ
 చిన్నా లు యానతూ పోయి నిలియుగా. తిం జవుతుందన్నారు.
 మరి బుద్ధిపూర్వకంగా చేతులారా కొత్త యుగం నియారుచేస్తారు.
 గనక వచ్చేయుగం 'స్పృతయుగం!' పోస్టువార్లో శారనపడవు
 లకి ఇంజను మట్టతూడే లాభాల విలవగట్టి జీతాలు
 ఏర్పాటుచేస్తా రనాడుంటున్నారు. పోస్టువార్లో చాలామంది
 డాక్టర్లకి, పేష్టర్లకి అవసరం ఉంటుండంటున్నారు. ఉపాధ్య
 యులూ, వైద్యులూ పారావసుమార్! ఒక్కొక్క విద్యార్థికి
 ఒక్కొక్క గురువూ, ఒక్కొక్క రోగికి ఒక్కొక్క డాక్టరు,
 ఒక్కొక్క లాయరుకి ఒక్కొక్క క్లయంటూ ఉండే సూచన
 గోచరిస్తున్నా యున్నారు. కాక ఈ ఏగొట్టేమేష్టరం చెయ్య
 డా.కి వీలేకుండా టాంక్ ఫోర్సినూ, చాంగొట్టే డాక్టర్లని
 ఏలుకోసం సబ్ మెరైన్ ఫోర్సులోనూ పుచ్చుకుంటారు.

ఇంకా మిగిలిన మాటలకు గాన కొట్టి మేస్తుంది, లెక్క
 పని ఎంతో భార్య చేయించేస్తానని సూర్యునిగా మిగిలిన
 బాధలను కాలంలో విద్యార్థులకి పరీక్షలుగా, సున్నపపద్ధతి
 కూడా ఉండవలసి ఉన్నా, రాసేటప్పుడు మాట్లాడిన చివరికి
 మిగిలిన మాటలతో ఉండవలసి ఉన్నాయి. అప్పుడు కావీ చెప్పాడని
 వాని మంత్రిగా ఉన్నా పదోదశం పరీక్ష లేంచే విలువైనదని
 అంటున్నాడు. అప్పుడు మరోటి! పోస్టువార్ కాలంలో మర
 ఉన్నా చదువునుకునే చదువులే ఉండవలసి ఉంటుంది
 చదువుగా అంత యమయంత్రభూయస్థం అవుతుంది గనక
 మాటలు అవసరంలేని చదువులు వస్తాయని చాలామంది అప్పు
 కం, పోస్టువార్లో కొత్తరకం అన్నవిస్తారు. అప్పుడు విస్తరి
 డంటున్నారు. అప్పుడు ప్రతిపూర్వ ప్రతిపక్షికి ఒక భోజనశాల
 ఉంటుందని, అక్కడ రోజూ ముప్పొద్దులా తిన్నంతా విధిగా
 రస్తుల్లో ప్రతివాళ్ళకీ యావజ్జీవమూ ప్రభుత్వమే ప్రాణావసర
 పదార్థాలు పెడుతుందని, సాలీనా నరిపడ వస్తానని లిస్తుందని
 చెబుతున్నారు. కాని ఎవడూ ఏమీ బుట్టిలో పెట్టి ఇంటి
 దాటించేయ్యడా లుండవలసి ఉన్నవ తిని జబ్బుచేయించుకుని
 అన్నం అక్కర్లేదనే వాళ్ళచేతగాడా బలిమిని తినిపించగలరు
 గనక వ్యాధు లుండవన్నారు. ఖచ్చిల్లుమాట ఏమిటయ్య
 అంటే, ప్రతివాడూ ఏదో చెప్పినవని చేసి అర్జింది ఇంటి
 యిచ్చినట్లే ప్రభుత్వానికి చెల్లగట్టడమే! ప్రయాణం ఎన్న

గియ్యా, ధుమ్రులు ఎల్లాగయ్యా అంటే, వైరీతిగా భోజనం
 దొరికేటప్పుడు ప్రయోజనాలే ఉండవు గనక బంధువులు అవధా
 నికి వీల్లేవంటారని అనుకుంటున్నాడు. కార్యక్రమాల మాటే
 మిటి అంటే, లోజూ అందరూ కలిసే భోజనం చెయ్యడం గనక
 ఎవరోజూ ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళయినా సరే అంటున్నాడు. ఈ సరి
 శ్చక్తి పకచదువుకోడమూ, తెగఉద్యోగం చెయ్యడమూ శిప్ప
 మరోటి ఉండిపోసికి వీల్లేవంటున్నారు. అరీతిగా అనారోగ్యమూ,
 అనైశ్చ్యమూ మాయంకాగా ప్రస్తుతం ఉండే చాలా ప్రభుత్వ
 శాఖల అవసరం అయి చదువునున్న వారి మిగిలిపోగా
 పాళ్ళి దరిచేతా అక్షాననాశిత శాఖలోనే పనిచేయించి థాలోక
 జ్ఞానంయొక్క వారి పేదగొట్టి పోలేస్తారని తెలుస్తూంది ఇప్పుడు
 పోస్టువార్ ఆలోచిస్తు చేస్తూన్నట్టుగానే లేఖ వీసే ప్రతినంతకం
 అయింది మొదల (ఈ మాట వీరు ఇప్పటి వార్తాలో వీసే!)
 ఏనలేనా 'పోస్టువీసే! ఆలోచిస్తు మొదలెడితే సాళ్ళకి గట్టిశిక్ష
 ఉంటుందని కూడా చెబుతున్నారు! సేపు దయచేయండి!!

